

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

MASTEROPPGAVE

Studieprogram:
Lektorprogrammet 8-13
Master i historiedidaktikk

Vårsemesteret, 2022

Åpen

Forfatter: Fredrik Ravndal Ørbeck

.....
(signatur forfatter)

Veileder: Ole Kallelid, David Wagner

Film vs. skriftlig primærkilde.
En undersøkelse av videregående skole elevers arbeid med kilder i historieundervisning.

Film vs. written primarysource
An assessment of upper secondary school students work with sources in the history classroom.

Emneord: Historiedidaktikk, historisk kontekst, kildekritikk, historiebevissthet, identifisering, Vikings, film, skriftlige primærkilder, videregående skole

Antall ord: 31 880
+ vedlegg/annet: 67 709

Stavanger, 18.mai 2022

Sammendrag

I dette forskningsprosjektet undersøker jeg hvilke forskjeller og likheter det er i utbytte hos elever som har jobbet med forskjellige historiske kilder. De historiske kildene som er benyttet i oppgaven er en episode av TV-serien Vikings, og skriftlige primærkilder. Samme undervisningsopplegg har blitt gjennomført i to klasser, hvor den historiske kilden klassene jobbet med er det eneste som er ulikt.

Det er tre utbytte-kategorier som jeg brukte for å bedømme elevenes utbytte av undervisningsoppleggene. Disse tre er kildekritikk, historiebevissthet og historisk kontekst. Disse er alle forankret i den nye læreplanen. I tillegg blir også elevenes identifisering med vikingene analysert.

For å kunne svare på min problemstilling har jeg brukt en rekke teori og tidligere forskning. Blant annet Reisman & Wineburg sitt arbeid med kildekritikk for å kunne belyse elevenes kritiske tenkning i arbeidet med historiske kilder. Forskere som Marcus, Barton og Levstik brukes også i denne oppgaven for å redegjøre for de nevnte analysekategoriene, og for å diskutere utbyttet til elevene i dette forskningsprosjektet.

Forskningsprosjektet har blitt utført på Vg2. For å analysere empirien i dette forskningsprosjektet har jeg valgt å foreta en kvalitativ innholdsanalyse. Empirien i dette forskningsprosjektet består av to innsamlinger i begge klassene. Først svarte elevene på oppgaver individuelt, deretter deltok elevene i gruppeintervjuer.

Resultatene i forskningsprosjektet viser at det er både likheter og ulikheter i resultatene i de to klassene. Klassen som har sett på Vikings viser en bedre bruk av historisk kontekst. Begge klassene viser utbytte i form av kritisk tenkning. Allikevel er det flere elever i klasse B som viser kritisk tenkning. Det er også forskjell i hvordan de to klassene praktiserer kritisk tenkning. Elevene i klasse B viser større evne til å knytte historiske fenomener fra fortiden frem til nåtiden, og dermed viser de større utbytte i form av historiebevissthet. Forskningen viser også at klassen som har sett på Vikings har et mer distansert forhold til vikingene enn den andre klassen.

Forord

Å skrive denne oppgaven har både vært krevende, givende og interessant. Det betyr at mine fem år ved Universitet i Stavanger allerede er over.

Først og fremst vil jeg takke mine to veiledere, Ole Kallelid og David-Alexandre Wagner. Ole, tusen takk for all oppfølging og tro på mitt masterprosjekt. Hos deg var det alltid oppmuntrende ord å få. Hvil i fred. David, tusen takk for oppfølging på en god og konstruktiv måte. Du har hjulpet og kommet med gode råd når ting har stått fast, eller jeg har gått meg vill i min egen masteroppgave. Tusen takk til dere begge to.

Videre vil jeg takke familie, venner og samboer. Tusen takk for all interesse, råd og oppmuntring gjennom dette året. Særlig takk til min samboer som har dratt meg opp på skolen når motivasjonen har vært på bunn. Det har vært greit å være to stykker som har skrevet masteroppgave dette året.

Til slutt vil jeg takke mine studievenner. Dere har bidratt til at disse fem årene har flydd forbi, og at tiden ved Universitet i Stavanger har blitt minnerik og god.

Stavanger, mai 2022

Fredrik Ravndal Ørbeck

Innholdsfortegnelse

Film vs. skriftlige primærkilder

En undersøkelse av videregående skole elevers arbeid med kilder i historieundervisning.

Tabell- og figurliste

Tabell 1: Kompetansemål og kjerneelementer hentet fra Utdanningsdirektoratet.....	26
Tabell 2: Deltakelse klasse A	29
Tabell 3: Deltakelse klasse B	30
Tabell 4: Gruppesammensetning klasse A	39
Tabell 5: Gruppesammensetning klasse B	39
Tabell 6: Kildekritikk i skriftlige innleveringer.....	44
Tabell 7: Kildekritikk i gruppeintervjuer	53
Tabell 8: Historiebevissthet i skriftlige innleveringer.....	61
Tabell 9: Historiebevissthet i gruppeintervjuer	65
Tabell 10: Historisk kontekst skriftlige innleveringer	70
Tabell 11: Bruk av historisk kontekst i gruppeintervjuer.....	75
Tabell 12: Identifisering i klassene.....	81
Figur 1: Undervisningsopplegg klasse A	31
Figur 2: Undervisningsopplegg klasse B.....	31

Innhold

Sammendrag.....	2
Forord.....	3
1 Innledning.....	8
1.1 Problemstilling	8
1.2 Oppgavens relevans	9
1.3 Tidligere forskning og forskningsstatus	10
1.4 Avgrensning av oppgaven.....	12
1.5 Vikings	12
1.6 Skriftlige primærkilder om Lindisfarne.....	13
2 Teori	15
2.1 Historiebevissthet	15
2.1.1 Historiebevissthets funksjoner.....	16
2.1.2 Narrativ kompetanse	17
2.2 Undervisning med film	18
2.3 Undervisning med kilder.....	20
2.3.1 Sourcing og Corroboration of Sources.....	22
2.4 Historisk kontekst.....	23
2.4.1 Å gjøre mening av og å lære bort historisk kontekst.....	24
2.4.2 Historisk kontekst i mitt forskningsprosjekt	25
2.5 LK20	25
3 Metode	27
3.1 Kvalitativ metode	27
3.2 Innholdsanalyse	28
3.3 Valg av informanter.....	29
3.4 Undervisningsopplegg	30
3.4.1 Undervisningsøkt 1: Før arbeid med episode/kilde:	32
3.4.2 Undervisningsøkt 2: Arbeid med episode/kilde.....	33
3.4.3 Undervisningsøkt 3: Etterarbeid med episode/kilde.....	37
3.5 Innsamling av data	38
3.6 Analyse og data	40
3.7 Gyldighet (validitet) og pålitelighet (reliabilitet).....	40
3.7.1 Intern gyldighet	41
3.7.2 Ekstern gyldighet.....	41
3.7.3 Pålitelighet	41
3.8 Personvern og NSD.....	43

4	Analyse	44
4.1	Kildekritikk	44
4.1.1	Skriftlige innleveringer.....	44
4.1.2	Gruppeintervjuer	53
4.1.3	Kildekritikk klasse A vs. klasse B	59
4.2	Historiebevissthet	60
4.2.1	Skriftlige innleveringer.....	61
4.2.2	Gruppeintervjuer	65
4.2.3	Historiebevissthet: Klasse A vs. B	68
4.3	Historisk kontekst.....	69
4.3.1	Skriftlige innleveringer.....	70
4.3.2	Gruppeintervjuer	75
4.3.3	Historisk kontekst: Klasse A vs. B	81
4.4	Identifisering med vikingene	81
4.4.1	Klasse A.....	82
4.4.2	Klasse B	82
4.4.3	Identitet klasse A vs. klasse B.....	83
5	Diskusjon	85
5.1	Kildekritikk	85
5.2	Historiebevissthet	88
5.3	Historisk kontekst.....	89
5.4	Identitet	91
5.5	Svakheter ved mitt undervisningsopplegg	92
6	Konklusjon	93
6.1	Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i bruk av kildekritikk?.....	94
6.2	Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i hvordan historiebevissthet kommer til uttrykk?.....	95
6.3	Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i bruk av historisk kontekst?	96
6.4	Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i hvordan de identifiserer seg med vikingene?.....	97
6.5	Videre forskning	98
7	Referanser	99
8	Vedlegg.....	101
	Vedlegg 1: Informasjonsskriv til elevene:.....	101
	Vedlegg 2: Godkjenning fra NSD.....	105
	Vedlegg 3: Kildeoppgave og sjekkpunktliste til klasse B	107

Vedlegg 4: Powerpoint om Vikingene med oppgaver.....	109
Vedlegg 5: intervjuguide	114
Vedlegg 6: Skriftlig innleveringer klasse A:.....	115
Vedlegg 7: Skriftlig innlevering klasse B	140
Vedlegg 8: transkribering av gruppeintervjuer klasse A:	179
Gruppe 1:.....	179
Gruppe 2:.....	182
Gruppe 3:.....	184
Gruppe 4:.....	187
Gruppe 5:.....	190
Vedlegg 9: Transkribering av gruppeintervjuer klasse B:.....	193
Gruppe 1:.....	193
Gruppe 2:.....	196
Gruppe 3:.....	200
Gruppe 4:.....	204
Gruppe 5:.....	207

1 Innledning

I en verden som stadig er i utvikling, har skolen sett seg nødt til å utvikle seg i takt med resten av samfunnet. I skolen, og kanskje særlig historiefaget, har dette bidratt til en rekke nye muligheter i undervisningsmetoder. Jeg husker selv fra mine år på ungdomsskolen og videregående skole at det var lite som var like så motivasjonsdrepende som å komme inn i timen til en lærer som brukte samme undervisningsmetode om og om igjen. En av undervisningsmetodene som stadig blir mer brukt i historiefaget er film. Film engasjerer ofte elevene på en helt annen måte enn læreboka, og dette er en god grunn til at film har blitt en populær undervisningsmetode. Bruk av film gir innsikt i historiske aktører sine liv på en helt annen måte enn å bare lese om historiske aktører og hendelser i diverse lærebøker. Samtidig som filmen har kommet inn i undervisningen har også teknologien inntatt klasserommet. I dag har alle elever på norsk videregående egen PC. Dette gir blant annet tilgang til historiske kilder som ligger ute på nett. Elever kan få tilgang til primærkilder via arkiver eller på andre nettsteder som for eksempel norgeshistorie.no som er en nettside drevet av UiO. Der har man tilgang til primærkilder helt fra vikingtiden og frem til i dag. Skriftlige historiske kilder er en fin måte for elevene å kunne undersøke, analysere og forstå historie på en helt annen måte enn å kun lese om hendelser i en bok. Derfor er tilgang til historiske kilder og film nye og nyttige virkemidler i historielærerens undervisning, og de åpner opp for en mer variert og engasjerende lærerpraksis.

1.1 Problemstilling

Som nevnt syntes jeg det er viktig med en variert og engasjerende praksis som historielærer. Allikevel må undervisningsmetodene være gjeldende i den nye læreplanen. Her legges det vekt på kjerneelementer som fører til dybdelæring hos elevene. De fire nye kjerneelementene er historiebevissthet, historisk empati, mennesker og samfunn i fortid, nåtid og fremtid, og utforskende historie og kildekritisk bevissthet. Ut fra disse kjerneelementene er det blitt skrevet kompetansemål i historiefaget på videregående skole. Historiefaget, særlig i 2.klasse på videregående skole, er et relativt lite fag hvor elevene bare har 56 undervisningstimer i året. (Utdanningsdirektoratet, 2022) Derfor syntes jeg det ville være interessant å undersøke hvordan ulike undervisningsmetoder gir ulikt utbytte innenfor den nye læreplanen. Med utgangspunkt i dette har jeg valgt å undersøke utbyttet hos to klasser som har gjennomgått

samme undervisningsopplegg, men som har jobbet med forskjellige historiske kilder. De historiske kildene jeg har valgt å bruke i dette forskningsprosjektet er skriftlige primærkilder om raidet på Lindisfarne, og en episode av serien Vikings som skildrer det samme raidet. Raidet på Lindisfarne fant sted i år 793, og regnes av mange som starten på det vi kjenner som vikingtiden.

Dette bunner ut i min problemstilling for denne masteroppgaven: *Hvilke forskjeller og likheter er det i utbytte hos elever ved å jobbe med forskjellige historiske kilder om vikingene?* For å presisere nærmere hva jeg skal gjøre i denne oppgaven har jeg utformet følgende forskningsspørsmål:

1. Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i bruk av kildekritikk?
2. Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i hvordan historiebevissthet kommer til uttrykk?
3. Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i bruk av historisk kontekst?
4. Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i hvordan de identifiserer seg med vikingene?

De tre første spørsmålene er forankret i LK20. Disse tre spørsmålene kan spores tilbake til de tre kjerneelementene historiebevissthet, utforskende historie og kildekritisk bevissthet og mennesker og samfunn i fortid, nåtid og fremtid (Utdanningsdirektoratet, 2022). Til slutt har jeg med et spørsmål om identitet. I Norge er vikinger noe som gjerne knyttes til norsk kultur og identitet. Jeg synes derfor det er spennende å se om undervisningsmetoden i form av hvordan vikingene blir skildret har noe å si for hvordan elevene identifiserer seg med vikingene.

1.2 Oppgavens relevans

Oppgavens relevans kan først og fremst knyttes til den nye læreplanen. Som nevnt ovenfor er flere av kjerneelementene tilknyttet dette undervisningsopplegget. Det er ikke sagt at begge klassene viser utbytte i form av historiebevissthet, historisk kontekst eller kildekritikk. Allikevel vil det være interessant å finne ut av dette. Er det slik at man oppnår det ene, men ikke det andre, vil undervisningsopplegget fortsatt ha lyktes.

Samtidig er det et poeng å kunne undersøke hvordan ulike undervisningsopplegg kan oppnå eller utvikle forskjellig kunnskap hos elevene. Som sagt er historiefaget relativt lite på

videregående skole. Det er derfor nyttig å kunne ha en oversikt over hvordan ulike undervisningsopplegg kan bidra til utvikling av dypere historisk forståelse hos elevene.

I tillegg bør historiske kilder ha en sentral plass i historieundervisningen. Gjennom historiske kilder har elever en mulighet til å få et helt annet innsyn i en historisk periode eller historisk aktør enn å lese om de i læreboka si. Jeg tror at de aller fleste elevene vil finne det mye mer motiverende å jobbe med historiefaget på denne måten. Økt motivasjon og muligheter hos elevene bør alltid undersøkes i større grad da dette er grunnleggende for å utvikle historisk forståelse hos elever.

Jeg har heller ikke funnet noen tidligere oppgaver hvor man har gjennomført en lignende sammenligning. Med mitt masterprosjekt har jeg muligheten til å bidra til forskningsfeltet historiedidaktikk. Det er derimot gjort mye forskning på både film/episoder og bruk av skriftlige kilder i historieundervisningen. Særlig har det blitt gjort mye forskning rundt bruk av film i senere tid. Men hvilke likheter og forskjeller er det egentlig mellom de to undervisningsoppleggene når premissene i forkant er like? Dette kan mitt masterprosjekt bidra med å svare på.

1.3 Tidligere forskning og forskningsstatus

Denne oppgaven faller under forskningsfeltet historiedidaktikk. Innenfor historiedidaktikk er det flere grener. Jeg vil plassere denne oppgaven innenfor arbeid med kilder i historieundervisningen. Både historiske serier og historiske skriftlige primærkilder går under definisjonen kilder. Det er gjort en god del forskning på hvordan man kan jobbe med kilder i historieundervisningen.

Særlig har historiedidaktikere som Peter Seixas og Samuel Wineburg gjort mye forskning på bruk av forskjellige kilder i historieklasserommet. Særlig i arbeidet til Wineburg har kilder og tolkning av kilder fått stor oppmerksomhet. Han poengterer at kildearbeid bør være sentralt innenfor fagdisiplinen historie (Wineburg, 2001). I tillegg til Wineburg og Seixas har historiedidaktikere som Barton (2005), VanSledright (2002) og Lee & Ashby (2000) alle adressert hvordan man kan bruke kildearbeid i skolen for å utvikle historisk forståelse og argumentasjon hos elever.

I boken «Teaching History with Film: Strategies for Secondary Social Studies» (2018) redegjør Marcus et al. for ulike strategier for undervisning med film i skolen. Her trekker forfatterne

blant annet frem et eksempel hvor film har blitt brukt som sekundær kilde i undervisningen. I forkant hadde læreren gått gjennom viktige aspekter rundt hendelsen som ble skildret i filmen. Filmen som ble vist ble derfor en forsterker av det man hadde lært fra den foregående timen. Marcus et al. påpeker allikevel at elevene trenger klar veiledning om hva de skal se etter i filmen for å kunne skille mellom de fiksjonelle avstikkerne i filmen, og innholdet i filmen som kan brukes til å utvikle elevenes historiske forståelse.

Videre viser tidligere forskning oss at film kan brukes til å utvikle historisk kontekst, historiebevissthet og kritisk tenkning (Wineburg, 2001) (Seixas, 1994). I Wineburg sitt tilfelle fant han ut at filmer som *Forest Gump* og *Schindlers Liste* ble brukt av elever som referansepunkt i samtaler med familien om Vietnamkrigen og 2.verdenskrig. Seixas, brukte på sin side film til å fremme kritisk tenkning og historisk kontekst hos elevene sine. Dette gjorde han ved å vise to forskjellige filmer som handlet om samme emne. På denne måten fikk elevene både fremmet kritisk tenkning ved å sammenligne, samt utvikle historisk kontekst ved de forskjellige perspektivene som ble vist for elevene. Denne metoden å jobbe på blir kalt for «corroboration of sources» i kildefaget. Dette er en metode for å angripe kilder i historiefaget. Som Seixas viste ved dette forskningsprosjektet, er det en nyttig måte å jobbe på for å oppnå ønsket utvikling hos elevene. Et annet sentralt begrep i arbeidet med kilder er «Sourcing». Dette har blant annet Reisman & Wineburg (2015) skrevet om. Også dette er en metode som bidrar til å utvikle blant annet kritisk tenkning og historisk kontekst.

I forhold til hvordan man kan jobbe med primærkilder i skolen er det også gjort en god del forskning. Blant annet har Barton (2005) skrevet en artikkel hvor han tar for seg forskjellige myter som er knyttet til å jobbe med primærkilder i skolen. Disse mytene definerer han som «feil» som blir gjort når man analyserer, tolker og jobber med primærkilder i historieundervisningen. Videre har Kathleen Vest skrevet boken «Using Primary Sources in the classroom» (2019). Hun argumenterer for at bruk av primærkilder i undervisning blant annet kan medføre til at elever forstår at historien henger sammen, og at mennesker lager sine egne personlige historier, økning i forskningsegenskaper som er viktige for at elever skal kunne analysere og komme med historiske argumenter, og utvikle elevenes evne til kritisk tenkning (Vest, 2019).

De nevnte begrepene og forskningsprosjektene vil være sentrale i denne oppgaven. Begrepene sourcing og corroboration of sources vil det redegjøres for i større grad i teorikapittelet. I tillegg vil det være spennende å sammenligne mine resultater fra dette forskningsprosjektet med noen av de nevnte forskningsprosjektene ovenfor. Både skriftlige primærkilder og historiske serier

er kilder til historie. Derfor vil det være interessant å se hvilket utbytte elevene får av de to oppleggene. Premissene for de to klassene er i utgangspunktet like, derfor vil det være spennende å se hvordan de forskjellige kildene påvirker elevene og hvilken retning de tar. En slik sammenligning har jeg ikke sett blitt gjort tidligere og slik kan dette forskningsprosjektet bidra til didaktikkfeltet.

1.4 Avgrensning av oppgaven

Dette forskningsprosjektet tar først og fremst utgangspunkt i to klasser fra samme skole. Denne skolen er lokalisert i Sør-vest Norge. I disse to klassene skal elevene gjennomgå lik undervisning. Elevene skal først svare på en individuell skriftlig innlevering. Videre skal elevene delta i et gruppeintervju. Disse to innsamlingene fra elevene vil danne empirigrunnet for denne masteroppgaven.

Som nevnt tidligere er det gjort mye forskning på undervisning med historiske kilder. I denne oppgaven vil jeg sette søkelys på forskjellene de to kildene gir i form av utbytte hos elevene. Oppgaven vil se nærmere på elevenes utbytte i form av historiebevissthet, historisk kontekst, kildekritikk og identitet. I utgangspunktet kunne jeg inkludert flere kategorier, men slik undervisningsopplegget mitt er formet finner jeg det fornuftig å bruke de nevnte kategoriene. Dette sikrer samtidig at jeg har muligheten til å gå dypere i analysen av disse kategoriene, fremfor å ha flere kategorier hvor analysen kanskje ville ha manglet dybde. For å analysere disse kategoriene har jeg valgt å gjennomføre en kvalitativ innholdsanalyse av empirien jeg har samlet inn.

1.5 Vikings

HBO-serien Vikings kom på tv-skjermene i 2013. Serien varte frem til 2020 da den sjette og siste sesongen ble sendt. I Vikings møter vi den berømte vikingen Ragnar Lodbrok, og hans liv fra å være en enkel bonde til han blir en stor og sagnomsust vikingkonge. Etter hvert dør Lodbrok, og videre skildrer serien hans sønner og deres liv hvor de stadig er på jakt etter makt, oppdagelser og ære. Serien ble laget av den engelske filmprodusenten Michael Hirst, som også har laget en annen populær «historie-serie» som heter «The Tudors» (IMDB, 2022).

I mitt undervisningsopplegg valgte jeg å bruke episode 2 i sesong 1 av Vikings. I denne episoden får man se flere viktige elementer som var sentrale i vikingsamfunnet og som kan

bidra til økt forståelse for hvordan vikingene var. Blant annet er det skildringer av norrøn mytologi, og hvordan vikingene brukte gudene til å forklare og gi mening til hendelser. I tillegg får man et inntrykk av hvordan samfunnsstrukturen i vikingtiden var med kjønnsrollemønster, høvdingers posisjon, og hvordan man behandlet slaver. I tillegg skildrer også episoden raidet på Lindisfarne, som i dag er kjent som starten på det vi kaller for vikingtiden. Her blir vikingene vist frem som brutale og voldelig røvere som både dreper og stjeler med seg alt de kommer over av verdi. De religiøse forskjellene mellom vikinger og kristne vises også frem i kilden, hvor vikingene blant annet ikke forstår hvorfor de ber til en gud som er død, og som ikke kan hjelpe dem.

I sin kritikk av serien mener professor Howard Williams ved Universitetet i Chester at serien fungerer godt som det han kaller for «edutainment» (Williams, 2020). Av historiske unøyaktigheter i serien ramser Williams opp blant annet arkeologi og kronologi av hendelser. Dette er noen av tilfellene Hirst har tatt seg historiske friheter. Til tross for disse historiske frihetene er det mye vi kan lære av hvordan vikingene blir fremstilt i Vikings. Williams mener at Vikings bør respekteres for dens fremstilling av vikingsamfunnet og norrøn tro. Særlig løfter han frem hvordan vikingenes møte med andre kulturer og religioner som innsiktsfulle og gode. Han påpeker også at seerne får et innblikk i hvordan vikingsamfunnet var strukturert, hele veien fra slaver til høvdinge og konger som gjerne var i konflikt med hverandre. Selv om det først og fremst er eliten og krigerne som får oppmerksomheten i Vikings, blir også hverdagsyrker som fiskere, bønder, smeder og båtbyggere vist frem i serien for å gi et bilde av de ulike rollene i vikingsamfunnet. Williams oppsummerer med at selv om serien har tatt seg visse historiske friheter, gir den også seeren et rikt og detaljert bilde på vikingenes samfunn og tro (Williams, 2020).

1.6 Skriftlige primærkilder om Lindisfarne

I den andre klassen skal elevene jobbe med kilder som er skrevet om raidet på Lindisfarne. Siden vikingene ikke skrev ned noen ting i sin samtid fantes det ikke kilder om hverken raidet på Lindisfarne eller generelt hvordan ting var hjemme i Skandinavia. Det er derimot kilder om raidet på Lindisfarne som er skrevet ned i Den angelsaksiske krøniken og Historia Regum. Disse kildene ble hentet fra nettstedet Britannica Academic (Martinez, 2019). Videre valgte jeg å oversette disse kildene før jeg leverte dem ut. Dette gjorde jeg fordi det ville være lettere for elevene å forstå og gjøre mening ut av tekst som er skrevet på norsk fremfor engelsk. I tillegg

har jeg skrevet inn noe informasjon i parenteser slik at elevene skulle få en viss kontekst og forståelse av hendelsen. Dermed så kildene elevene fikk delt ut slik:

«Det kom fryktelig forvarsler til Northumbria (del av England hvor Lindisfarne ligger) og folk ble livredde. I himmelen kunne man se utrolige lynnedslag og kraftige virvelvinder, samtidig kunne man se drager fulle av ild fly på himmelen. En stor hungersnød fulgte disse forvarslene, og like etter i samme år, seks dager før fullmånen i januar, kom det forferdelige angrepet av hedenske menn som ødela Guds kirke på Lindisfarne med brutal stjeling og slakt.»

«Hedningene forlot alt i ruiner, de trakk på de hellige stedene med sine forurensende ben, gravde opp altrene, og tok alle skattene som tilhørte kirken. De dro også med seg mange av brødrene av klosteret i lenker, mens andre ble druknet i havet.»

«Kirken ble fylt med blodet til prester av Gud, og kirkens utsmykninger (pynt på vegger og gjenstander) ble alle ødelagt. De hedenske lovbrøtterne trakk på gravene til helgener i Guds tempel som om det var avføring som lå i gatene. Vårt mest ærverdige sted har blitt et bytte for en hedensk rase.»

Den første kilden er hentet fra Den angelsaksiske krøniken. Den angelsaksiske krøniken er en manuskriptsamling av viktige hendelser som har skjedd i England fra år 60 fvt. til år 1154. Selve samlingen ble påbegynt under kong Alfred den store (871-899) (Store norske leksikon, 2019). Det vil altså si at dette ble skrevet ned nesten hundre år etter raidet på Lindisfarne. Dermed er den første kilden en annenhandsberetning. Den andre kilden er hentet fra Historia Regum, og man antar at munken Simeon av Durham er forfatteren bak kilden. Historia Regum, kan oversettes til kongenes historie og er en krønike skrevet i det 12. århundre (Martinez, 2019). Dermed er også den andre kilden en annenhandsberetning. Til slutt har vi et utdrag fra et brev som er skrevet av Alcuin. Alcuin var en lærd mann som levde på tiden hvor raidet på Lindisfarne fant sted. Brevene hans er skrevet til biskopen i Lindisfarne og kongen av Northumbria. Her forklarer han i detalj hva som har foregått under raidet på Lindisfarne. Brevene til Alcuin er samtidsbeskrivelser av raidet på Lindisfarne, og skiller seg derfor fra de to andre kildene (Downham, 2017).

2 Teori

I teorikapittelet er det viktig for meg å presentere teorier og begreper som er aktuelle og belysende når jeg til slutt skal svare på mine forskningsspørsmål i tillegg til min problemstilling. Begreps- og teoriavklaring er viktig for å unngå eventuelle forvirringer og misforståelser i oppgaven. Derfor er det også viktig at jeg presenterer mitt syn rundt disse begrepene og teoriene slik at leseren får en god forståelse av hva jeg vil fortelle i min oppgave. Videre vil det også være nyttig å gi leseren en forståelse av bruken rundt noen av begrepene og hvilken rolle de har i klasserommet.

2.1 Historiebevissthet

Et av utbyttekategoriene jeg vil se nærmere på i min oppgave er historiebevissthet. Samtidig som det er et veldig viktig begrep i skolen og historieundervisningen er det også et komplekst begrep som har blitt diskutert av historikere i flere tiår. Allikevel kan det være greit å legge til grunn et slags startpunkt før jeg dukker enda dypere inn i det vanskelige og komplekse begrepet.

I boka «*Bildene av fortiden*» definerer Jan Bjarne Bøe historiebevissthet slik; «*Historiebevissthet er i enkleste forstand vissheten om at mennesket er et historisk vesen, at dets tolkning av fortiden, forståelse av nåtiden og oppfatning av fremtiden har avgjørende betydning for hvem de er og hva de gjør.*» (Bøe, 2002) Det vil si at vi som mennesker er farget av vår historie. Fortiden gjør at vi ser på nåtiden slik vi gjør. Hendelser som har skjedd tidligere har påvirket oss og er med på å forme oss som samfunn den dag i dag. Samtidig vil våre tolkninger av dagens samfunn påvirke hvilke forventinger vi har til fremtiden. I boken sin "Historien är nu" bruker Klas-Göran Karlsson følgende eksempel; «*Om vi anvender historien til å vise hvordan " de andre" fra tidligere historie og fremover har vært fiendtlig innstilt til "oss", er det mye som taler for at fiendtligheten fortsetter og påvirker og setter konfliktfylte spor også i nåtiden. Sannsynligheten for at en slik forståelse av fortiden og en slik oppfattelse av nåtiden blir en selvoppfyllende profeti som gjør at fremtiden også blir påvirket av konflikt er stor. De forventninger vi har på fremtiden farges altså av både vår historietolkning og vår forståelse av nåtiden*» (Karlsson & Zander, 2009, s. 50)

Som Karlsson påpeker, er både historietolkning og vår forståelse av nåtiden viktig. Dette fører oss videre til et annet viktig aspekt ved historiebevissthet. Vår forståelse av nåtiden kan forandres, og med det kan også vår historietolkning og fremtidsforestillinger forandres. (Karlsson & Zander, 2009, s. 50) Vi ser på historien i dag på en helt annen måte enn det vi gjorde før. Vårt syn og våre tolkninger av vikingene er et godt eksempel på dette. Vikingene har gått fra å bli sett på som en folkegruppe som dro på tokt i Europa og som hadde en voldelig oppførsel, til å bli anerkjent som dyktige til å reise, oppdage og handle. Fokuset har blitt flyttet fra det voldelige og fryktinngytende til et mer helhetlig bilde av hvordan vikingsamfunnet var bygget opp. (Hauge, 2013, s. 106) På denne måten er det ikke bare slik at fortiden påvirker oss. Våre tolkninger av fortiden forandres stadig, og dermed blir fortiden også endret i lys av våre tolkninger. Økt historiebevissthet rundt vikingene har ført til en endring i vårt syn på denne tidsperioden, og dermed kan man hevde at fortiden har blitt forandret i vårt syn.

2.1.1 Historiebevissthets funksjoner

Bernard Eric Jensen har skrevet om hvilke funksjoner historiebevissthet har, og har i alt kommet med fem funksjoner som han mener historiebevissthet har;

1. Å opprette holde og utvikle personlig identitet og forestilt felleskap.
2. Være en møteplass for ulike kulturer, dvs. som et møte mellom «oss» og «de andre, det fremmede, det annerledes»
3. sosiokulturell læring, dvs. som en mulighet til innsikt i hvordan forholdet mellom mennesker har vært og kan være
4. prosesser for avklaring og innsikt i interesser, verdier og prinsipper, dvs. som en mulighet til innsikt i hvordan mennesker har rettfærdiggjort sine etiske (og andre) standpunkter.
5. grunnlag for historisk fortelling, dvs. som en mulighet til å forstå og framstille vårt eget og andres liv som konkrete og spesifikke forløp i tid og rom.

(Bøe, 2002, s. 41)

Utfra disse punktene vil elevene få lære om forskjellige kulturer, forhold mellom mennesker i historien både i fortid, nåtid og fremtid og hvordan vi forstår historien både i lys av vårt samfunn i dag, men også hvordan det har vært. Samler man disse funksjonene

vil elevene lære demokratiske og samfunnskritiske verdier og egenskaper som vil gjøre dem til gode medborgere i et demokrati. Man har, med den nye læreplanen, gått vekk fra faktakunnskaper til egenskaper som skal bidra til at elevene er godt rustet for et liv i et demokrati. Samtidig er ikke historiebevissthet og deres funksjoner noe man lærer. Dette er noe som stadig utvikles og må jobbes med. Historiebevissthet er en prosess, ikke et læremål.

2.1.2 Narrativ kompetanse

Jörn Rüsen presenterer i sin forskning rundt historiebevissthet et begrep han kaller for narrativ kompetanse. Med narrativ kompetanse mener Rüsen mer enn bare evnen til å fortelle. Han mener at det handler om evnen til å knytte fortid og samtid sammen sånn at fortida kan hjelpe oss til å forstå både oss selv som enkelt individ, men også som gruppe. I følge Rüsen kan man dele narrativ kompetanse inn i tre deler; evnen til å oppleve og erfare fortiden, evnen til å tolke fortiden og evnen til å orientere seg i forhold til nåtid og fortid (Bøe, 2002, s. 42). Men hvordan skal man så oppnå det Rüsen kaller for narrativ kompetanse?

For å oppnå det Rüsen kaller for narrativ kompetanse er det tre prinsipper som må ligge til grunn. Disse oversetter Karlsson til konkretisering, kontinuitet og kontekst. Konkretiseringen baseres på at historien bør ligge nær og berøre menneskers egen opplevelse og erfaring av fortiden, som Rüsen kaller for minne. Kontinuitet i fortelling innebærer en garanti for at de tre tidsformene da, nå og senere behandles i en og samme sammenheng. Her legger Karlsson vekt på at selv om de skal behandles i en og samme sammenheng, er ikke kontinuitet en enkel forestilling om at historien gjentar seg. Kontekst står til slutt for at orientering i tid krever at mennesker kan relatere seg til en større historie som overskrider grensene for deres eget liv. (Karlsson, 2009, ss. 53-54)

I følge Seixas er særlig konteksten som historien oppstår i viktig for å forstå menneskers handlinger. Hvis man skal forklare endringer som har skjedd tilbake i tid er det viktig at man ser på både forhold og strukturer som menneskene levde i og under. Videre er det også viktig å se på hvilken frihet menneskene hadde. Frihet til å si hva de vil, tro på det de vil. Hvis man vil oppnå narrativ kompetanse må man legge til grunn disse forholdene og strukturene samt intensjoner for valg som mennesker har gjort. Gjør man dette vil man kunne forstå hvorfor disse

valgene har blitt tatt, og man vil dermed komme et skritt videre i å oppnå historiebevissthet. (Seixas, 2017)

Narrativ kompetanse handler om mer enn å bare gjenfortelle historien. Det handler først og fremst om evnen til å kunne sette seg inn i en historisk hendelse. Hvem var til stede, hvordan opplevde disse menneskene hendelsen? Hvilke verdier og strukturer var gjeldende på denne tiden som gjorde at mennesker tok de valgene de gjorde. Videre er det viktig å spørre seg hvordan forholdet mellom fortiden, nåtiden og fremtiden er? Hvordan har fortiden påvirket oss, men også hvordan vi i dag ser på fortiden. Hvordan har vikingene påvirket oss i dag, men også hvordan ser vi på vikingene? Er vikingene og vikingtiden noe vi i Norge ser tilbake på med stolthet? I denne oppgaven vil det være spennende å se om det er forskjeller på den narrative kompetanse mellom elevene som har sett på en episode kontra de som har jobbet med skriftlig kilde. På en måte kan man argumentere med at de som ser på en episode får et visuelt bilde av vikingene. Dette kan påvirke deres syn på vikingene i en langt mer negativ forstand enn det de som har jobbet med skriftlige kilder. Samtidig kan det også gi de et langt større grunnlag til å redegjøre for deltagerne i raidet på Lindisfarne, og hvilke verdier disse menneskene har. På en annen side er de skriftlige kildene skrevet med et tydelig kristent perspektiv. Hvordan forholder elevene seg til dette? De får et innblikk i verdier som har påvirket raidet på Lindisfarne, og kan dermed oppnå det Rüsen kaller for narrativ kompetanse.

2.2 Undervisning med film

Helt siden film ble et populært medium på 1900-tallet har historiske personer og hendelser blitt skildret. Historie har alltid vært til stede innenfor filmsjangeren, men allikevel har ikke formålet med filmene nødvendigvis vært å undervise. Spillefilmers mål er først og fremst underholdning. Hollywood-filmer som er basert på historiske hendelser er ofte en blanding av nedskrevet historie, fiksjon og filmskaperens perspektiv på den aktuelle historiske hendelsen. (Marcus, 2005, s. 61) Av denne grunnen kvier ofte lærere seg for å bruke spillefilmer i historieundervisningen, nemlig fordi man ikke kan garantere at det som blir fremstilt faktisk har skjedd. Allikevel ser vi at bruken av film øker, og stadig nye filmer blir dratt inn i skolen for å undervise om forskjellige historiske temaer. Dette er først og fremst fordi filmer kan tilby elevene noe annet enn det historiske tekster og andre kilder kan. (Donnelly, 2014, ss. 4-5) I tillegg er det viktig å bruke film i klasserommet nettopp på grunn av mengden film elever ser på fritiden. Dermed ligger det en vilje og motivasjon hos elevene til å se på film. Dette betyr at

det er muligheter å overføre denne motivasjonen og viljen til deltagelse og lærings lyst i skolen. Samtidig trenger elevene veiledning og støtte for å kunne se og vurdere filmene som blir brukt i klasserommet. Det er også viktig å utruste elevene med egenskaper som gjør at de kan gjenkjenne historiske representasjoner og se på disse med et kritisk blikk (Marcus, 2005, s. 61) (Stoddard & Marcus, 2010, s. 89).

Bruk av film i klasserommet kan lære elevene mer enn bare fakta om fortiden. Først og fremst er det viktig å påpeke at de fleste historiske filmer inneholder faktuelle feil. Film har som oftest et mål om å underholde fremfor å undervise hvis vi ser bort fra sjangeren dokumentar, men også her er det tilfeller hvor underholdningen kommer før undervisningen. Allikevel blir ofte film brukt av lærere som en faktisk representasjon av fortiden og hvordan det faktisk var (Wagner, 2018, s. 24). Selv om filmer inneholder feil i forhold til ren og skjær fakta kan elevene likevel lære egenskaper som kritisk tenkning, historisk tenkning, historisk empati, historiebevissthet og perspektiv tolkning (Wagner, 2018, s. 24). På denne måten kan film utnyttes på mange forskjellige måter, det kommer bare an på målet til læreren og filmen som blir vist (Stoddard & Marcus, 2010, s. 86).

I artikkelen sin *“Using Feature Films in Teaching Historical Understanding”* (2014) deler Donnelly bruken av film inn i fire forskjellige kategorier som bidrar til at film kan utvikle historisk forståelse hos elever. Disse fire kategoriene kaller hun for multisensorisk-opplevelse, underholdende opplevelse, emosjonell opplevelse og handlingsopplevelsen. Jeg syntes at skillene mellom disse fire kategoriene ikke er så klare. Jeg vil argumentere for at underholdningen i en film baseres på en emosjonell og multisensorisk opplevelse. Allikevel står poenget om at film kan bidra til å utvikle historisk forståelse hos elever. Gjennom følelser, sterke inntrykk, narrativer og handlinger blir seeren engasjert i det hen ser. Det er dette engasjementet man må utnytte som lærer for at elevene skal få noe utbytte fra å bruke film i klasserommet. Men selv om man oppnår et engasjement hos elevene er det i tillegg flere faktorer man må tenke på som lærer.

Det er viktig å stille spørsmål som hvordan skal man engasjere elevene i det de ser, hvordan skal de jobbe med innholdet i filmen de ser og hva skal de få ut av å se denne filmen. Stoddard & Marcus (2010) mener at enhver form for pedagogikk bør medføre en form for høyere tenkning eller dypere forståelse av det historiske fenomenet eller tidsperioden som blir vist i filmen. Videre argumenterer de for at en slik dypere forståelse blomstrer i en konstruktiv

diskusjon eller samtale om det elevene har sett. På denne måten blir elevene mer kritiske til det de har sett og filmen blir ikke lengre bare en film, men en form for historisk bevis eller historisk tekst.

Ofte bør man også gi elevene en oppgave underveis mens de ser på filmen. På denne måten er de hele tiden engasjert og følger med på innholdet i filmen de ser. Disse oppgavene kan variere fra å følge med på en spesiell karakter, perspektiver som blir fremstilt om en gruppe mennesker eller å sammenligne fremstillingene i filmen med det de vet fra før (Stoddard & Marcus, 2010, ss. 88-89).

2.3 Undervisning med kilder

I dette underkapittelet skal jeg redegjøre for undervisning med historiske kilder. Jeg skal blant annet se på noen av egenskapene man kan oppnå med å jobbe godt og analyserende med historiske kilder. I tillegg til dette er det en rekke fallgruver som det er lett å falle i når man jobber med historiske kilder. Det er viktig for meg å redegjøre for disse fallgruvene for å unngå dem selv når jeg utfører mitt masterprosjekt. Hvis jeg eventuelt skulle gjøre en av disse «feilene» vil det være verdifullt å kunne gå tilbake og peke på nettopp disse feilene som har bidratt til at jeg har fått det svaret jeg har fått. Derfor vil dette kapittelet redegjøre for både fordeler og ulemper med bruk av historiske kilder i undervisningen. I sin artikkel *“Primary Sources in History: Breaking Through the Myths”* (2005) redegjør Barton for sju feil eller myter som henger igjen i klasserommet når man jobber med historiske kilder. Det er ikke alle av de sju mytene som er aktuelle for mitt forskningsprosjekt, jeg vil derfor kun presentere de jeg føler er aktuelle for mitt prosjekt i dette underkapittelet.

Den første myten som Barton vil avvise er at primærkilder er mer pålitelig enn sekundærkilder. Selv om primærkilder er skrevet ned i samtiden betyr det ikke at de er like fult sanne. Han peker på at primærkilder ofte er laget av flere grunner, og at objektivitet ofte ikke er en av disse grunnene. Av og til er primærkilder laget med et politisk formål, og dermed kan «sannheten» disse kildene representerer være fiksert slik at de skal passe til nettopp disse formålene. For å hankses med dette problemet peker Barton på at man må sammenligne kilder som tar for seg samme begivenhet. Når vi sammenligner og undersøker flere kilder vil vi få flere inntrykk av

hva som har skjedd. Når man har gjort dette vil man kunne danne en bredere forståelse for emnet og også oppnå historisk forståelse. (Barton, 2005, s. 746)

En annen myte som Barton trekker frem, er at man forkaster kilder som er skrevet av subjektivitet og partiskhet. Ofte blir kilder, hvor man ser en klar og tydelig agenda, stemplet som misvisende i forhold til det faktuelle rundt en historisk hendelse. Selv om kilden er unøyaktig i sin beskrivelse av fortiden er det fortsatt store mengder lærdom og informasjon om fortiden i den. Blant annet vil agendaen bak kilden fortelle oss mye om hvilket samfunn det var på den tiden kilden ble skrevet ned. Hvilke verdier og tanker regjerte i den tiden. Hvis man samtidig sammenligner kilder om samme historiske hendelse kan man se en variasjon av tanker og verdier som fantes i det samfunnet. På den måten får vi en hel del informasjon om samtiden som kilden ble skrevet ned i, noe som kan være mye mer verdifullt for elevene å få tak i enn hva som er faktisk riktig eller ikke. Elevene kan på denne måten oppnå historisk forståelse om et samfunn tilbake i tid (Barton, 2005, ss. 747-748).

Bartons myter peker både på hvordan man kan jobbe med historiske kilder og hvilke fordeler det kan ha hvis man gjør dette på en riktig måte. Videre er Barton overbevist om at historiske kilder må ha en sentral plass i klasserommet fordi historiske kilder er selve grunnlaget som historisk forståelse baseres på. Allikevel påstår Barton at det er et uforløst potensial som kan løses ved å få en bredere og mer reflektert forståelse for historiske kilders nytte (Barton, 2005, s. 753).

I «Historical Knowledge and Historical Skills» (2000) skriver Christine Counsell at elever trenger eksplisitt veiledning med fokus på hvordan man nærmer seg, håndterer og manøvrerer seg gjennom en historisk kilde (Counsell, 2000, s. 70). Videre påpeker Counsell viktigheten av at elevene sitter på en viss historisk kunnskap, da historisk kunnskap er både et viktig verktøy når man jobber med historiske kilder, men at historisk kunnskap også er resultatet av å jobbe med historiske kilder (Counsell, 2000, s. 70). Med dette mener Counsell at elevene ikke har noen nytte av å bare lese primærkilder og analysere disse. Elevene trenger bakgrunnskunnskaper som gjør at de klarer å plassere kildene inn i en kontekst. Når elevene har bakgrunnskunnskapen og konteksten kilden er laget i, vil de igjen få større historisk kunnskap ved at man i større grad har muligheter for å forstå bakgrunn, motiv og hva kilden kan fortelle oss. I neste kapittel skal jeg skrive mer om historisk kontekst.

2.3.1 Sourcing og Corroboration of Sources

Et annet nøkkelbegrep som er viktig når man skal jobbe med historiske kilder er det Reisman og Wineburg kaller for «sourcing». (Reisman & Wineburg, 2015, s. 636) Sourcing beskriver Reisman og Wineburg som noe som endrer forholdet mellom leser og tekst. Det er ikke lenger en enveis-gate hvor teksten blir tatt som god fisk. Sourcing innebærer at leseren stiller spørsmål til det man leser. Hvem er forfatteren bak denne teksten? Hvilken interesse har forfatteren i historien som blir fortalt? Har forfatteren en aktiv rolle? Er forfatteren påvirket av yrefaktorer som preger teksten? (Reisman & Wineburg, 2015, s. 636) Slike spørsmål er sentrale for å få en god forståelse av en tekst, som for eksempel en historisk kilde, og hvilken kontekst denne teksten er skapt i. Reisman og Wineburg understreker videre at sourcing og kontekstualisering er sentrale for å kunne forstå en historisk tekst. (Reisman & Wineburg, 2015, s. 636)

For å forstå en historisk kilde er det sentralt at elevene forstår konteksten kilden er laget i. Hvilke verdier, synspunkter, omgivelser var gjeldende da kilden ble skapt og hvordan kommer dette til uttrykk? Eller så kan man se på det motsatt vei, hvilke verdier, meninger og holdninger kommer til uttrykk i kilden og hva kan dette fortelle oss om konteksten kilden ble skapt i? I mitt forskningsprosjekt skal elevene både jobbe med historisk kilde fra Lindisfarne, men også nyere uttrykk av historie i form av en episode av Vikings. Hvordan kommer dette til uttrykk? Hvilken kontekst ble både kilden og episoden laget i? Hva kan dette fortelle oss? Derfor er sourcing et viktig begrep, som blir sentralt i mitt forskningsprosjekt.

«Corroboration of sources» kan oversettes til norsk som «sammenligning av kilder.» Dette er en praksis hvor man må sammenligne informasjonskildens innhold med andre kilder som omhandler samme emnet. På denne måten kan elever sikre seg et nøyaktig bilde av hva som faktisk har skjedd, og kan ut ifra dette argumentere sine historiske påstander og argumentasjon. Dette er med andre ord en praksis som bør være sentral når elever jobber med ulike kilder og representasjoner av historie i undervisningen. I stedetfor at elevene godtar en fremstilling av historien er det viktig at de sammenligner med andre kilder og stiller seg spørsmål rundt disse kildene. Hvor er disse kildene like? Hvor skiller disse kildene seg fra hverandre? Er det mulig å forstå hvorfor kildene skiller seg fra hverandre? På denne måten vil elevene få en bedre forståelse av både kildene de har jobbet med, men de har også muligheter for å danne seg et mer nøyaktig bilde av hva som faktisk har funnet sted. (Schneider, 2013, s. 126)

Siden elevene skal jobbe med historiske kilder er det viktig at de har mulighet for å vurdere kildene. Derfor blir sourcing og sammenligning av kilder sentrale begreper i min oppgave. Som vi har sett kan sourcing og sammenligning av kilder bidra til økt historisk forståelse hos elever gjennom vurdering av forfatter, motiv, stille kilder opp mot hverandre og komme med historiske argumenter. Selv om begge klassene jobber med historiske kilder, er det stor forskjell på de kildene de har fått i oppgave å jobbe med. Det vil derfor være interessant å se om dette påvirker elevenes vurdering av kildene. Sourcing og sammenligning av kilder kan bidra til å adressere eventuelle forskjeller og likheter i hvordan elevene vurderer kildene de har jobbet med. Er det slik at begge klassene bruker både sourcing og sammenligning av kilder i like stor grad? Eller er det slik at en av metodene er mer utbredt i den ene klassen kontra den andre?

2.4 Historisk kontekst

Å kontekstualisere historie er en viktig del av dagens historieundervisning. Historisk kontekstualisering kan defineres som evnen til å plassere fenomener eller handlinger i en gitt tid, lokasjon, utvikling eller hendelse for å gi disse fenomenene eller handlingene mening. Uten denne evnen vil man ikke kunne forstå eller tolke f.eks. historiske agenter sine handlinger (Huijgen, Van De Grift, Van Boxtel, & Holthuis, 2018, s. 410). Ved å kontekstualisere historiske hendelser vil elevene få innsikt i omstendigheter, verdier og andre faktorer som har påvirket mennesker i deres handlinger og tanker. Endacott og Brooks forklarer det slik; *“a temporal sense of difference that includes deep understanding of the social, political, and cultural norms of the time period under investigation as well as knowledge of the events leading up to the historical situation and other relevant events that are occurring concurrently.”* (Endacott & Brooks, 2013, s. 43). Hvis elevene mestrer det å kontekstualisere historiske kilder eller historie generelt vil de få et bredere perspektiv og forståelse for at det er muligheter for å sette spørsmålsteget ved og debattere historiske hendelser eller epoker (Reisman & Wineburg, 2008, ss. 201-206).

Det er umulig for elevene å kontekstualisere historie uten å ha bakgrunnsinformasjon om den historiske hendelsen (Reisman & Wineburg, 2008, s. 203). Elevene trenger ikke å være eksperter på den historiske hendelsen/epoken, men en viss kunnskap om sentrale utviklinger og forhold er en viktig base. Hvis elevene ikke har denne basen, kan elevene heller ikke sette innholdet i den historiske kilden i kontekst. I episoden av Vikings ser elevene mange ulike sider

av vikingsamfunnet. Hvis ikke elevene har en viss forkunnskap om vikingene vil mange av handlingene i episoden virke meningsløse og kanskje til og med bisarre. Har de derimot kunnskap om de ulike sidene ved vikingsamfunnet vil det være lettere for elevene å gjenkjenne disse, og dermed gjøre seg opp en mening om det de ser i episoden. Det samme gjelder de skriftlige primærkildene som den andre klassen jobbet med. Det blir vanskelig for elevene å gjøre seg opp en mening av det som står skrevet i kildene, og ikke minst motivet bak dem hvis de ikke har noen form for kunnskap om vikingene eller de kristne munkene.

Reisman og Wineburg peker også på at oppgaver/spørsmål elevene blir stilt må være nøye gjennomtenkt når man skal kontekstualisere historie. Elever har god trening på å kunne finne svar i en tekst. Det vil si at man får spørsmål som står eksplisitt i teksten man nettopp har lest. For å kunne utfordre elevene vil det være viktig å gjøre det med det Reisman og Wineburg kaller for «guiding questions» (Reisman & Wineburg, 2008, s. 204). Guiding Questions er spørsmål som formuleres slik at elevene skal tolke teksten og ikke bare gjentelle innholdet i den. Tolkning av tekst kan blant annet innebære forfatterens motiver, perspektiver og budskap. Dette vil føre til at elevene kan få en større og dypere forståelse av konteksten rundt den historiske hendelsen (Reisman & Wineburg, 2008, s. 204).

2.4.1 Å gjøre mening av og å lære bort historisk kontekst

I en forskning gjort av Huijgen, Van De Grift, Van Boxtel og Holthuis (2018) presenterer de en mulighet for å bruke historisk kontekst for å gjøre mening av fortiden. De påpeker at lærere bør gi elevene muligheten til å bruke den historiske konteksten de har opparbeidet seg. Dette kan være kunnskap om sosioøkonomiske, sosiokulturelle eller sosiopolitiske forhold. Hvis elevene opparbeider seg kunnskap om disse forholdene, kan de bruke den historiske konteksten til å gjøre mening av en historisk kilde. Dette kan være både film og skriftlige kilder. Hvis elevene får jobbe med historiske kilder/representasjoner av den historiske perioden de har kunnskap om, vil de kunne ha større muligheter for å forklare den historiske aktørens handlinger og valg. De vil kunne se hvordan større kulturelle fenomener spiller inn på hverdagslivet til historiske aktører (Huijgen, Van De Grift, Van Boxtel, & Holthuis, 2018, ss. 414-415).

2.4.2 Historisk kontekst i mitt forskningsprosjekt

I mitt forskningsprosjekt har historisk kontekst fått en sentral plass. Det har fått en sentral plass fordi det kan, som vi har sett, gi elevene muligheter til en større historisk forståelse når de jobber med historiske kilder. Elevene i mitt forskningsprosjekt fikk jobbe med sosiokulturelle, sosiopolitiske og sosioøkonomiske forhold fra vikingtiden før de jobbet med kilder som skildrer vikingene og raidet på Lindisfarne. Her var meningen at elevene skulle få en økt forståelse for den historiske konteksten på forhånd slik at de skulle få en større forståelse av både de historiske aktørene og den historiske hendelsen. Det vil også være spennende å se eventuelle forskjeller i bruk av historisk kontekst i de to klassene. Er det større muligheter for å bruke og gjøre mening av den historiske konteksten i film, som kanskje er rikere på detaljer, enn skriftlige primærkilder? Kan elevene si noe om konteksten rundt primærkildene når de ble laget?

2.5 LK20

I og med at jeg har valgt å skrive en didaktisk oppgave syntes jeg det er nyttig å koble undervisningsopplegget jeg har laget opp mot den nye læreplanen. Den nye lærerplanen, også kjent som *Fagfornyelsen*, ble gjeldende høsten 2020 og ble trinnvis innført i de forskjellige trinnene på norske videregående skoler etter hvert. Det som skiller seg særlig ut fra forgjengeren, LK06, er det et fokus på dybdelæring samt innføring av det Utdanningsdirektoratet har valgt å kalle for kjerneelementer. Disse kjerneelementene er Historiebevissthet, Utforskende historie og kildekritisk bevissthet, historisk empati og Mennesker og samfunn i fortid, nåtid og fremtid. (Utdanningsdirektoratet, 2022)

Siden mitt undervisningsopplegg ble utført i 2.klasse på videregående skole må et slikt undervisningsopplegg forankres i kompetansemålene i faget. Videre er alle kompetansemålene i historie forankret i et av kjerneelementene. På den måten har vi en direkte kobling fra undervisningsopplegg – kompetansemål – kjerneelementer. Jeg skal nedenfor legge frem de kompetansemålene jeg føler mitt undervisningsopplegg faller under. Videre skal jeg diskutere hvorfor disse kompetansemålene er aktuelle for denne oppgaven.

Tabell 1: Kompetansemål og kjerneelementer hentet fra Utdanningsdirektoratet

Kompetansemål	Kjerneelement
<ul style="list-style-type: none"> Utforske fortiden ved å stille spørsmål og innhente, tolke og bruke ulikt historisk materiale for å finne svar. 	<ul style="list-style-type: none"> Utforskende historie og kildekritisk bevissthet
<ul style="list-style-type: none"> Reflektere over hvordan fortiden former oss som mennesker. 	<ul style="list-style-type: none"> Historiebevissthet
<ul style="list-style-type: none"> Utforske hvordan kommunikasjon og kulturmøter har hatt betydning for mennesker i Norge og verden 	<ul style="list-style-type: none"> Mennesker og samfunn i fortid, nåtid og fremtid
<ul style="list-style-type: none"> Beskrive religionens betydning for samfunns- og maktforhold fra middelalderen til og med vår tid og vurdere dens rolle i menneskers selvopfatning og syn på andre 	<ul style="list-style-type: none"> Mennesker og samfunn i fortid, nåtid og fremtid

De ulike kompetansemålene ovenfor er aktuelle for mitt undervisningsprosjekt av ulike grunner. Først og fremst skal elevene jobbe med kilder til historie. Selv om klassene skal jobbe med forskjellige kilder er det sentralt i undervisningsopplegget at de jobber med disse på en utforskende måte for å finne svar og kunne tolke det de har jobbet med. Videre skal elevene jobbe med å knytte det de har sett/ lest opp til dagens samfunn. Dermed jobber elevene med historiebevissthet. De to siste kompetansemålene er aktuelle for dette undervisningsopplegget fordi kildene elevene skal jobbe med gir gode muligheter til å analysere møtet mellom kristne og vikinger. I lys av dette møtet kommer det tydelige religion- og kulturforskjeller frem. Her har elevene muligheter til å analysere hvordan disse forskjellene påvirker møtet mellom vikingene og de kristne munkene på Lindisfarne. Videre skal elevene diskutere hvilke konsekvenser disse møtene har hatt for de ulike kulturene videre i historien.

3 Metode

I dette kapitlet skal jeg presentere mine metoder for både gjennomføring av mitt forskningsprosjekt og hvordan jeg skal analysere data i etterkant. Jeg vil diskutere hvorfor jeg har gjort de valgene jeg har gjort, dette gjelder både valg av undersøkelsesmetoder, informanter og undervisningsmetode. Til slutt vil jeg diskutere hvorfor akkurat disse valgene kan føre til at denne oppgaven både blir valid og reliabel.

3.1 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode har blitt mer og mer vanlig og brukt i samfunnsvitenskapelig forskning. Innenfor kvalitativ forskning er det mange ulike fremgangsmåter, men et særpreg som gjerne er tydelig er den nære kontakten som utveksles mellom forskeren og de som blir forsket på (Thagaard, 2013, s. 11). Siden mitt forskningsprosjekt skal gjennomføres i et klasserom med søkelys på elevers historiske forståelse har jeg valgt en kvalitativ forskningsmetode. Innenfor kvalitativ metode er det tradisjoner for bruk av både observasjoner og intervju. Intervju og observasjoner fører til en nærhet mellom forskeren og de som skal studeres (Thagaard, 2013, s. 11). I min oppgave vil jeg blant annet bruke intervju som metode for å samle inn empiri. Intervju er en godt egnet metode innenfor kvalitativ forskning fordi man gir den man studerer en god mulighet til å fortelle om hvordan de opplever sine synspunkter og selvforståelse (Thagaard, 2013, s. 12). Dette er et viktig aspekt av min forskning da jeg først og fremst er ute etter elevenes tanker rundt en historisk hendelse heller enn bare fakta og gjenfortelling av hva som har skjedd.

Etter at jeg hadde valgt type metode var det viktig å velge et design for undersøkelsen min. Min oppgave faller under et etnografisk design da oppgaven tar for seg hvordan en sosial gruppe og hvordan de oppfører seg, hvilke vaner de har og hvordan de gjør ting på. Jeg skal på mange måter bli en del av denne gruppen i løpet av denne studien, og dermed faller oppgaven min under et etnografisk design.

3.2 Innholdsanalyse

Bruk av innholdsanalyse innenfor kvalitativ forskning har økt kraftig siden 1970-tallet. Dette skjedde etter flere så at det finnes kvalitative aspekter i all tekstanalyse. Ifølge Bakken og Andersson-Bakken er innholdsanalyse en velegnet metode for å gi en systematisk oversikt over meningsinnholdet i et tekstmateriale (Bakken & Andersson-Bakken, 2021, s. 305). I en innholdsanalyse ser man ikke kun på teksten i seg selv, men også i konteksten tekstene har blitt brukt. Det vil altså si at en innholdsfortegnelse kan fortelle oss noe om forfatter av teksten, leserne av teksten og hvilken kultur teksten er en del av (Bakken & Andersson-Bakken, 2021, s. 305). I min oppgave vil min empiri være tekst, og det er innholdet i denne teksten som vil danne grunnlaget for å kunne svare på min problemstilling. Gruppeintervjuene skal transkriberes, oppgavene er levert inn i tekstform og det samme er spørreskjemaet elevene skulle svare på.

Innenfor innholdsanalyse kan man igjen dele dette inn i tre forskjellige kategorier: Summativ innholdsanalyse, konvensjonell innholdsanalyse og teoridrevet innholdsanalyse. De tre kategoriene svarer til forskjellige måter man vil kode tekstene sine på. Selv om de tre er forskjellige i hvordan man koder og analyserer sin empiri på, vil det være mulig å bruke de sammen. Ved å bruke disse innholdsanalysene sammen eller på samme empiri vil man kanskje få en dypere og bredere forståelse av empirien man sitter ovenfor, og analysen vil bli bedre som et resultat av dette.

I en summativ innholdsanalyse vil man ha fokus på hvordan ord eller innhold forekommer enten i form av kontekst eller i form av antall ganger et ord blir sagt (Hsieh & Shannon, 2005 , ss. 1283-1284). Innenfor mitt prosjekt vil dette kanskje være aktuelt for å se om elevene refererer til vikingene som «vi» eller «de» for å få en pekepinn på hvilket forhold de har til vikingene og vår historie. Er det noe de forbinder med seg selv eller er det fjernt for elevene?

Konvensjonell innholdsanalyse brukes ofte for å beskrive et fenomen og for å få en dypere forståelse av dette fenomenet (Hsieh & Shannon, 2005 , s. 1279). I mitt tilfelle vil dette bety en dypere forståelse av elevenes tolkninger og forhold til vikingene. Åpne spørsmål i et intervju vil være en god mulighet til å bruke konvensjonell innholdsanalyse. Man vil da få elevenes tanker rundt et fenomen, som f.eks. vikingtiden, som vil gjøre at jeg kan beskrive elevenes historiebevissthet rundt vikingtiden gjennom analyse av innholdet i deres svar.

Til slutt har vi det vi kaller for teoridrevet innholdsanalyse. Her brukes innholdsanalyse til å knytte innholdet opp mot tidligere forskning eller aspekter som er kjent innenfor fagfeltet

(Hsieh & Shannon, 2005 , s. 1281). For min del vil det for eksempel være aktuelt å knytte noen av svarene til elevene opp mot tidligere forskning gjort innenfor de ulike kategoriene jeg analyserer. For eksempel vil begrepene «Sourcing» og «Corroboration of Sources» være sentrale i min analyse av kildekritikk blant elevene.

Som sagt er det ikke slik at de tre ulike innholdsanalyse-metoden ekskluderer hverandre. I min oppgave vil de alle tre være gjeldende gjennom de eksemplene jeg har gitt ovenfor. De vil alle tre føre til en grundigere og bedre analyse, og ved å være bevisst på de tre metodene vil jeg kunne føre dypere analyser og komme frem til flere slutninger enn hva som hadde vært mulig hvis jeg kunne brukte en av dem.

3.3 Valg av informanter

Når jeg skal undersøke hvordan forskjellige kilder til historie kan bidra til forståelse rundt et historisk fenomen er jeg nødt til å gjøre dette i et klasserom. Siden jeg også skal undersøke to forskjellige historiekilder må jeg prøve disse metodene ut i to forskjellige klasser. Dermed blir disse to klassene min empiri som jeg skal undersøke nærmere. Jeg bestemte meg tidlig for at dette skulle foregå på en videregående skole på grunn av aldersgrense på episoden jeg skulle vise, samt min hypotese om at videregående elever er mer mottakelige for abstrakt tenkning i historiefaget fremfor ungdomsskole elever. Informantene i denne masteroppgaven er to klasser på 2.trinn på en videregående skole i Stavangerområdet. Jeg var på besøk hos disse klassene i min praksisperiode høsten 2021, og gjennomførte mitt undervisningsopplegg i denne perioden. I disse klassene var det ca. 30 elever i begge klassene. På grunn av sykdom og at noen av elevene ikke ønsket å delta i masterprosjektet endte jeg på 51 informanter fordelt på de to klassene. Av disse 47 elevene var det noen av elevene som ikke ønsket å være med på gruppeintervjuene. Derfor endte jeg med 44 informanter i gruppeintervjuene, hvor det var 22 deltakere i hver klasse. Nedenfor viser en illustrasjon av fordelingen av de to klassene:

Klasse A:

Tabell 2: Deltakelse klasse A

Type empiri:	Deltagelse	Jenter	Gutter
Skriftlig innlevering	22 elever	12	10
Gruppeintervju	22 elever	12	10

Klasse B:

Tabell 3: Deltakelse klasse B

Type empiri	Deltagelse	Jenter	Gutter
Skriftlig innlevering	25 elever	11	14
Gruppeintervju	22 elever	10	12

Jeg kunne ha valgt å kun bruke en klasse, hvor jeg delte klassen i to og den ene gruppa hadde sett på episode mens den andre gruppen hadde jobbet med skriftlige kilder. Dette så jeg på som problematisk fordi jeg som lærer ikke kunne være to steder samtidig og instruere og svare på spørsmål mens elevene arbeidet. Samtidig kunne det også oppstå diskusjoner og misnøye med at en gruppe fikk se på en episode av Vikings og den andre gruppen måtte jobbe med skriftlige kilder.

3.4 Undervisningsopplegg

I mitt forskningsprosjekt er det først og fremst bruk av episode og skriftlige kilder som er hovedfokuset. Hva kan elevene få ut av å bruke disse metodene i historiefaget? På grunn av dette var det derfor viktig at alt elevene gjorde både før og etter man jobbet med episoden og de skriftlige kildene var likt. I teoridelen presenterte jeg Reisman & Weinburg (2008) sin påstand at for å forstå historisk kontekst må elevene ha bakgrunnsinformasjon om den historiske hendelsen eller tidsperioden hendelsen fant sted i. Derfor har også noe av teorien jeg har lest i forkant påvirket hvordan jeg har lagt opp undervisningsopplegget.

Undervisningsopplegget ble utført over tre uker. I 2.klasse på videregående er historie er relativt lite fag, og elevene hadde derfor kun en dobbeltøkt i uka. Denne dobbeløkta varte i 80 minutter, og tilsvarte to undervisningstimer. Det vil si at dette prosjektet ble utført over tre undervisningsøkter og seks undervisningstimer. Jeg har valgt å dele undervisningsopplegget inn i tre forskjellige deler: Før arbeid med episode/kilde, arbeid med episode/kilde, og etter arbeid med episode/ kilde. Nedenfor følger skisser av hvordan de to undervisningsoppleggene ble lagt opp ved hjelp av *figur 1* og *figur 2*.

Undervisningsøkt 1	Undervisningsøkt 2	Undervisningsøkt 3
<ul style="list-style-type: none"> • Info om prosjekt og utdeling av samtykkeark. (10 min) • PowerPoint med religion, samfunnsklasser i vikingtiden og sjøreiser (20 min) • Gruppeoppgave om samfunnsklasser (25 min) • Individuell oppgave om religionsforskjeller. Kristendom vs. Norrøn mytologi (20 min) • Hvordan arbeide med film (15 min) 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppsummering av forrige time. (10min) • Se episode av Vikings. (40 min) • Individuelle oppgaver om episoden. (Datsett A1) (40 min) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ta ut en og en gruppe for gruppeintervjuer. I alt fem gruppeintervju på cirka 10 minutter per gruppe. (Datsett A2) • Resten av klassen har undervisning med faglærer i klasserommet

Figur 1: Undervisningsopplegg klasse A

Undervisningsøkt 1	Undervisningsøkt 2	Undervisningsøkt 3
<ul style="list-style-type: none"> • Info om prosjekt og utdeling av samtykkeark. (10 min) • PowerPoint med religion, samfunnsklasser i vikingtiden og sjøreiser (20 min) • Gruppeoppgave om samfunnsklasser (25 min) • Individuell oppgave om religionsforskjeller. Kristendom vs. Norrøn mytologi (20 min) • Hvordan jobbe med kilder (15 min) 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppsummering av forrige time med hvordan arbeide med kilder. (15 min) • Kildeoppgaver om sagaene i boka. (25 min) • Jobbe med kilder og svare på individuelle oppgaver. (Datsett B1) (40 min) • Oppsummering (5-10 min) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ta ut en og en gruppe for gruppeintervjuer. I alt fem gruppeintervju på cirka 10 minutter per gruppe. (Datsett B2) • Resten av klassen har undervisning med faglærer i klasserommet

Figur 2: Undervisningsopplegg klasse B

3.4.1 Undervisningsøkt 1: Før arbeid med episode/kilde:

Som nevnt tidligere var det viktig at forarbeidet før de skulle jobbe med episode/kilde var likt. Det er viktig for å kunne analysere hvilke forskjeller de to metodene gir i form av utbytte. Som nevnt i teoridelen er den historiske konteksten en nøkkel til historisk forståelse og et bredere historisk perspektiv (Reisman & Weinburg, 2008). Dette førte til at store deler av forarbeidet ble brukt til å presentere og lære elevene om den historiske konteksten rundt vikingtiden. Jeg laget derfor en PowerPoint-presentasjon hvor jeg snakket og presenterte samfunnsklasser i vikingtiden, norrøn mytologi og sjøreiser med motivasjoner bak dem. Disse tre temaene skulle bidra til økt historisk kontekst hos elevene.

I PowerPoint-presentasjonen hadde jeg laget oppgaver som elevene skulle gjøre. Først var det en gruppeoppgave om samfunnsklasser i vikingtiden. Slik så denne oppgaven ut:

- I vikingtiden var samfunnet delt inn i trelleslaver, bønder og høvdingar/eliten. I tillegg var også kvinnene viktige i vikingsamfunnet.
- Fordel disse fire samfunnsgruppene innad i gruppen deres.
- Finn ut hvilke rettigheter og funksjoner din samfunnsgruppe hadde i vikingtiden.
- Presenter det du har funnet for gruppen din.
- **NB! Viktig å ta notater når man hører på hverandre presentere**

Målet med denne oppgaven var at elevene skulle få en forståelse for vikingsamfunnet og hvordan det var organisert. Jeg tenkte at en slik oppgave ville være en god måte for elevene til å tilegne seg kunnskap om vikingene som var viktig for at elevene skulle få noe utbytte av opplegget på et senere tidspunkt.

Videre skulle elevene også gjøre en individuell oppgave. Den tok for seg norrøn mytologi og så slik ut:

- Bruk bok (s.135-136) + internett
- Hvilke likheter og forskjeller kan du finne mellom norrøn mytologi og kristendommen?

Norrøn mytologi var sentralt i vikingtiden. Vikingene brukte religion i mye av deres verdenssyn og forståelse av hendelser som skjedde. Forskjellene mellom norrøn mytologi og kristendom kommer også tydelig frem i både episoden og den skriftlige kilden elevene skulle jobbe med. Derfor syntes jeg det var viktig at elevene fikk en forståelse for de grunnleggende forskjellene mellom de to religionene.

I slutten av undervisningstime 1 fikk vi litt tid til å se på både hvordan man jobber med film og skriftlige kilder. I klasse A, som så på en episode av serien, var det viktig å påpeke hva jeg ønsket at de skulle se etter i episoden de skulle se. Først og fremst ønsket jeg at elevene skulle gjenkjenne det vi hadde jobbet med i denne timen i episoden de skulle se. Hvordan er forholdet mellom de ulike samfunnsgruppene, kan man gjenkjenne de ulike samfunnsgruppene i serien og er de i tråd med hvordan vi har pratet om tidligere, hvordan kommer forskjellene i religion til uttrykk mellom og hvordan begrunner vikingene reisen vestover var noen av spørsmålene jeg ba elevene ha i bakhodet når de så på episoden.

I klasse B, som skulle arbeide med skriftlige kilder, begynte jeg med å introdusere en slags oppskrift på hvordan man arbeidet med kilder. Denne oppskriften sto foran i permen på boka til elevene. Vi gikk derfor gjennom de punktene vi rakk denne timen. I klasse B rakk vi ikke å gå gjennom alle punktene grundig nok, derfor satt jeg av tid i undervisningstime 2 for å gjøre dette igjen.

3.4.2 Undervisningsøkt 2: Arbeid med episode/kilde

I undervisningstime 2 er undervisningsopplegget forskjellig i de to klassene. I denne undervisningstimen vil jeg samle inn mitt første datasett, som jeg har valgt å kalle for A1 og B1. Disse datasettene er skriftlige innleveringer som elevene leverte inn i slutten av timen. De skriftlige innleveringene har elevene gjort individuelt. Siden de to undervisningsøktene er litt forskjellige, skal jeg presentere de to i nærmere detalj.

3.4.2.1. Undervisningsøkt 2: Klasse A

Klasse A er som sagt den klassen som så en episode av Vikings. Jeg begynte denne timen med å ta opp tråden fra forrige time. Siden det var en uke siden sist de hadde om vikingtiden tenkte jeg at det var lurt å friske opp minnet om det vi gjorde forrige gang og tok derfor en oppsummering av hva vi gjorde sist. Blant annet snakket jeg om hva de skulle se etter i episoden de skulle se. Så gikk jeg over til å vise dem episoden av Vikings som varte i ca. førti minutter. Da episoden var ferdig hadde elevene ca. førti minutter igjen av timen. Denne tiden brukte vi til å gjøre de individuelle oppgavene som skulle leveres inn. Disse oppgavene utgjorde altså mitt første datasett, nemlig A1.

Episoden de skulle se var episode to i sesong en. I denne episoden skildres vikingenes reise vestover til klosteret Lindisfarne. I forkant av raidet på dette klosteret blir vi kjent med Ragnar Lodbrok. På dette tidspunktet er han en vanlig bonde med gård, kone og to barn. Han arrangerer et raid vestover på jakt etter rikdom i et land de fleste vikinger er usikre på om i det hele tatt eksisterer. Jeg har valgt å vise denne episoden fordi jeg mener den skildrer mange viktige aspekter ved vikingtiden. Episoden gir seeren innblikk i norrøn mytologi og hvordan vikingene brukte deres tro til å forklare blant annet naturfenomener. Seeren får også et innblikk i hvor viktig troen var for vikingene med blant annet ritualer før de legger ut på reise. I tillegg får man også se samfunnsklassene i vikingtiden. I episoden ser vi slaver som blir misbrukt, vikingbønder med gård, vikingkvinner som står opp for det de mener. Mot slutten viser episoden som sagt raidet på Lindisfarne. Her kommer forskjellene mellom vikinger og kristne tydelig frem. I forkant har elevene lært om disse aspektene ved vikingtiden. Derfor var det spennende å se om elevene gjenkjente dette i episoden de så på, og om dette igjen bidro til økt historisk forståelse.

Episoden valgte jeg å vise i sin helhet uten stopp. Dette begrunnet jeg med at å stoppe episoden kan ødelegge for elevenes investering i episoden. Ved å bryte opp serien kan det hende at noen av elevene faller ut og ikke finner episoden like interessant lengre. I tillegg ville dette også ha tatt ekstra lang tid. I 2.klasse på videregående har man ikke god tid i historiefaget. Jeg hadde fått tre undervisningstimer til rådighet, og derfor måtte jeg bruke tiden jeg hadde godt. Jeg valgte derfor å heller gi elevene god tid til å svare på spørsmålene i etterkant. Svakheter ved å gjøre det på denne måten er eventuelle spørsmål elevene har underveis når episoden ble vist. Disse spørsmålene glemmer de kanskje ut. Eller så kan usikkerheten rundt disse spørsmålene gjøre at de mister sammenhengen eller meningen bak det som blir vist i episoden.

Etter episoden var ferdig begynte elevene å jobbe med de individuelle oppgavene. Elevene fikk sju spørsmål de skulle svare på. For at elevene skulle rekke å svare godt og utfyllende på disse sju oppgavene fikk de førti minutter på å svare på disse. Dette anså jeg som god tid. Dette var de sju spørsmålene elevene fikk:

1. Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?
2. Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?

3. I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?
4. Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?
5. Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?
6. Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag hvor forskjeller kan påvirke en konflikt?
7. Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?

Målet med disse spørsmålene var å få elevene til å reflektere rundt det de hadde sett. Spørsmålene er laget med hensikt for å få frem elevenes kunnskap rundt vikingtiden. De to første spørsmålene er laget for å sammenligne det de har sett i forhold til det de har lært fra før av. Dette er for å få elevene til å tenke rundt religion, samfunnsstruktur eller andre faktorer. Videre går spørsmålene over til forholdet mellom vikinger og kristne. Her var tanken å gi elevene mulighet til å vise at de forstår og kan bruke den historiske konteksten. Hvordan kommer forskjellene mellom vikingene og de kristne til uttrykk og hva har det å si for raidet på Lindisfarne. Spørsmål seks knytter raidet på Lindisfarne direkte til i dag og derfor blir det aktuelt å se om elevene viser noen form for historiebevissthet. Spørsmål sju forsøker å få elevene til å plassere raidet på Lindisfarne inn i en historisk sammenheng. Hvilke konsekvenser har dette raidet for vikingtiden videre tror elevene? Å plassere historiske hendelser i en sammenheng er sentralt for å forstå den historiske konteksten videre i vikingtiden.

3.4.2.2. Undervisningsøkt 2: Klasse B

I undervisningstime 2 i klasse B skulle elevene jobbe med de skriftlige kildene om raidet på Lindisfarne. Også i denne timen valgte jeg å ta opp tråden fra forrige time fordi det var en hel uke siden forrige undervisningstime. Derfor tok jeg på nytt frem sjekkpunktlisten om arbeid med kilder fra undervisningstime 1. Denne gikk vi grundig gjennom. I forhold til klasse A, som skulle bruke førti minutter på å se en episode, hadde jeg god tid i klasse B. Derfor brukte jeg tid på å gjennom denne sjekkpunktlisten. På forhånd hadde jeg skrevet ut et ark med sjekkpunktlista på, samt kjennetegn på forskjellige typer kilder f.eks. forskjellen på primær og sekundærkilder og forskjellen på levninger og beretninger (se vedlegg 3). Siden jeg hadde tiden

på min side, valgte jeg også å gi elevene en kildeoppgave før de skulle jobbe med kildene fra Lindisfarne. Denne kildeoppgaven tok for seg en saga. På den måten fikk elevene øvd seg på å jobbe med kilder før de skulle jobbe med og svare på spørsmål om kildene om Lindisfarne.

Etter en gjennomgang av sagaoppgaven delte jeg ut kildene om raidet på Lindisfarne til elevene. Disse kildene ble skrevet av tre forskjellige forfattere. Ut av kilden kan man se et tydelig kristent perspektiv på hendelsen. Vikingene blir beskrevet som en hedensk rase som ødela og plyndret alt de kom over. Kildene skildrer kun raidet på Lindisfarne. Det hadde derfor vært ønskelig med kilder som skildret vikingsamfunnet, slik som episoden av Vikings gjorde, men slike kilder er det mangel på. Allikevel kan kildene fortelle elevene mer om samtiden enn bare hva som faktisk skjedde under raidet på Lindisfarne. Det tydelige kristne perspektivet kan si noe om hvilke motiver forfatteren har hatt. Kildene kan også fortelle oss noe om forholdet mellom de kristne og vikingene slik som episoden av Vikings gjorde. I tillegg har elevene lært om forskjeller på norrøn mytologi og kristendommen. Det vil være mulig for elevene å bruke denne kunnskapen i sin analyse av kildene. Dermed kan kildene bidra til økt bruk av historisk kontekst, økt forståelse av kildekritikk eller «sourcing» som Reisman & Wineburg (2008) bruker. I tillegg vil det være mulig å få et bredere perspektiv på vikingene og vikingtiden ved å drøfte hvorvidt kilder som de elevene har fått utdelt har påvirket vårt syn på vikingene.

For å jobbe med kildene fikk elevene i klasse B i likhet med klasse A sju spørsmål de skulle svare på. Det var også viktig at klassene fikk ca. like lang tid på å svare på spørsmålene. Jeg prøvde å utforme spørsmålene ganske like som de spørsmålene klasse A hadde fått. Dette valgte jeg å gjøre fordi resultatene i de to klassene skulle sammenlignes. Dermed må også premissene de sammenlignes på være så like som overhodet mulig. Derav like mange spørsmål, like lang tid å svare på spørsmålene på og så like spørsmål som overhodet mulig. Disse sju spørsmålene skulle elevene i klasse B svare på:

- 1) Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten?
- 2) Hvordan beskriver forfatteren raidet på Lindisfarne? Er han troverdig?
- 3) Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?
- 4) Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?
- 5) I kildene beskrives vikingene som plyndrere og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?

- 6) Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan den ha hatt konsekvenser?
- 7) Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.

Disse spørsmålene ble utformet med et formål om at elevene skulle anvende den kunnskapen de hadde fra før til å vurdere kildene de hadde lest, og til å bidra med å utvikle historisk forståelse hos elevene. Forholdet mellom vikingene og de kristne er også sentralt i flere av spørsmålene her. Elevene blir også bedt om å vurdere forfatterne og om forfatteren er troverdig i det de skriver. Elevene blir også bedt om å bruke sine forkunnskaper om de kristne og vikingene til å vurdere hvorvidt det som blir skrevet stemmer med det de vet fra før. Dette spør jeg om for å bidra til at elevene skal kunne vurdere kilden, og innholdet. Spørsmål seks ber elevene om å sette hendelsen inn i en historisk sammenheng, noe som er viktig for å forstå den historiske konteksten videre i vikingtiden. Til slutt ble elevene spurt om å knytte raidet på Lindisfarne opp mot nåtiden og dermed om elevene viser en form for historiebevissthet.

3.4.3 Undervisningsøkt 3: Etterarbeid med episode/kilde

I undervisningstime 3 gjennomførte jeg gruppeintervjuer med elevene. I disse gruppeintervjuene var meningen å grave enda dypere i elevenes tanker rundt vikingtiden. I et gruppeintervju er det mulig for meg å etterspørre elevene. Dette gir et intervju meg mulighetene til, da det er lettere for elevene å uttrykke seg muntlig enn skriftlig. Gruppene besto av fire-fem elever, og varte ca. ti minutter. På forhånd hadde jeg utarbeidet en intervjuguide med veilederen min. Intervjuguiden besto av ti spørsmål som elevene skulle snakke om (se vedlegg 5). Noen av spørsmålene er relativt like de spørsmålene de allerede hadde svart på i den skriftlige innleveringen. Dette gir meg et bedre sammenligningsgrunnlag for å kunne påpeke endringer fra den skriftlige innleveringen til gruppeintervjuene. I tillegg var det viktig å spørre elevene spørsmål hvor de fikk brukt innholdet i det de hadde jobbet med til å få en bedre historisk forståelse. Dette innebærer spørsmål hvor elevene kunne vise historisk kontekst, kildekritikk/sourcing, historiebevissthet og identitet i forhold til vikingene.

3.5 Innsamling av data

Som nevnt tidligere har jeg valgt å bruke kvalitativ metode i min oppgave. Innenfor kvalitativ metode blir ofte intervju brukt som metode, enten alene eller med andre metoder. (Kvernmo, 2005) Intervju som begrep i seg selv har en sentral plass i vår hverdag innenfor medier som nyheter i avisen, på radioen eller på TV-en (Thagaard, 2013, s. 97).

Intervju gir først og fremst lettere tilgang informasjon som man ikke får ved andre metoder. Ved bruk av intervju får man tilgang til elevenes forståelse, tanker, følelser og erfaringer. Å få tilgang til slik type informasjon i en kvalitativ studie er veldig viktig fordi målet er å grave seg dypt inn i elevenes forståelse og opplevelse av studiet. I tillegg vil man kunne stille korrigerende eller etterfølgende spørsmål hvis man føler at man ikke får tak i den informasjonen man vil (Kvernmo, 2005). Allikevel er det noen ulemper med intervju. En av de er at det er ekstremt tidkrevende. Både å gjennomføre intervjuene, men også å transkribere og analysere resultatene i ettertid. Det blir derfor ikke mulig for meg å gjøre seksti enkeltintervjuer med elever hvor de skal svare på mine spørsmål, selv om dette kanskje kunne bidratt til at jeg hadde fått en bedre forståelse om hver enkelt elevs opplevelse av mitt undervisningsopplegg.

Derfor vil mine intervjuer være gruppeintervjuer. Gruppeintervjuer kan både virke positivt og negativt for prosjektet. Først og fremst kan det hende noen elever «forsvinner» litt i diskusjonen og at intervjuene blir dominert av enkeltindivider. Det blir derfor viktig for meg som ordstyrer å oppmuntre til deltagelse og oppmuntring til at det er lov å være uenige med hverandre. Allikevel er målet med gruppeintervjuene å oppnå en diskusjon blant elevene slik at de kan bygge på hverandres meninger eller begrunne for hvorfor de er uenige med hverandre. Begge deler vil være verdifull data i mitt prosjekt. I tillegg vil det være viktig å tenke godt gjennom formingen av gruppene som skal intervjues. Siden jeg har begrenset med kunnskap om relasjoner og elevenes fagnivå vil det bli vanskelig for meg å danne grupper basert på dette.

En risiko ved gruppeintervjuer kan være at deltagere «forsvinner» i intervjuene. Det er ikke naturlig for alle å ta plass i en slik setting. Det kan hende at noen deltagere i gruppeintervjuene ikke er villige til å dele så mye av sine tanker. Derfor er det greit å ha gjennomført en individuell innlevering også. På denne måten sikrer jeg meg at alle elevene får delt noe. For noen elever er det langt mer «behagelig» å kunne skrive enn å snakke. På bakgrunn av dette kan jeg også si noe om klassene som en helhet. Hvis jeg bare hadde hatt gruppeintervjuer kunne det være en risiko for at det kun var to-tre elever fra hvert gruppeintervju som dannet hele min empiri, og det ville dermed blitt umulig for meg å si noe om utbytte i klassen på et generelt grunnlag.

På forhånd av gruppeintervjuene hadde elevene svart på de individuelle oppgavene. Dette skulle danne grunnlaget for hvordan jeg valgte å organisere gruppene til intervjuene jeg skulle foreta meg. Siden jeg ikke hadde noen særlig kjennskap til klassene fra før av var det vanskelig å lage homogene grupper utfra deres faglige nivå. Allikevel brukte jeg deres oppgavebesvarelser som en pekepinn til å sette gruppene sammen. Her fordelte jeg elevene inn i høyt, middels og lavt nivå på oppgavebesvarelsene, og prøvde å fordele disse slik at gruppene skulle være cirka like utfra den lille kjennskapen jeg hadde til klassen. Slik ble gruppene i de forskjellige klassene seende ut:

Tabell 4: Gruppesammensetning klasse A

	Høy	Middels	Lav
Gruppe 1	1	2	1
Gruppe 2	1	2	1
Gruppe 3	0	3	1
Gruppe 4	1	2	2
Grupper 5	1	2	2

Tabell 5: Gruppesammensetning klasse B

	Høy	Middels	Lav
Gruppe 1	1	2	2
Gruppe 2	1	2	2
Gruppe 3	1	2	1
Gruppe 4	1	2	1
Gruppe 5	2	1	1

I tillegg krever intervjuer en god del forarbeid. På forhånd bør man gjøre et bevisst valg om man skal ha et strukturert eller ustrukturert intervju. I mitt tilfelle valgte jeg å ha strukturerte intervjuer. I et strukturert intervju har man laget en intervjuguide på forhånd hvor man har skrevet ned spørsmålene man skal stille og ofte gjerne i rekkefølgen de skal bli stilt også. Dette gjør at de som blir intervjuet svarer for hvordan man selv forstår spørsmålet. Et annet aspekt er at alle som blir intervjuet får de samme spørsmålene og i samme rekkefølge, dette gjør at sammenligningsgrunnlaget mellom de som blir intervjuene blir større og det blir lettere å

sammenligne mellom dem (Thagaard, 2013, s. 98). Dette er gunstig da denne oppgaven i stor grad handler om å sammenligne de to klassene. Derfor er det viktig at de blir stilt de samme spørsmålene. Intervjuguiden utarbeidet jeg på forhånd sammen med min veileder. Målet med intervjuguiden var å starte bredt med åpne spørsmål om vikingtiden generelt, før jeg mot slutten spisset spørsmålene mot opplegget og det de hadde jobbet med i timen.

3.6 Analyse og data

For å foreta denne analysen har jeg brukt analyseverktøyet NVivo. I NVivo har jeg kodet og kategorisert empirien jeg har samlet fra elevene i tråd med mine forskningsspørsmål. Som man kan lese av *figur 1* og *figur 2* består min empiri av fire forskjellige innsamlinger fra elevene. Et datasett med individuelle, skriftlige oppgaver og et datasett med gruppeintervjuer fra begge klasser. I analysen av disse datasettene vil jeg ikke analysere enkeltindivider. Hvis jeg skulle gjort dette måtte jeg gjennomført enkeltintervju med 46 elever, noe som hadde vært umulig å gjennomføre innenfor den tidsrammen jeg fikk på praksisskolen. Derfor vil jeg se på klassen som en helhet og trekke frem eksempler på generelle trekk eller mønstre i svarene som elevene har gitt meg i de skriftlige oppgavene. Deretter vil disse trekkene eller mønstrene sammenlignes med generelle trekk eller mønstre i gruppeintervjuene. Da kan jeg stille meg spørsmål om det skjer en utvikling, er det de samme mønstrene eller blir tankene og analysene til elevene dypere. Når denne sammenligningen har blitt gjort i begge klassene har jeg mulighet for å sammenligne de to klassene med hverandre. Her kan jeg både sammenligne de skriftlige innleveringene med hverandre, gruppeintervjuene og prosessen/ endringer jeg ser mellom de to stadiene som elevene har vært gjennom.

3.7 Gyldighet (validitet) og pålitelighet (reliabilitet)

Ifølge Jacobsen (2010) er det tre spørsmål som er sentrale når vi skal avgjøre hvorvidt et forskningsprosjekt er gyldig og pålitelig. Disse er om vi har fått tak i det man ønsker å få tak i. Dette spørsmålet avgjør den *interne gyldigheten*. Videre må man spørre seg om det man har funnet ut kan overføres til andre sammenhenger. Her finner man ut av den *eksterne gyldigheten*. Til slutt må man avgjøre om man kan stole på de dataene man har samlet inn. Dette avgjør påliteligheten til forskningsprosjektet.

3.7.1 Intern gyldighet

Som nevnt i innledningen er spørsmålet om man har fått tak i det man ønsker sentralt for å avgjøre den interne gyldigheten. (Jacobsen, 2010, s. 143) Videre er det også viktig å bedømme om vi har dekning for å si at noe henger sammen som årsak og virkning. (Jacobsen & Postholm, 2011, s. 127) I mitt prosjekt vil det si hvorvidt dataene jeg har samlet inn har sammenheng med undervisningsmetoden jeg har brukt. I og med at samtlige elever har vært gjennom samme undervisning bortsett fra forskjell i bruk av episode/kilde, vil det være mulig for meg å peke på sammenhengen mellom metoden elevene har jobbet med og svarene de har gitt. I tillegg var det viktig å sikre den interne gyldigheten ved å passe på at begge klassene fikk like lang tid på de ulike stadiene av prosjektet. F.eks. at begge klassene fikk førti minutter til å svare på oppgavene etter at de hadde sett/jobbet med episoden/ skriftlige kilden.

3.7.2 Ekstern gyldighet

Videre er spørsmålet om funnene i denne oppgaven kan overføres til andre sammenhenger. De to klassene jeg har utført dette prosjektet i er to vanlige klasser på 2.trinn på en norsk videregående skole. I disse to klassene er det i underkant av 30 elever, noe som er en normal klassestørrelse i Norge. Samtidig er kjønnsfordelingen i klassene slik at det er ca. like mange gutter og jenter. På den måten skiller ikke klassene seg ut fra normalen i Norge. På denne måten kan man argumentere for at andre elever ville respondere på noe av den samme måten hvis de hadde gått gjennom det samme undervisningsopplegget. Når det kommer til bruk av undervisningsmetode er dette forankret i kjerneelementet *Utforskende historie og kildekritisk bevissthet* (Utdanningsdirektoratet, 2022). Begge klassene har jobbet med ulike fremstillinger av historie. Elevene har jobbet med disse på en undersøkende og kritisk måte. Derfor er både det å se på episode i klasserommet og jobbe med skriftlige kilder forankret i kjerneelementet fra den nye læreplanen.

3.7.3 Pålitelighet

Til slutt har vi spørsmålet om man kan stole på de dataene som er blitt samlet inn i dette forskningsprosjektet. I dette forskningsprosjektet ble deltakerne på forhånd informert om at de skulle undersøkes da de måtte skrive under på samtykkeskjema fra NSD (Se vedlegg?). Ifølge

Jacobsen (2010) vil dette føre til ulike typer stimuli og signaler som undersøkelsesdeltagerne reagerer på. Jacobsen deler dette inn i to forskjellige effekter, *undersøkereffekten* og *konteksteffekt*.

3.7.3.1. *Undersøkereffekten*

Undersøkereffekten går ut på at deltagerne av undersøkelsen blir påvirket av undersøkeren. Hvordan oppfører undersøkeren seg, hvilken fremtoning har hen i undersøkessituasjonen osv. (Jacobsen, 2010, ss. 155-156). Disse klassene var ikke mine klasser og var dermed ikke vant til meg i lærerrollen. Særlig i gruppeintervjuene kan min rolle som intervjuer påvirke hvordan elevene svarer og om de er komfortable med å svare. Et slikt gruppeintervju er heller ikke noe elevene har særlig erfaring med fra før. Det var derfor viktig å påpeke i forkant at dette ikke var en vurdering av elevene, men heller en undersøkelse av hva de har lært. Det hadde ingen innvirkning på deres karakter. Samtidig påpekte jeg også før intervjuet at det ikke finnes noen gale svar, og at det er både lov å si seg enig og uenig med de andre deltagerne i gruppeintervjuene. På denne måten prøvde jeg å gjøre en uvand situasjon for elevene så normal og ufarlig som overhodet mulig.

3.7.3.2. *Konteksteffekten*

Konteksteffekten vil si at sammenhengen informasjonen er hentet inn i er naturlig eller kunstig (Jacobsen, 2010, s. 156). Her er det først og fremst omgivelsene som undersøkelsen foregår i som er sentralt. For elevene i mitt prosjekt foregikk alt av undervisning i deres klasserom. Dette er vanlige og normale rammer for elevene. I undervisningstime nr.1 var det også vanlig tavleundervisning med oppgaver som elevene har erfaring med fra før, nemlig å jobbe i grupper og å jobbe individuelt. Allikevel var det jeg som hadde undervisningen for elevene noe de ikke var vant til. På denne måten ble konteksten noe unormal for elevene da læreren deres ble byttet ut. Gruppeintervjuene foregikk også på arbeidsrommet til klassene. Altså et sted hvor de har vært før og jobbet i før. Dette bidrar også til en mer normal kontekst enn hvis man hadde gjennomført intervjuene på et kontor eller lignende.

Etter å ha diskutert undersøkereffekten og konteksteffekten vil jeg si at empirien i denne oppgaven er pålitelig. Elevene ble betrygget og påminnet flere ganger om at det ikke var noen gale svar, hverken i gruppeintervjuene eller i den skriftlige innleveringen. Jeg var kun på utkikk etter deres tanker om vikingene og kildene de hadde jobbet med. Samtidig fikk elevene beskjed

om at dette ikke hadde noen påvirkning på deres karakter i faget. På denne måten forsøkte jeg å fjerne både press og stress hos elevene. Selv om en intervjusituasjon kanskje er unormal for elevene, vil også gruppeintervjuene kunne bidra til å gjøre dette til en tryggere og mer normal situasjon for elevene fordi de har klassekameratene deres rundt seg.

3.8 Personvern og NSD

På grunn av behandling av personalia fra elevene var mitt forskningsprosjekt meldepliktig til Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste. Elevene skulle både levere inn skriftlige oppgaver, og delta i et gruppeintervju som skulle tas opp og behandles i etterkant. Det ble sendt søknad om godkjenning fra NSD tidlig høst 2021 (Se vedlegg 1), og godkjenningen kom ikke lenge etterpå. (Se vedlegg 2).

For å sikre at forskningsprosjektet ble gjennomført etter NSDs retningslinjer mottok elevene, i forkant av prosjektet, et informasjonsskriv som beskrev deres rettigheter, deres personvern, og formålet med forskningsprosjektet. Blant annet står det i informasjonsskrivet at «Alle navn anonymiseres og skal ikke være mulig å kjenne igjen i ferdig publikasjon.» (Se vedlegg 1) Elevenes skriftlige innlevering er anonymisert gjennom pseudonymer slik at deres personvern er ivaretatt. I gruppeintervjuene har informantene fått tilnavnet «deltager 1» osv. Videre er det også krav om at elevenes svar gjengis i helhet slik at svarene ikke blir trukket ut av kontekst. Dette sikres ved at samtlige svar fra elever er lagt ved i vedleggene.

4 Analyse

I dette kapitlet skal jeg analysere og presentere empirien i dette masterprosjektet. Dette vil være elevenes skriftlige innlevering og gruppeintervjuene. Empirien blir henholdsvis analysert innenfor fire kategorier; kildekritikk, historiebevissthet, historisk kontekst og identifisering blant elevene med vikingene.

4.1 Kildekritikk

Et viktig aspekt ved disse undervisningsmetodene er at begge elevgruppene har jobbet med ulike historiske framstillinger. Både episoden av Vikings og kildene som elevene jobbet med skildret raidet på Lindisfarne. Allikevel er de ulike framstillinger, og dette påvirker også inntrykket elevene sitter igjen med, og hvordan de bearbeider den informasjonen de får ut av kildene. I denne analysen vil jeg presentere frekvensen av kildekritikk hos de to ulike klassene før jeg går nærmere på hva elevene er kritiske til. Hva er det som gjør at de ikke finner kildene eller episoden troverdig, eller hva er det som har påvirket denne historiske framstillingen. Videre vil det være interessant å se om det er noe som forandrer seg fra de individuelle oppgavene til gruppeintervjuene. Viser flere elever tegn til kildekritikk og flytter kritikken seg fra et perspektiv til et annet?

4.1.1 Skriftlige innleveringer

Tabell 6: Kildekritikk i skriftlige innleveringer

Form for kildekritikk	Antall klasse A	Antall klasse B
Sourcing	4	13
Sammenligning av kilder	10	3
Andre	1	4
Antall elever som har vist kildekritikk	11	19
Ingen form for kildekritikk	11	6

Ut av tabellen kan vi se klare forskjeller mellom de to klassene i den skriftlige innleveringen. Særlig stor er forskjellen mellom de to klassene i bruken av Sourcing og sammenligning av

kilder. Det er også forskjeller i antall elever som har vist en form for kildekritikk mellom de to klassene. Videre i kapittelet følger en presentasjon og analyse av likhetene og forskjellene mellom de to klassene i den skriftlige innleveringen.

4.1.1.1. Skriftlig innlevering klasse A

I alt var det elleve elever som stilte seg kritiske til episoden de hadde sett og hvordan vikingene ble fremstilt. På den andre siden var det elleve elever som syntes at serien fremstilte vikingene på en korrekt måte i lys av det de hadde lært/ kunne fra før av om vikingene. Blant de som stilte seg kritisk til fremstillingen av vikingene i serien pekte først og fremst på to forskjellige faktorer; at spille-serier først og fremst er ute etter å underholde, og at innholdet i episoden ikke stemte med det de hadde lært i timen.

4.1.1.1.1. Sourcing

Det var fire elever i den skriftlige innleveringen som brukte sourcing i deres kritikk av episoden de hadde sett. Elevene påpekte at serier først og fremst vil underholde seeren, og ikke at seeren skal oppnå læring. Dette kan medføre overdrivelser fra produsenten av serien. Særlig løftet elevene frem dette med stereotyper, og at en fremstilling av vikingene med vekt på vold og dreping er en vanlig måte å fremstille vikingene på. Det ble også påpekt at vold og dreping var en del av vikingens kultur, men at fremhevingen av dette i episoden først og fremst handler om å skape underholdning og spenning. Nedenfor følger et eksempel på dette fra Sunniva. For å forsterke hennes argument om et underholdningsmotiv, inkluderte hun andre sider ved vikingsamfunnet som ikke har fått like mye plass i episoden.

Jeg mener de fremstilles i stor grad likt som det vi har blitt presentert tidligere. Episoden vi så var mye preget av vold og dreping. Dette var en del av kulturen, men jeg tror det har blitt satt ekstra mye i fokus for å skape spenning og underholdning i serien. Plyndring og dreping er jo også en veldig sterk stereotype når det gjelder vikinger. Derfor blir dette en kjent og lett måte å presentere dem og verdiane deres. [...] 70% av vikingene var bønder, men dette vises ikke noe særlig i serien. Dette tror jeg har en sammenheng med det stereotypiske kjennskapet til vikingene, men også underholdningsverdien i historien. Vikingene som plyndret, har fått en større plass i historien mye på grunn av deres brutale metoder og skiller seg sterkt ut fra en vanlig befolkning (Sunniva, skriftlig innlevering, 2021).

4.1.1.1.2. Sammenligning av kilder

Den mest brukte vurderingsformen i de skriftlige innleveringene var sammenligning av kilder. I introduksjonstimen gikk vi gjennom flere aspekter ved vikingtiden, og pratet blant annet om samfunnsstruktur og samfunnsroller i et vikingsamfunn. I klasse A var det flere av elevene som kritiserte hvordan episoden, i kontrast til hva de har lært fra før av, fremstilte blant annet kvinner og jarlen i vikinglandsbyen hvor handlingen fant sted.

I serien virker det som om kvinner er mer undertrykt enn det vi visste fra før. I tillegg følte jeg at jarlen ikke respekterte og beskyttet folket sitt, som var noe han skulle gjøre ettersom han var avhengig av dem. (Ida, skriftlig innlevering, 2021)

I serien virker det som kvinner er mer undertrykket enn det jeg fikk inntrykket av i undervisningen tidligere. Jarlen viste kanskje mindre hensyn mot bøndene og de under han enn det vi har lært om i undervisningen. (Thomas, skriftlig innlevering, 2021)

Tre av elevene skilte seg ut i deres kildekritikk av episoden. Disse ble en motsetning til de andre som viste kildekritikk. Disse tre elevene mente at episoden var en nøyaktig fremstilling av vikingene. Allikevel viste de en form for kildekritikk da de koblet aspekter fra episoden opp mot det de har lært fra før. Det viser at de vurderte innholdet i kilden opp mot ting de har lært tidligere i dette prosjektet, og konkluderte dermed en grad av historisk nøyaktighet. Særlig blir skildringene av samfunnsstruktur og religion blant vikingene løftet frem som eksempler på at fremstillingen av vikingene var nøyaktig. Geir og Hans sine besvarelser er gode eksempler på nettopp dette:

De beskriver veldig godt hvordan de var. Både samfunnsroller og religion er med i serien. Jeg tror de fremstillet mer realistisk siden skaperne av serien har prøvd og endre bilde på mennene med vikinghorn osv. (Geir, Skriftlig innlevering, 2021).

Jeg syntes vikingene fremstilles ganske likt i forhold til det jeg vet fra før. De fleste som dro på reisen vestover, også lederen var bare vanlige bønder. Vikinger blir ofte sett på som beist, som bare plyndret, drepte og voldtok. De gjorde det her og, men de ble også framstilt som vanlige mennesker. Jeg tror de fremstilles slik for å vise at vikingene var så voldelige som det er sagt, men de var mennesker. (Hans, skriftlig innlevering, 2021).

Man kan diskutere om Geirs konklusjon rundt motivet til serieskaperne er korrekt. Allikevel viste Geir en forståelse og kunnskap om vikingenes samfunn, noe som han kjenner igjen i

serien. Slik gjør han en form for vurdering av kilden, noe som er et kjennetegn på kildekritikk. Hans legger vekt på at det var to sider av vikingene, og at dette kommer frem i serien. Han legger like mye vekt på det voldelige aspektet som det hverdagslige hvor de fleste var bønder. Han påpekte at vikingene var både krigere, men også bønder.

4.1.1.1.3. Ingen form for kildekritikk

I alt var det elleve elever som ikke viste noen form for kildekritikk. Med ingen form for kildekritikk mener jeg at de hverken vurderte avsender, budskap eller innhold. De tok ingen hensyn til at det kan ligge et budskap eller et formål bak denne fremstillingen av vikingene, og vurderer heller ikke innholdet opp mot de vi har gått gjennom i timen i forkant. Disse elleve elevene syntes alle at serien stemte overens med det de visste fra før av. Som vist tidligere er det ikke noe problem å mene at episoden er en nøyaktig fremstilling av vikingene. Men disse elleve elevene viste heller ingen tanker eller vurdering rundt innhold, avsender eller motiv. De pekte alle på at vikingene var voldelig mennesker som drepte og stjal, og det er det inntrykket de har fra før av også. Allikevel er det også her forskjeller i hvordan de fremstilte dette. Noen mener at serien viser hvor «overlegne» vikingene var i forhold til andre, som Synnøve og Marius gjorde her:

Jeg synes at vikingene fremstilles som veldig brutale og følelsesløse, ettersom at dem angrep de kristne som sto helt forsvarsløse. De viste ingen nåde, utenom til de siste som sto igjen. Men de ble tatt med tilbake som slaver. Jeg tror de fremstilles slik fordi de var overlegne i forhold til andre folkegrupper. De hadde effektive våpen og fremkomstmiddel. (Synnøve, skriftlig innlevering, 2021)

Vikingene fremstilles som veldig mektige og overlegne. De dro på tokt og plyndret slik jeg vet fra før. De tok også med seg slaver og gull/skatter hjem. Jeg tror de fremstilles slik fordi at vi skal få en forståelse over hvor sterke og overlegne de var. (Marius, skriftlig innlevering, 2021)

På denne måten ble vikingenes voldelighet fremstilt som noe positivt. At deres styrke og teknologi var noe som man aldri hadde sett før i Europa. Både deres våpen og skip var i en egen særklasse. Slik var vikingene overlegne i forhold til andre folkegrupper i Europa på denne tiden. På den andre siden har vi en langt mer negativladet tolkning av vikingenes maktbruk. Her viste

Margrethe og Miriam et langt mer negativt syn på vikingene. Ord som voldtektsmenn og mordere ble brukt når de beskrev vikingene. På denne måten skiller fremstillingen og perspektivet de hadde på vikingene seg fra Marius og Synnøve som var eksempler på et langt mer positivt syn på vikingene.

Jeg ser mange likheter mellom serien og det jeg vet fra før av. De fremstilles som brutale voldtektsmenn og mordere som vil gjør hva de vil for å få rikdom. (Margrete, skriftlig innlevering, 2021)

Ut fra mine meninger fra før syntes jeg vikingene i serien ble fremstilt nokså likt. Jeg har alltid tenkt på vikingene som «følelseløse», krigs- og voldsstyrke menn, noe jeg følte mennene i serien ble fremstilt som også. (Miriam, skriftlig innlevering, 2021)

4.1.1.2. Skriftlig innlevering Klasse B

I klasse B viste 19/25 elever tegn til kildekritikk ovenfor kildene de hadde jobbet med i timen. Allikevel er det forskjeller i hva som gjør elevene kritiske til det de har lest. I klasse B virker det som noen elever har misforstått et spørsmål i den skriftlige innleveringen. På spørsmålet om å sammenligne det de visste fra før med kildene de har jobbet med var jeg ikke eksplisitt nok i min formulering. Noen av elevene trodde de skulle sammenligne det de visste om raidet på Lindisfarne, og ikke om vikingtiden generelt. Dette kan særlig ha påvirket underkategorien «sammenligning av kilder». Det var totalt sju elever som forklarte at de sammenlignet med kunnskap om raidet på Lindisfarne, og ikke vikingtiden generelt. Disse har dermed misforstått mitt spørsmål.

4.1.1.2.1. Sourcing – forfatter

En stor andel av elevene pekte på religiøs bakgrunn og motivasjon når de stilte seg kritiske til innholdet i kildene de hadde arbeidet med. Hele 13 av elevene påpekte nettopp dette i deres skriftlige innlevering. Først og fremst påpekte elevene at kildene er skrevet med et tydelig kristent motiv. I svarene til de tre elevene nedenfor kommer det tydelig frem at de stilte seg kritisk til den tydelige kristne vinklingen av hendelsen. Tove innrømmet at kilden er skrevet troverdig og at det kan ha skjedd, men ensidigheten av kilden gjør at den mister troverdighet i

Toves øyne. Videre påpekte hun at hendelsen kan oppleves på en annen måte blant vikingene. Amanda på sin side var ikke like nyansert som Tove, men påpekte at det er en sterk religiøs overbevisning i kildene som gjør at man sitter igjen med en følelse av overdrivelse. Dette stilte Hilde seg bak ved å påpeke at forfatteren spilte på følelser ved å løfte frem alt det grusomme og forferdelige som har skjedd.

Spørsmål: Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten?

Selv om vi ikke får opplyst forfatteren av kildene, vet vi forfatteren ikke var der under hendelsen, men at kilden er preget av gjenfortellinger, kanskje fra et religiøst perspektiv. Forfatteren kan da være en andrehandsberetning, fordi den som forteller har hørt om begivenheten fra en annen. (Amanda, skriftlig innlevering, 2021)

Personen som har skrevet denne teksten er nok en del av denne kirken da personen kun forteller alt det fæle hedningene gjorde mot dem og deres hellige steder. Han fremmer kirken og stiller hedningene i dårlig lys. Forfatteren levde nok på denne tiden og forteller sin side av saken. (Tove, skriftlig innlevering, 2021)

Vi kan si noe om denne personen utfra teksten, at han mest sannsynligvis var kristen og religiøs, dermed er teksten skrevet i et negativt perspektiv ovenfor vikingene/plyndrere av krikaen. I tillegg vet vi at personen som gjenforteller ikke var til stedet grunnet årstall og dermed er det en andrehandsberetning kilde. (Hilde, skriftlig innlevering, 2021)

Spørsmål: Hvordan beskriver forfatteren raidet på Lindisfarne? Er han troverdig?

Forfatteren beskriver angrepet veldig overdrevent og dramatisk på første kilde, med en veldig religiøs oppfatning. Mens andre kilde virker mer troverdig, ettersom det er mer beskrivelser av hvordan angrepet på Lindisfarne var. (Amanda, skriftlig innlevering, 2021)

Han beskriver det på en nokså troverdig måte samtidig som han har et tydelig syn på saken som gjør saken ganske ensidig. Dette gjør at det kan oppfattes litt mindre troverdig da det kun blir fortalt fra en side. Den andre siden opplever nok denne situasjonen på en helt annen måte. (Tove, skriftlig innlevering, 2021)

Forfatteren beskriver angrepet på Lindisfarne som noe forferdelig og brutalt, han prøver å overtale oss gjennom at vi får medfølelse over de som ble angrepet en typisk form for appellformen patos. (Hilde, skriftlig innlevering, 2021)

Et annet perspektiv som noen av elevene virkelig la merke til er bruk av symboler i kildene. I den ene kilden forteller forfatteren om drager som syntes på himmelen som et slags forvarsel på at noe fælt skal skje. Dette er det flere av elevene som har lagt merke til, og baserer noe av kildekritikken sin på nettopp dette. Både Lars Arne og Joachim påpekte begge at de ikke finner det sannsynlig at det faktisk har vært drager som flyr på himmelen, og dermed mister også kilden troverdighet i deres øyne. I etterkant av informasjonen om drager på himmelen fortalte forfatteren om hungersnød og angrep av vikinger. Dette la Lars Arne og Joachim ingen vekt på da de skal vurdere kilden. De klarte ikke å sette seg inn i hva disse tegnene kunne bety på den tiden, men tolket heller kilden ord for ord, og dermed ble det i deres øyne en utroverdig kilde om en historisk hendelse.

Den første kilden virker ikke så troverdig. Han overdramatiserer og skriver om ting som drager. Den andre kilden er mer troverdig. Her blir hendelen beskrevet med ting som kan være realistiske. (Lars Arne, skriftlig innlevering, 2021)

Det er to forskjellige forfattere, og de beskriver angrepet på Lindisfarne litt forskjellig. Den første forteller litt mer om oppbygningen til angrepet, og fortalte om ting som ikke kan ha skjedd, som for eksempel at det var drager på himmelen. Mens den andre forfatteren fortalte historien om slaget relativt godt, og med veldig gode detaljer. Derfor høres den andre forfatteren mer troverdig ut. (Joachim, skriftlig innlevering, 2021)

4.1.1.2.2. Sourcing- tid

En del av elevene la merke til tidsperspektivet da de skulle vurdere kildene. To av kildene som er brukt i undervisningsopplegget er skrevet ned i etterkant av hendelsen, en av de så sent som på 1100-tallet. Dette betyr at kildene ikke er førstehåndsberetninger, noe elevene har lagt merke til, og det blir brukt som argument når de skal vurdere kildens opphav og innhold. Elevene påpekte at gjenfortelling eller det at forfatteren ikke har vært til stede under begivenheten svekker kildens troverdighet. Igjen kan man trekke frem Amanda som uttrykket nettopp dette,

i tillegg la også Bjørn, Halldis og Nicholas vekt på tidsperspektivet i vurderingen av kilden.

Selv om vi ikke får opplyst forfatteren av kildene, vet vi forfatteren ikke var der under hendelsen, men at kilden er preget av gjenfortellinger, kanskje fra et religiøst perspektiv. Forfatteren kan da være en andrehandsberetning, fordi den som forteller har hørt om begivenheten fra en annen. (Amanda, skriftlig innlevering, 2021)

Forfatteren er ikke helt troverdig for du kan se at han overdriver eller at de ryktene han har hørt har blitt overdrevet. Det er fordi de snakker om drager som kom og sprutet ild. (Bjørn, skriftlig innlevering, 2021)

Forfatteren er ikke 100% troverdig, fordi hen ikke har vært et øyevitne til hendelsen. (Halldis, skriftlig innlevering, 2021)

Det er ikke helt troverdig, ettersom det ble skrevet ned lenge etter hendelsen skjedde, så hendelsen har blitt gjenfortalt flere ganger. (Nicholas, skriftlig innlevering, 2021)

Videre er det også flere av elevene som påpekte at kilden er en annenhandsberetning, men kommenterte ikke videre om dette hadde noen nevneverdig påvirkning på kildens troverdighet eller ikke. Blant annet påpekte Åshild og Hilde nettopp dette.

Ein ser også på årstala at forfattaren ikkje levde på tida hendinga tok plass, dette vil seie at det er ein andrehands beretning, sidan han sjølv ikkje har sett desse hendingane, men at han igjen fortel dei. (Åshild, skriftlig innlevering, 2021)

(...) I tillegg vet vi at personen som gjenforteller ikke var til stedet grunnet årstall og dermed er det en andrehandsberetning kilde. (Hilde, skriftlig innlevering, 2021)

4.1.1.2.3. Sammenligning av kilder

Totalt var det tre elever som brukte sammenligning av kilder i den skriftlige innleveringen. Som sagt var det misforståelser rundt dette spørsmålet. Allikevel viste disse tre elevene evnen til å sammenligne det de visste fra før om vikingene med det som står i kildene. Disse tre elevene la særlig vekt på hvordan det var mer ved vikingene enn kun vold og dreping. Åshild påpekte at vikingene også var handelsmenn, og dermed er det kanskje mer til historien enn det som blir fortalt i dette tilfellet. Benjamin fulgte også denne linjen i en viss grad. Han mente at vikingene ikke var så skumle og voldelige som det blir fremhevet i disse kildene. Benjamin fortalte videre

at vikingene var nysgjerrige og hadde lyst på rikdom. Det kan se ut som om at Benjamin mente motivasjonen bak raidet på Lindisfarne ikke kun var å drepe og stjele, men drevet av nysgjerrighet og rikdom, som ikke nødvendigvis må oppnås gjennom bruk av vold.

det eg tidligere har lært er at vikingane ikkje er så vonde som dei kristne seier. Me lærte at vikingane var handelsmenn, som reiste rundt og solgte produkt som skin og dyretenner. Og sjølv om dei har eit rykte om å vera valdelege og røvarar, er det kanskje meir til historia som ikkje vart fortalt. (Åshild, skriftlig innlevering, 2021)

Noe som er anderledes fra disse kildene som jeg vet er at vikingene ikke var så voldelig og skumle som disse kildene skal ha det til. De var mer nysgjerrige og ville ha rikdom. (Benjamin, skriftlig innlevering, 2021)

4.1.1.2.4. Ingen form for kildekritikk

I alt var det seks elever som ikke viste noen form for kildekritikk mot kildene. Disse seks elevene mente alle at kildene var troverdige, uten å ta for seg spørsmål som opphav, motiv og religion, eller sammenligne med det de hadde lært fra før om vikingene fra andre kilder. De seks elevene har alle til felles at de var ganske korte i sin besvarelse. Det var allikevel forskjellige grunner til hvorfor de syntes kilden var troverdig. Astrid og Henriette la vekt på at det er godt skrevet eller gjenfortalt og at kilden derfor er realistisk eller troverdig. Karl begrunnet ikke hvorfor han syntes kildene var troverdig, han fortalte oss bare at han syntes det.

Ja det virker troverdig (Karl, skriftlig innlevering, 2021)

Ja, personen er troverdig fordi han skriver såpass godt og det virker ut som om det er ærlig fordi det blir sagt som en historisk hendelse. (Henriette, skriftlig innlevering, 2021)

Det virker som personen har kjennskap til det som skjer og ikke bare er en random person. Det virker som han selv har opplevd det. (Astrid, skriftlig innlevering, 2021)

Ja, han er troverdig siden det er godt gjenfortalt og virker realistisk. (Astrid, skriftlig innlevering, 2021)

4.1.2 Gruppeintervjuer

Tabell 7: Kildekritikk i gruppeintervjuer

Form for kildekritikk	Antall klasse A	Antall klasse B
Sourcing	4	4
Sammenligning av kilder	3	1
Andre	2	0
Grupper som har vist kildekritikk	4	4
Ingen form kildekritikk	1	1

I både klasse A og B viste 4 av 5 grupper en form for kildekritikk. Like mange grupper brukte sourcing i begge klassene. Her har det skjedd en forandring fra den skriftlige innleveringen. Det er først og fremst i klasse A, de som så på episode av Vikings, den store forandringen har skjedd. I klasse A var det kun fire elever som brukte sourcing i den skriftlige innleveringen. I gruppeintervjuene derimot brukte hele fire grupper nettopp den vurderingsmetoden av kilden. Videre skal jeg analysere og presentere kildekritikken i gruppeintervjuene i de to klassene.

4.1.2.1. Gruppeintervju klasse A

Som sagt viste 4 av 5 grupper en form for kildekritikk. Allikevel var det stor forskjell på hva elevene la vekt på. Dette varierte fra alt fra at serien var påvirket av et underholdningsmotiv til hvordan ensidige kilder har påvirket vårt perspektiv av vikingene. Særlig spennende var bruken av sourcing i gruppeintervjuet. Sourcing var lite brukt blant elevene i den skriftlige innleveringen. Derfor har det skjedd en stor endring.

4.1.2.1.1. Ensidige kilder

To av gruppene la vekt på at kildene om vikingene gjerne er skrevet fra områder de har stjålet fra eller fra et annet perspektiv enn fra vikingene. Disse to gruppene argumenterte for at dette kan ha bidratt til et negativt syn på vikingene. Nedenfor følger utdrag fra gruppeintervjuene med de to aktuelle gruppene.

Deltager 1: Ja, altså vikingene har jo ikke skrevet så mye liksom. Det vi vet er fra de kristne liksom, så når de var redde så hører vi liksom om satan som drepte og voldtok, men i virkeligheten kan det jo hende at det ikke var så ille.

Deltager 2: De tar og overdriver mye mer å sette et dårlig navn på det liksom. For å vise hvordan man kan ha opplevd det, du skal liksom få vite hvordan det var for en livredd munk liksom at det var store mektige mennesker vikingene kunne bli sett på liksom.

(Gruppeintervju 4, 2021)

I gruppe 2 ble også dette perspektivet nevnt. Her ble det også tatt opp at man har lite skriftlige kilder fra vikingtiden. Og de kildene som finnes er gjerne skrevet senere enn da hendelsene faktisk fant sted.

Ja, jeg tror det. Altså med all den frykten og sånne ting så tror jeg det er nok mange beskrivelser altså det var ikke mange som skrev ned på en måte historier og sånne ting, så det blir på en måte vandrehistorier da, og da er det nok fort gjort at mange var redde osv. så er det lett å overdrive og tviste litt på historiene. (gruppeintervju 2, 2021)

4.1.2.1.2. Sammenligning av kilder

I alt pekte tre av de fem gruppene på forhold i serien som de gjenkjente eller kritiserte fra undervisningstimen. Som vi så i den skriftlige innleveringen var det særlig forholdet mellom bønder og høvding som fikk sterk kritikk fra elevene. I serien er nettopp dette forholdet i sterk kontrast med det elevene har lært fra før om at det var et gjensidig avhengighetsforhold hvor de trengte hverandre. Dette forholdet ble også kritisert i gruppeintervjuene, men andre samfunnsforhold fikk også kritikk i gruppeintervjuene. Særlig ble temaer som kvinner og slaver diskutert i flere av gruppene. Dette kunne vi også se i gruppeintervjuene, som for eksempel i gruppe to og tre:

Vi fikk også se samfunnsoppbyggingen da med treller som ble voldtatt, smed som fikk bank av noen over de i samfunnet. Og vi ser at de som reiser var bare bønder, så det er normale folk. Også ser vi at høvdingen er på toppen med fint hus, fin kone og pels og sånt. Så vi ser raskt hvem som er på toppen og hvordan samfunnet er strukturert da.

(Gruppe 2, 2021)

Men det jeg også følte kom bra fram i serien var det at kvinnene kunne kjempe for det de mente

og, de tok opp kampen. Hu som ville være med tok opp kampen, og ikke ga seg liksom. Hu kjempe for det hu ville, og det viser jo at de var litt mer likestilte.

(Gruppe 3, 2021)

4.1.2.1.3. Sourcing

Fire av fem grupper tok opp hvordan et underholdningsmotiv kan ha påvirket episoden. Det var kun gruppe 5 som ikke la vekt på underholdningsmotivet i gruppeintervjuet. Her har det skjedd en forandring fra den skriftlige innleveringen hvor kun fire elever vurderte denne siden av episoden de hadde sett på. Gruppene påpekte at det gjerne er brukt «overdrivelser» i fremstillingen av vikingene på grunn av underholdningsverdien det tilfører episoden. I eksemplene nedenfor ser vi hvordan gruppene argumenterte for dette. Igjen, ble eksplisitte og voldsomme skildringer av vold og dreping trukket frem som ting seeren syntes er underholdende. I gruppe to ser vi også at produsenter ofte legger til ekstra «plot» for å gjøre filmen/episoden ekstra interessant.

I: Tror dere at serien er påvirket av det er briter/amerikanere som har laget serien og ikke nordmenn? Tror dere det hadde vært annerledes hvis det var nordmenn som lagde episoden?

Det er stereotypisk amerikanere og gjerne overdrive på en måte at de skal filmatisere det litt, og på en måte ha en.. at de legger til litt ekstra plot da for å holde det interessant, men at det ikke egentlig var så dramatisk som det ble fremstilt. (gruppeintervju 2, 2021)

Jeg tror ikke det hadde vært så mye forskjell egentlig. Jeg tror det hadde blitt forskjell hvis man hadde hatt med mennesker som kan mye om vikingtiden, for jeg føler at når du har en produsent så gir du folk det de vil se og det er jo ofte dreping og plyndring. (gruppeintervju 4, 2021)

4.2.1.1.4. Ingen form for kildekritikk

Kun en av de fem gruppene viste ingen form for kildekritikk i deres gruppeintervju. Deltagerne la mye fokus på det voldelige og brutale som serien skildrer. Dette førte deltagerne sammen med det de selv hadde hørt om vikingtiden. Som vi kan se ut av sekvensen nedenfor viste ingen av deltagerne noe form for kildekritikk. Dette kommer tydelig frem ved at deltager 2 tok det forgitt at vikingene «drepte folk bare for å drepe». Dermed tok deltageren innholdet i episoden

og konkluderte med at dette er rett og stemte overens med hvordan det faktisk var. Deltagerne tok ikke stilling til hvorvidt dette kunne være en fremstilling av vikingene med et motiv bak. De anså det som har skjedd i episoden som korrekte og nøyaktige fremstillinger av slik vikingene var og handlet.

I: Det som vises i episoden, føler dere at det stemmer med dere visste om vikinger fra før? Eller det dere har lært i timen de siste ukene?

Deltager 1: Jeg visste ikke så mye om vikingene fra før av egentlig, men det er jo litt likt, utfra det jeg har sett før.

Deltager 2: Jeg visste jo at de var brutale og sånn, og at de var på sjøreiser og leita etter skatter og måter å få makt på, men jeg så ikke for meg at de bare drepte folk bare for å drepe.

(gruppeintervju 5, 2021)

Vi kan se en liten forandring i hvordan elevene brukte kildekritikk til å forstå serien fra den skriftlige innleveringen til gruppeintervjuet. Elleve av elevene viste ingen kildekritikk i den skriftlige innleveringen, mens det bare var en gruppe elever som gjorde det samme i intervjuene. I tillegg ser vi at flere perspektiver består og blir videreutviklet i gruppeintervjuet. Særlig hvordan elevene brukte innhold til å fastslå nøyaktighet og motiv bak skapelsen av episoden. Det spennende er at det dukker opp et nytt perspektiv i to av gruppeintervjuene. Her påpekte de at kildene man sitter igjen med etter vikingtiden gjerne er skrevet av deres motpart. Dermed kan dette ha påvirket hvordan vi ser på vikingene, nemlig først og fremst som en voldelig folkegruppe.

4.1.2.2. Gruppeintervju klasse B

I klasse B viste 4 av 5 grupper en form for kildekritikk i gruppeintervjuene. Som i den skriftlige innleveringen, var det sourcing som var dominerende i kildekritikken i klasse B. Sammenligning av kilder var fortsatt en lite brukt metode i klasse B for å analysere de skriftlige primærkildene.

4.1.2.2.1. Sourcing

4 av 5 grupper problematiserte at kildene de hadde jobbet med var preget av et kristent perspektiv. Dette perspektivet, om at kildene var skrevet med et religiøst motiv var også dominerende i den skriftlige innleveringen da hele 13 av elevene påpekte at det religiøse motivet kan ha påvirket hvordan forfatteren framstilte raidet på Lindisfarne. Denne kritikken av kilden ble også tatt med videre i gruppeintervjuet. I gruppe 4 ble det påpekt hvorfor vi gjerne bare ser på vikinger som krigere og barbarer:

I: Den redselen eller måten de kristne beskriver vikingene på, tror dere det har hatt innvirkning på hvordan vi ser på kristne i dag? Isåfall hvordan?

Deltager 1: Det var jo sånn at det var ofte de kristne, de lærde da som kunne skrive og fortelle dette videre. Det kunne jo ikke vikingene, så det er på en måte deres historie vi har fått hørt. Og måten de forteller om at de var så barbariske og alt det der er jo det inntrykket vi har fått også. Vi tenker liksom ikke at de var gode og snille mennesker ...

Deltager 2: Tror kanskje nå har vi på en måte, vi har aldri.. tror hvert fall at de fleste ikke har tenkt over hvilken synsvinkel det på en måte har blitt skrevet ut ifra.. hvordan det på en måte ble tenkt? Vi har liksom alltid hørt den kristne versjonen av det på en måte. Men nå får vi jo vite at de skrev det jo sikkert på en måte som de sikkert oppfattet det på, men det er jo ikke sikkert at det var sånn det var. Når folk skriver ting så er vi alltid glad i å legge på ting.

(gruppeintervju 4, 2021)

Av de gruppene som ble intervjuet var det kun gruppe 3 som videreførte hvordan symbolbruken i kilden var med på å svekke troverdigheten. På spørsmål om noe som ikke stemte med det de visste fra før blir dragene dratt frem blant deltagerne.

I: Ja.. Er det noe som dere føler at ikke stemmer med det dere leste?

Deltager 1: Snakka jo om drager og sånn.

Deltager 2: Det var disse dragene ja.

Deltager 3: Ja, er vel rimelig sikker på at det ikke fantes drager

Deltager 4: Det vet vi forså vidt ikke da.

Deltager 3: Nei, jeg sa rimelig sikker.

(gruppeintervju 3, 2021)

4.1.2.2.2. Sammenligning av kilder

I gruppeintervjuene var det bare en av gruppene som brukte innholdet i kilden og knyttet dette opp mot det de hadde lært fra før om vikingene. I gruppe 1 drøftet de hvordan den norrøne mytologien har vært med på å spille inn i hvordan raidet på Lindisfarne foregikk. Det blir påpekt at i den norrøne mytologien var det ærefult å dø i kamp. Det ble derfor konkludert med at det ikke er rart at vikingene var voldelige. På denne måten brukte deltagerne sammenligning av kilder for å forsterke troverdigheten av kildene de har lest.

På Lindisfarne så var det ikke så mye motgang, det gikk jo ganske greit. Men at de turte å gå i kamp fordi de trodde på den norrøne mytologien som var deres tro da. Det var ære i det, og at de kom til å komme til en god plass hvis de utførte noen handlinger. (Gruppeintervju 1, 2021)

4.1.2.2.3. Ingen form for kildekritikk

I gruppeintervjuet til gruppe 1 fantes det ingen eksempler på kildekritikk. I gruppeintervjuet mente deltagerne at det som blir fremstilt stemmer overens med det de kunne fra før. Samtidig problematiserte de heller ikke at kildene bærer preg av en kristen forfatter. I stedet kom de med eksempler som viser at dette er tilfellet. Deltagerne sier:

Deltager 1: Det sto jo, altså de kalte vikingene for en hedensk rase. Og det var mye hedninger og at de ikke var kristne da.

Deltager 2: Og at det var en dårlig ting, at de ikke var kristne.

Deltager 3: Og at de gjerne var så ville og brutale siden de ikke var kristne da. Sier at de var ugudelige.

Deltager 4: De hadde en annen tro, derfor ble de liksom sett ned på av de kristne. Og når de utførte de handlingene tror jeg ikke de likte de noe bedre.

(Gruppeintervju 1, 2021)

4.1.3 Kildekritikk klasse A vs. klasse B

Innledningsvis vil jeg si at det både er likheter og forskjeller mellom de to klassene og utbytte de har fått i form av kildekritikk. Flere elever i klasse B viste kildekritikk i forskjellige form og kapasitet enn det elevene i klasse A gjorde. I alt var det elleve elever som ikke viste noen form for kildekritikk i den skriftlige innleveringen, mens de resterende elleve elevene viste kildekritikk rettet mot ulike aspekter ved serien. Dermed var klasse A delt i to når det kom til utbytte av kildekritikk. I klasse B derimot var det et klart flertall av de elevene som viste en form for kildekritikk. Der viste 19 elever tegn på kildekritikk rettet mot de historiske kildene de hadde jobbet med. Dermed var det kun seks elever som ikke viste noen form for kildekritikk. Dette viser det at flere elever slet med å rive seg løs fra det som skjedde i episoden, og ha et kritisk og analyserende blikk på det som foregikk foran dem. Halvparten av elevene mente at dette var en riktig og god representasjon av vikingene fordi de var voldelig og brutale mennesker.

Det var forskjeller i hvilken metode elevene brukte til kildekritikk i den skriftlige innleveringen. I klasse A kunne vi se at et stort flertall brukte «corroboration of sources» som et verktøy i deres vurdering av episoden de hadde sett. I klasse B derimot var det først og fremst «sourcing» som ble brukt for å vurdere de skriftlige kildene. Her er det klare forskjeller mellom de klassene i den skriftlige innleveringen.

I klasse B ble det også lagt vekt på at kildene ble skrevet lenge etter hendelsen faktisk fant sted. Dette fant elevene problematisk, og man kunne dermed ikke stole like mye på kilden. Ingen i klasse A problematiserte at episoden tross alt er laget lenge etter at hendelsen skjedde, og det er dermed vanskelig å vite om dette er en nøyaktig representasjon av hendelsen.

I gruppeintervjuene ser vi en endring i klasse A. Her benyttet flere grupper seg av Sourcing enn av sammenligning av kilder. Dermed er det en helomvending fra de skriftlige innleveringene til gruppeintervjuene. En annen forandring er at noen av gruppene diskuterte hvordan kildene vi har om vikingene gjerne er skrevet ned av/i områder hvor vikingene plyndret. Her diskuterte gruppedeltagerne hvordan dette kan ha bidratt til det inntrykket mange har av vikingene. I klasse B derimot er det liten forskjell fra de skriftlige innleveringene til gruppeintervjuene. Mye av de samme vurderingene ble gjort i gruppeintervjuene som i de skriftlige innleveringene. Den største forskjellen er at elevene ikke diskuterte at de skriftlige kildene er annenhåndsberetninger. Flere av elevene nevnte nettopp dette i den skriftlige innleveringen, og diskuterte hvordan dette kan påvirke troverdigheten til de skriftlige kildene.

4.2 Historiebevissthet

Som nevnt tidligere er historiebevissthet et vanskelig begrep å analysere. Historiebevissthet er et vanskelig og flytende begrep, og det er ofte vanskelig å konkret definere hva som er historiebevissthet, hvor grensene for historiebevissthet går og hvordan man måler historiebevissthet. Allikevel vil historiebevissthet være en kategori som jeg skal analysere i denne oppgaven. Dette har jeg valgt å gjøre fordi elevene har svart på eksplisitte spørsmål som knytter raidet på Lindisfarne opp mot i dag. Dette forholdet mellom fortid og nåtid er sentralt innenfor historiebevissthet, og det er dette forholdet jeg ville gjøre elevene oppmerksomme på. Følgende tre spørsmål, som elevene svarte på både i den skriftlige innleveringen og gruppeintervjuene, vil være sentrale for å belyse denne kategorien i min oppgave. Spørsmål 1 og 3 ble elevene spurt om i både den skriftlige innleveringen og gruppeintervjuet. Spørsmål 2 ble kun spurt om i gruppeintervjuet;

- Hvorfor var raidet på Lindisfarne en viktig hendelse for oss?
- Hvorfor er det viktig å lære om vikingtiden?
- Ser dere noen likheter mellom Lindisfarne og noen situasjoner vi kan oppleve i dag?

Svarene på disse tre spørsmålene vil kunne fortelle om elevene har fått noe utbytte av de forskjellige undervisningsoppleggene i form av historiebevissthet. Jeg skal ikke skille mellom noen grader eller former av historiebevissthet nettopp fordi historiebevissthet er et vanskelig og flytende begrep å definere. Jeg vil bare peke på historiebevissthet som faller under den definisjonen jeg redegjorde for i mitt teorikapittel. I teorikapittelet redegjorde jeg også for begrepet narrativ kompetanse. På grunn av likhetene mellom narrativ kompetanse og historisk kontekst vil narrativ kompetanse bli inkludert i analysen av elevenes historiske kontekst.

4.2.1 Skriftlige innleveringer

Tabell 8: Historiebevissthet i skriftlige innleveringer

Form for historiebevissthet	Antall klasse A	Antall klasse B
Religionsforskjeller og kulturellebarrierer	12	16
Konsekvenser av hendelser	0	4
Antall som har vist form for historiebevissthet	12	18
Ingen form for historiebevissthet	10	7

I de skriftlige innleveringene var det tydelige forskjeller mellom de to klassene. Det var flere elever i klasse B som uttrykte historiebevissthet enn i klasse A. Vi kan også se klare forskjeller i hvordan elevene i de to klassene uttrykte historiebevissthet. Videre skal disse forskjellene og likhetene undersøkes nærmere.

4.2.1.1. Klasse A

I klasse A var det det i alt tolv elever som uttrykte historiebevissthet i den skriftlige innleveringen. De tolv elevene utgjør ca. halvparten av informantene i klasse A. Den andre halvparten koblet ikke vikingtiden eller raidet på Lindisfarne til nåtiden. Noen av disse elevene påpekte omstendigheter rundt slaget på Lindisfarne, og hvordan motiver, religion og kultur spilte inn på selve raidet. Man kunne argumentert for at dette også er en form for historiebevissthet. Men i denne oppgaven har jeg valgt en smal definisjon av historiebevissthet, noe jeg begrunner i teorikapittelet mitt. Derfor vil kun svar som uttrykker en sammenheng mellom fortid, nåtid og fremtid være aktuelle.

4.2.1.1.1. Religionsforskjeller og kulturellebarrierer

Av de tolv elevene som viste historiebevissthet var det særlig et perspektiv som gikk igjen. Religionsforskjeller og kulturellebarrierer preget raidet på Lindisfarne. Elevene kom blant annet med eksempler på situasjoner som er aktuelle i dag. Blant annet Nord-Irland, Israel/Palestina, Sunni- og Sjiamuslimer og Tibet. Miriam er et godt eksempel på hvordan flere elever uttrykte historiebevissthet i klasse A.

De religiøse ulikhetene deres gjorde at vikingene uten tanke over det drepte de kristne. De brydde seg ikke om hverandres religioner og førte derfor til at mange ble drept, og resten solgt som treller. Det finnes mange religiøse konflikter den dag i dag, som for eksempel Israel/Palestina konflikten, Boko Haram, Taliban osv. (Miriam, skriftlig innlevering, 2021)

Noen av elevene pekte også på andre ulikheter enn bare religion. Irene er et godt eksempel på dette. Hun pekte på både kultur- og språkbarrierer som et problem som eksisterte både i vikingtiden og i dagens samfunn. Irene var her inne på noe som er veldig sentralt i dagens samfunn. Stadig øker forskjellene mellom mennesker i dagens samfunn, ytterkantene blir større og man kan argumentere for at det er en mangel på forståelse og kunnskap om hverandre. Dette gjenkjente hun også i vikingtiden og under raidet på Lindisfarne. Mangel på kommunikasjon og forståelse for hverandre så Irene på som grunner for at raidet på Lindisfarne ble som det ble.

På angrepet er det null kommunikasjon, det er et språk barriere, men også kulturell barriere. Vi ser mange tilfeller i dag hvor det skaper konflikt pga. vi ikke vet nakk eller forstår hverandre. (Irene, skriftlig innlevering, 2021)

Som vi ser er det først og fremst ulikheter mellom mennesker som elevene kjenner igjen fra vikingtiden. På denne måten har kanskje ikke mennesker forandret seg så mye på over 1000 år. Mange har fortsatt et anstrengt forhold til mennesker som er uenige med dem. Dette har også ca. halvparten av klasse A påpekt i deres skriftlige innlevering.

4.2.1.1.2. Ingen form for historiebevissthet

I klasse A var det 10 elever som ikke viste noen form for historiebevissthet i den skriftlige innleveringen. I min definisjon betyr det at de ikke klarte å knytte fortiden opp mot samtiden. Elevene så ikke likheter mellom raidet på Lindisfarne og situasjoner vi kan oppleve i dag. De satt heller ikke angrepet på Lindisfarne i en større kontekst. Istedenfor påpekte heller disse elevene konsekvenser av ting som ikke er aktuelt for raidet for Lindisfarne, eller inneholder faktuelle feil. Magnus og Marte var gode eksempler på dette.

Angrepet på Lindisfarne var en viktig hendelse. Det var starten på muligheten om å få tak i land. Vikingene fikk tak i flere gjenstander og det ga dem mer makt. Konsekvens for sjøreiser er at båten kan synke, og vikingene vil miste medlemmer. (Magnus, skriftlig innlevering, 2021)

Det blir jo sagt at vikingtiden avsluttes i Lindesfare senere. Så en konsekvens hadde jo gjerne vert grådighet. (Marte, skriftlig innlevering, 2021)

4.2.1.2. Klasse B

I klasse B viste 18 elever tegn til historiebevissthet. Dette gjorde de ved å knytte fortiden og forhold rundt raidet på Lindisfarne til dagens samfunn og forhold vi opplever i dag. I noen av eksemplene fra elevene som ikke viser noen form for historiebevissthet er tanken om at raidet på Lindisfarne startet kristningen av Norge. Det er for så vidt sant at dette er et av de tidligste møtene mellom vikingene og kristendommen. Allikevel er det et lite holistisk utsagn å hevde at raidet på Lindisfarne startet kristningen av Norge uten å inkludere andre faktorer som er viktig i en så sentral hendelse i norsk historie.

4.2.1.2.1. Religionsforskjeller og kulturelle barrierer

Særlig la elevene stor vekt på religion og hvordan forskjeller mellom menneskegrupper også i dag er en rot til konflikt og krig. Dette aspektet kjente elevene igjen, og de påpekte at religionsforskjellene mellom vikingene og munkene som bodde på Lindisfarne var sentralt for hvordan dette raidet utspilte seg. Elevene så at religionsforskjellene var en faktor i vikingtiden og også er det i dagens samfunn. Nå var kanskje ikke religionsforskjeller hovedmotivasjonen til vikingene for raidet på Lindisfarne, men allikevel var religion en viktig faktor for hendelsen og hvordan den utspilte seg. Uansett ser vi hvordan elevene brukte historien for å danne seg et bilde av dagens samfunn. Dette er det sentrale for historiebevissthet, og elevene gjorde dette eksplisitt ved å komme med eksempler og bruk av begreper som «nåtid». Andre eksempler på situasjoner i dag som elevene brukte var blant annet Israel og Palestina, og Kashmir hvor det er konflikter mellom muslimer og hinduer. Åshild og Anders uttrykte disse tankene på en god måte:

I dag ser en også at religiøse motsetninger ofte er grunnen til konflikter. Folk verdsetter ulike verdier, og mener gjerne at det andre folk som har en annen religion gjør er feil. I dag ser en for eksempel at konflikter i Midtøsten skyldes religion. (Andreas, skriftlig innlevering, 2021)

Man kan trekkje klare trådar til konflikter før i tida, og no. Eit eksempel er korleis religion er ein av dei største grunnane til konflikt i notida. (Åshild, skriftlig innlevering, 2021)

4.2.1.2.2. Konsekvenser av hendelser

På spørsmålet om hvorfor vikingtiden er viktig for oss er det få av elevene som knyttet dette til i dag. De aller fleste påpekte at dette markerer starten på vikingtiden eller at dette påvirket hvordan vikingene ble sett på i sin samtid. Ingen av elevene påpekte eller drøftet om dette synet har påvirket hvordan vi i dag ser på vikingene. Allikevel viste noen av elevene tegn til historiebevissthet på dette spørsmålet også. Joachim forklarte hvorfor han syntes raidet på Lindisfarne var en viktig hendelse. Han pekte på at vikingtiden var en viktig periode i norsk historie på grunn av følgene som førte til at Norge var et kristent land nesten tusen år senere. Joachim påpekte hvordan fortiden har påvirket nåtiden, og kom dermed med et godt eksempel på hva historiebevissthet er. Her skilte Joachim seg ut fra de fleste i klassen sin, fordi de ikke knyttet Lindisfarne og vikingtiden til nåtiden på samme måte.

Angrepet på Lindisfarne var veldig viktig fordi det markerte starten på det som vi kjenner i dag som vikingtiden. Vikingtiden er jo en viktig del av Norges historie, og en konsekvens som skjedde på grunn av vikingtiden var at Norge ble et kristent land, og forble kristent i over 1000 år. Uten vikingtiden er det ikke sikkert at kristendommen hadde kommet til Norge, men den hadde iallfall kommet mye senere. (Joachim, skriftlig innlevering, 2021)

4.2.1.2.3. Ingen form for historiebevissthet

I klasse B var det sju elever som ikke viste noen form for historiebevissthet. Elevene knyttet ikke aspekter ved raidet på Lindisfarne opp mot dagens samfunn. I tillegg påpekte for så vidt elevene forskjellene ved Lindisfarne, men så koblet de ikke disse forskjellene til situasjoner eller hendelser som vi kan se i dagens samfunn. Nedenfor følger eksempler på nettopp dette.

Partiene hadde ulike verdier som de følget. Får vikingene var plyndringen en del av samfunnet. De kristne har helt andre verdier og tanker om hva som er greit og ikke. (Cathrine, skriftlig innlevering, 2021)

forskjeller i samfunnet påvirket angrepet på mange måter. Vikingene plyndret og tok over mye land mens kristne mer holdt seg rolige og var ubeskyttet mot angrepene. (Tove, skriftlig innlevering, 2021)

4.2.2 Gruppeintervjuer

Tabell 9: Historiebevissthet i gruppeintervjuer

Form for historiebevissthet	Antall klasse A	Antall klasse B
Religionsforskjeller og kulturelle barrierer	5	5
Konsekvenser av hendelser	5	4
Ingen form for historiebevissthet	0	0

I gruppeintervjuene kan vi se at samtlige gruppeintervju inneholdt historiebevissthet. Dermed har det skjedd en endring fra den skriftlige innleveringen til gruppeintervjuene. Dette kan vi særlig se i klasse A. Tabellen ovenfor viser også at det ikke er store forskjeller mellom de to klassene, i motsetning til hvordan det var i den skriftlige innleveringen.

4.2.2.1. Gruppeintervju klasse A:

I gruppeintervjuene viste alle gruppene historiebevissthet. Som vi allerede har sett var religion et sentralt tema for historiebevissthet blant elevene i klasse A i den skriftlige innleveringen. Det videreføres også til gruppeintervjuene.

4.2.2.1.1. Religionsforskjeller og kulturellebarrierer

Samtlige grupper snakket om religion og knyttet dette til nåtiden. Dette er for så vidt ikke overraskende da religion var det klart mest brukte eksempelet på likheter mellom raidet på Lindisfarne og situasjoner som oppstår i dag. I tråd med disse religiøse eksemplene blir det igjen tatt opp dette med fremmedfrykt og ikke forstå hverandre gjennom mangel på kommunikasjon eller forståelse for kultur.

I: Ser dere noen likheter mellom angrepet på Lindisfarne og situasjoner som kan oppstå i dag?

Deltager 1: Altså det er jo ... det er jo, hvis man tar Midtøsten for eksempel er jo fullt av religiøse konflikter og det er jo ... ja.

Deltager 2: Irland og Nord-Irland har konflikter, og Taiwan. Hva mer?

Deltager 3: Det er hvert fall mange religiøse konflikter rundt i verden da. Det virker som det ja.

(Gruppeintervju 2, 2021)

Deltager 1: Jeg tenker vel egentlig bare generelt det å ikke forstå hverandre. Det liksom ikke ønske å kommunisere med folk i andre kulturer og religioner. At man bare sier seg uenig også krige med de da.

Deltager 2: At folk ikke forstår noe annet enn det man selv tror på.

(gruppeintervju 3, 2021)

4.2.2.1.2 Konsekvenser av Hendelser

Nye eksempler på historiebevissthet som dukket opp i gruppeintervjuet var innvirkningen vikingtiden har hatt på oss nordmenn. I den skriftlige innleveringen var det ingen elever som brukte dette som eksempel på historiebevissthet. I gruppeintervjuet derimot dro alle gruppene linjer fra vikingtiden og frem til i dag. Dette kom særlig til uttrykk på spørsmålet om hvorfor det er viktig å lære om vikingtiden, som elevene ble stilt i gruppeintervjuet. Følgende utdrag fra gruppeintervjuene er eksempler på nettopp dette:

Deltager 1: Det er jo veldig sentralt for oss i Norge, særlig hvordan det liksom har påvirket oss og ...

Deltager 2: Hvordan det har blitt med religion for eksempel. Kristningen av Norge.

(Gruppeintervju 3, 2021)

Det er jo ja, det er forfedrene våre, så vi må jo liksom vite litt om hvordan det var før og lære hvorfor for eksempel noen gater har det navnet, hvorfor noen fjorder heter det, hvorfor vi liksom har de tre sverda i fjell ute ved Hafrsfjord. Også hvorfor er Norge som det er i dag, og hvorfor er vi for eksempel et kristent land da. (Gruppeintervju 2, 2021)

Det er jo en sånn veldig viktig del av historien i Norge, egentlig med hvordan landet er med konge og sånn siden Harald Hårfagre var vel i vikingtiden og at en konge og litt sånn.

Deltager 2: Det var jo i vikingtida at Norge begynte å bli samlet som et rike.

(Gruppeintervju 4, 2021)

Elevene uttrykte historiebevissthet ved hjelp av religion og norsk historie. Disse to aspektene ved vikingtiden brukte elevene til å trekke linjer fra fortiden og frem til nåtiden. Dette gjorde de ved å knytte religion til konflikter som finner sted i dag og ved å presentere hendelser som skjedde i Norge under vikingtiden som har hatt betydning for vårt samfunn i dag. Kristningen av Norge og samlingen av Norge ble brukt i stor grad, men også referanser til gatenavn, natur og monumenter som finnes i landet vårt.

4.2.2.2. Gruppeintervju klasse B

Samtlige grupper kom med eksempler hvor de viste historiebevissthet. I alle intervjuene var det flere referanser som knyttet fortiden opp mot dagens samfunn. Allikevel var det forskjell i hvordan elevene brukte historien til å forklare dagens samfunn.

4.2.2.2.1. Konflikter i fortid og nåtid

Flere grupper snakket om terrorhandlinger da de skulle prøve å sammenligne raidet på Lindisfarne med situasjoner man kan oppleve i dag. Dette var et helt nytt perspektiv, da ingen av elevene i klassen nevnte noe om terroraksjoner i den skriftlige innleveringen sin. At dette har blitt en sammenligning som nå dominerte flere av gruppene var en forandring fra de skriftlige innleveringene:

Du kan jo se på for eksempel 9/11 med Twin Towers og sånn, at det var veldig brutalt og ekstremt. At det ikke var forventet i det hele tatt. (Gruppeintervju 3, 2021)

Bombing og sånn da i Syria og sånn da. Du vet jo ikke når det skjer eller om det skjer med deg på en måte. (Gruppeintervju 5, 2021)

Deltagerne i disse gruppene påpekte særlig overraskelsesmomentet og brutaliteten fra

Lindisfarne og sammenligner dette med kjennetegn på et moderne terrorangrep. I tilknytning til terrorangrep kom også flere av elevene innom religion.. I gruppe 4 har ikke elevene et stort skille mellom terror og religion. Her påpekte de at terror kan være en konsekvens av religiøse overbevisninger eller motiver:

Du har alt fra terroraksjoner som skjer rundt i verden der andre har.. enten blir kritisert eller kritiserer andre religioner eller at de tolker det på en annen måte som gjør at det krasjer på en måte. Du har flere eksempler fra Norge der for eksempel han Manshaus han likte jo ikke akkurat, så da tok han og drepte de. Så det er mange likheter. Du skulle jo tro at det ikke fortsatte og at folk har lært, men de har jo ikke det. Så du ser jo hvordan religion spiller inn på konflikter nå i dag. (Gruppeintervju 4, 2021)

4.2.2.2 Konsekvenser av hendelser

I den skriftlige innleveringen var det bare fire elever som knyttet Lindisfarne og vikingtiden opp mot nåtidens Norge. I gruppeintervjuene ble denne tanken delt av langt flere. Fire av gruppene forklarte at vikingtiden er viktig å lære om på grunn av følgene av denne tidsperioden i norsk historie. Særlig ble kristningen av Norge trukket frem som en viktig hendelse som har hatt konsekvenser for oss nordmenn i dag.

Det er jo en ganske stor påvirkning på oss føler jeg. Siden det var jo i vikingtiden vi fikk kristendommen, og det har jo påvirka kjempestor del av kulturen vår med jul, påske og alle disse store feriene som har kommet fra kristendommen da. Som kanskje hadde kommet til en annen tid eller aldri kommet hit uten vikingtiden da. (Gruppeintervju 1, 2021)

4.2.3 Historiebevissthet: Klasse A vs. B

Flere elever i klasse B uttrykte historiebevissthet enn i klasse A. I klasse A uttrykte 12 elever historiebevissthet, mens i klasse B var det 18 elever som gjorde det samme i de skriftlige innleveringene. Allikevel uttrykte elevene i klasse A og B historiebevissthet på en ganske lik måte. Elever i begge klasser har først og fremst brukt religion til å vise hvordan fortiden og nåtiden er koblet sammen, og hvilke likheter vi kan finne både i dag og i fortiden. Religion var sentralt i elevenes historiebevissthet i både den skriftlige innleveringen og gruppeintervjuet.

Forskjellen finner vi i hvordan elevene brukte dette religionaspektet i gruppeintervjuet. I klasse B knyttet flere av elevene religion til voldshandlinger og det vi i dag kjenner som terror. Denne sammenligningen så vi ikke i klasse A. I klasse A gjentok de på mange måter det de hadde skrevet i den skriftlige innleveringen ved å peke på religiøse konflikter. I klasse B pekte de også på religiøse konflikter, men de sammenlignet samtidig raidet på Lindisfarne med et moderne terrorangrep der det ofte er et religiøst motiv og en voldsom brutalitet som kjennetegner både raidet på Lindisfarne (ut ifra det de har lest i kildene) og et terrorangrep.

I klasse A var det ingen elever som knyttet hendelser i vikingtiden opp til dagens samfunn i den skriftlige innleveringen. Allikevel gjorde alle gruppene i gruppeintervjuene nettopp dette. Her brukes særlig kristningen av Norge som eksempel på hvorfor det er viktig å lære om vikingtiden. Nettopp på grunn av konsekvensene kristningen har hatt for vårt samfunn. Dermed er det en forandring fra de skriftlige innleveringene til gruppeintervjuene i klasse A.

I klasse B var det fire elever som knyttet hendelser i vikingtiden opp til dagens samfunn i den skriftlige innleveringen. I likhet med klasse A, ser vi en forandring mellom de skriftlige innleveringene og gruppeintervjuene. I klasse B koblet fire grupper hendelser fra vikingtiden til dagens samfunn. Også her ble først og fremst kristningen av Norge trukket frem som en sentral hendelse i vikingtiden som har hatt konsekvenser for dagens samfunn. Det vil si at det er en økning i bruk av historiebevissthet i begge klasser fra den skriftlige innleveringen til gruppeintervjuene.

4.3 Historisk kontekst

En annen kategori jeg vil analysere i denne oppgaven er historisk kontekst. I mitt teorikapittel brukte jeg følgende definisjon av Endacott & Brooks; *“a temporal sense of difference that includes deep understanding of the social, political, and cultural norms of the time period under investigation as well as knowledge of the events leading up to the historical situation and other relevant events that are occurring concurrently.”* (Endacott & Brooks, 2013, s. 43). Her vil jeg se hvordan elevene har brukt ulike forhold, som de som er nevnt i Endacott & Brooks sin definisjon, til å forklare de forskjellige handlingene og tankene som har funnet sted under raidet på Lindisfarne. I tillegg vil det også være aktuelt å se nærmere på om elevene bruker tidligere hendelser i historien for å sette raidet på Lindisfarne inn i et tidsperspektiv.

I begge klassene delte jeg elevene inn i tre grupper; god/mye, middels og dårlig/lite bruk av historisk kontekst. Det er disse tre gruppene jeg vil presentere i analysen. Skilnaden mellom god og middels bruk av historisk kontekst vil først og fremst baseres på hvor utfyllende den historiske konteksten i elevenes svar er. Jeg vil bruke samme kategorier for både de skriftlige innleveringene og gruppeintervjuene.

4.3.1 Skriftlige innleveringer

Tabell 10: Historisk kontekst skriftlige innleveringer

Bruk av historisk kontekst	Antall klasse A	Antall klasse B
God/ mye bruk av historisk kontekst	9	6
Middels bruk av historisk kontekst	9	12
Dårlig/ lite bruk av historisk kontekst	4	7

Som vi kan se av tabellen var det forskjeller mellom de to klassene i bruk av historisk kontekst i den skriftlige innleveringen. I klasse A var det flere elever som viser god/mye bruk av historisk kontekst, samtidig som det også var færre elever som viser dårlig/lite bruk av historisk kontekst. Dette betyr at elevene som har sett på Vikings viste en bedre bruk av historisk kontekst enn elevene som har jobbet med skriftlige primærkilder. Videre presenteres eksempler på bruk av historisk kontekst i ulik grad, i de to klassene.

4.3.1.1. Skriftlig innlevering klasse A:

I klasse A så elevene på en episode av Vikings. I episoden skildres vikingenes reise vestover mot Lindisfarne. I episoden ser man flere religiøse ritualer både fra vikinger og kristne. Allikevel forklares ikke de religiøse forskjellene eksplisitt i serien. Dermed må elevene bruke det de kan fra før om de to religionene for å kontekstualisere hendelsesforløpet og skildringene de så på skjermen.

4.3.1.1.1. God/mye bruk av historisk kontekst

I denne kategorien finner vi elever som viste mye og god bruk av historisk kontekst. Svarene deres var utfyllende og de påpekte ulike forhold som har påvirket raidet på Lindisfarne, men også veien videre for vikingene. Elevene brukte religion til å forklare hvordan og hvorfor raidet på Lindisfarne gikk som det gikk. Religionsforskjellene mellom norrøn mytologi og kristendommen blir brukt for å forklare hvilken påvirkning disse forskjellene hadde på utfallet av angrepet. Elevene viste også god detaljkunnskap. Ikke bare påpekte de forskjellene mellom vikingene og de kristne. De forklarte også hvilken virkning disse forskjellene har hatt på raidet på Lindisfarne. Videre er det også mange som diskuterte motivasjonen for å reise vestover. Hvilke forhold lå til grunn i Skandinavia som gjorde at vikingene begynte å reise. Flere brukte raidet på Lindisfarne for å kontekstualisere vikingtiden fremover også. Dette gjorde de ved å blant annet se på raidet på Lindisfarne som et startskudd for vikingenes videre reiser til England, men også sørover i Europa. Eirik, Ida og Miriam kom med eksempler på hvordan elevene bruker historisk kontekst på en utfyllende og god måte:

I utgangspunktet var reise de dro på ikke bare ment til å finne gull, men også andre ting som skinn, slaver, krydder og andre verdisaker. Og jeg tror ikke alle sjøreisene var bare å dra og komme hjem igjen. Jeg tror at noen som dro også ble der de kom å aldri ble med hjem. (Eirik, skriftlig innlevering, 2021)

Det at de kristne trodde og stolte alt på Gud gjorde at de ikke kjempet imot. I tillegg fulgte de De Ti Bud, hvor det blant annet står at man ikke skal slå i hjel. Dermed ble det et lett slag for vikingene. (Ida, skriftlig innlevering, 2021)

Dette var en viktig historisk hendelse fordi det var starten på reisene vikingene hadde. Før angrepet til Lindisfarne var de overbevist om at det ikke var land vest for dem. Dette hadde konsekvenser for vikingene videre fordi de fortsatte med angrepene og forflytta seg rundt om i England og verden. (Miriam, skriftlig innlevering, 2021)

4.3.1.1.2. Middels bruk av historisk kontekst

I middels bruk av historisk kontekst finner vi ni elever. Her var det mindre variasjon i hvordan de brukte historisk kontekst for å besvare spørsmålene de fikk. I tillegg var de ikke like detaljert i deres bruk av historisk kontekst. Elevene i denne gruppen nevnte ofte at de to deltagende

partene i raidet på Lindisfarne tilhørte forskjellige religioner, men forklarte ikke hvilke forskjeller det er eller hvilken effekt disse forskjellene har på hendelsen. Selv om elevene i stor grad brukte episoden som referanse viser de tegn til historisk kontekst ved at de kunne si noe om ulike forhold som påvirket angriper på Lindisfarne. Helga og Synnøve er gode eksempler på hvordan elevene kommenterte samfunnsforhold uten å gå særlig i dybden.

Vikingene og de kristne hadde et svært dårlig forhold til hverandre. Slik blir det fremstilt serien hvertfall. Jeg vil tro at det har noe med religion og livssyn å gjøre. Vikingene trodde på norrøn mytologi og de kristne underkastet seg kristendommen. Vikingene mente de kristne var svake, fordi at de kristnes beskytter var død og dermed ubrukelig. (Synnøve, skriftlig innlevering, 2021)

Som det ble tydelig fremstilt i episoden, er det ikke et godt forhold mellom vikingene og de kristne. Vikingene drepte de fleste av de kristne innbyggerene, og beholdt noen få som slaver. Forholdet deres er kanskje slik litt på grunn av deres forskjellige tro og måte å leve på. (Helga, skriftlig innlevering, 2021)

4.3.1.1.3. Dårlig/Lite bruk av historisk kontekst

I denne kategorien finner vi i denne klassen fire elever. Disse elevene satt ikke det de så i episoden i et større historisk perspektiv. Elevene viste en manglende forståelse for hvilket samfunn både vikinger og kristne levde i på den tiden. Den manglende forståelsen vises igjen i hvordan elevene beskrev og refererte til vikingene. Hos noen av elevene ble vikingene sett på som en slags overlegen folkegruppe. Marius og Helge er gode eksempler på lite bruk av historisk kontekst for å forklare raidet på Lindisfarne:

Vikingene ser barske, tøffe og uredde ut, mens de kristne ser små, redde og hjelpeløse ut. De har ikke våpen eller erfaring som kunne ha hjulpet dem, mens vikingene har plyndret før og alle hadde skjold og våpen. (Helge, skriftlig innlevering, 2021)

Vikingene fremstilles som veldig mektige og overlegne. De dro på tokt og plyndret slik jeg vet fra før. De tok også med seg slaver og gull/skatter hjem. Jeg tror de fremstilles slik fordi at vi skal få en forståelse over hvor sterke og overlegne de var. (Marius, skriftlig innlevering, 2021)

4.3.1.2. Skriftlig innlevering klasse B:

I gruppe B jobbet elevene med skriftlige kilder om raidet på Lindisfarne. Disse kildene ble skrevet med et tydelig kristent perspektiv på hendelsen. Derfor vil det være interessant å undersøke om religion går igjen når elevene skal bruke den historisk kontekst for å forklare raidet på Lindisfarne.

4.3.1.2.1. God/mye bruk av historisk kontekst

Som vi kan lese av tabellen ovenfor er dette den minste gruppen i klasse B. Seks elever viste god eller mye bruk av historisk kontekst for å forklare/ forstå raidet på Lindisfarne. Elevene i denne gruppen brukte verdier, kultur og religion til å forstå motivasjoner og forskjeller til å prøve å forstå hvorfor raidet på Lindisfarne utspilte seg slik det gjorde. I tillegg klarte elevene i denne gruppen å sette raidet inn i en større historisk sammenheng. Dette er sentralt innenfor historisk kontekst for å kunne få en større forståelse av tiden vikingene levde i. Frode, Pål og Joachim er eksempler på ulike måter elevene brukte den historiske konteksten for å få en bedre forståelse av raidet på Lindisfarne.

Ja og nei, jeg tror dette spiller jo en stor rolle for å samle inn penger og verdifulle eiendeler til deres høvding og dem selv. Det at de også var nysgjerrige etter å ha hørt historier om en fjernt land over havet er også viktig. (Frode, skriftlig innlevering, 2021)

Forskjellene mellom disse folkegruppene hadde en stor konsekvens på hvordan utfallet ble. Vikingene blir oppvokst som krigere, mens angelsakserne har en mye roligere oppvekst uten like mye vold og fokus på krigere. Klostrene var ubevoktet fordi det var ingen som på den tid i det område hadde noen tanker om å raide et ubevoktet kloster. (Pål, skriftlig innlevering, 2021)

Angrepet på Lindisfarne var veldig viktig fordi det markerte starten på det som vi kjenner i dag som vikingtiden. Vikingtiden er jo en viktig del av Norges historie, og en konsekvens som

skjedde på grunn av vikingtiden var at Norge ble et kristent land, og forble kristent i over 1000 år. (Joachim, skriftlig innlevering, 2021)

4.3.1.2.2. Middels bruk av historisk kontekst

I denne gruppen finner vi tolv elever. Dette er dermed den største gruppen av elever. I denne gruppen påpekte de fleste av elevene at det var religionsforskjeller mellom vikingene og kristne. Men elevene nevnte ikke eksplisitt hvilke forskjeller dette er, og hvordan dette påvirket raidet på Lindisfarne. Samtidig nevnte de aller fleste elevene i denne gruppen at raidet på Lindisfarne var starten på vikingtiden. Også her stoppet bruken av historisk kontekst. Elevene gikk ikke dypere i deres bruk av historisk kontekst ved å for eksempel peke på konsekvenser av raidet eller vikingtiden generelt. Benjamin, Amanda og Anders er eksempler på det jeg definerer som middels bruk av historisk kontekst:

Angrepet på Lindisfarne var en viktig hendelse og er betegnet som starten på vikingtiden. Dette skapte "vikingene" og gjorde at alle vikingene fikk rykte om å være hedenske lovbrøttere som stjal alt som de kunne ta. (Benjamin, skriftlig innlevering, 2021)

Angrepet på Lindisfarne er en viktig hendelse, fordi angrepet skulle markere starten på vikingtiden. Den kan ha hatt konsekvenser som ødeleggelser og uriner, i tillegg til hat rettet mot vikingene for deres atferd. (Amanda, skriftlig innlevering, 2021)

Forskjellene påvirker angrepet på Lindisfarne da personene på den tiden var sterkt tilknyttet religionen sin. De kristne brukte for eksempel nedsettende ord som «herdninger» for å beskrive de som ikke var kristne. (Anders, skriftlig innlevering, 2021)

4.3.1.2.3. Dårlig/lite bruk av historisk kontekst

I gruppen som viste dårlig eller lite bruk av historisk kontekst er det sju elever. Dette gjør denne gruppen til den nest største gruppen. I denne gruppen viste elevene mangler på bruk av historisk kontekst. Elevene viste lav forståelse av både vikingene og de kristne. Det var heller ingen av elevene i denne gruppen som satt raidet på Lindisfarne inn i en større historisk sammenheng. Astrid og Erik er gode eksempler på liten bruk av historisk kontekst. For Astrid sin del var ikke

forholdet mellom vikingene og de kristne noe godt fordi «hedningene» ødela for de kristne. Erik påpekte på sin side at vikingene var mye mer brutale og hadde mer kamptrening, og derfor hadde ikke klosteret noen sjans til å forsvare seg selv uten å begrunne denne påstanden.

Forholdene mellom vikingene og kristne virket ikke bra, fordi hedningene (vikingene) ødela for de kristne og gud. (Astrid, skriftlig innlevering, 2021)

Siden vikingene var mye mer brutale og hadde mye trening i kamp, hadde ikke det ubeskyttete klosteret nok sjans til å forsvare seg. (Erik, skriftlig innlevering, 2021)

4.3.2 Gruppeintervjuer

Tabell 11: Bruk av historisk kontekst i gruppeintervjuer

Bruk av historisk kontekst	Antall klasse A	Antall klasse B
God/mye bruk av historisk kontekst	2	2
Middels bruk av historisk kontekst	2	1
Dårlig/ lite bruk av historisk kontekst	1	2

Som vi kan se i tabellen ovenfor utjevnet bruken av historisk kontekst seg. I den skriftlige innleveringen var det større forskjeller mellom de to klassene. Allikevel vel kan vi se av tabellen at gruppene som har sett på Vikings viste, på et generelt grunnlag, bedre og mer variert bruk av historisk kontekst. Videre vil jeg presentere og analysere ulike utsagn og eksempler på historisk kontekst fra gruppeintervjuene gjort i de to klassene.

4.3.2.1. Gruppeintervjuer klasse A

I klasse A var det to grupper som viste god/mye bruk av historisk kontekst. Videre var det også to grupper som havnet i kategorien «middels bruk av historisk kontekst». Dette betyr også at det var en gruppe som falt under kategorien «dårlige/lite bruk av historisk kontekst». Gruppeintervjuene gjenspeiler derfor på mange måter de skriftlige innleveringene i klasse A med tanke på forholdet mellom de ulike kategoriene.

4.3.2.1.1. God/mye bruk av historisk kontekst

I denne kategorien finner vi to grupper som brukte mye og god historisk kontekst i deres intervju. Disse to gruppene er gruppe 3 og 4. I disse to gruppene brukte elevene samfunnsforhold til å både plassere vikingene og de kristne inn i en historisk kontekst. I disse gruppene finner vi diskusjoner om forhold i Europa i middelalderen, hvordan vikinger var formet av samfunnet de levde i, og samfunnsstrukturer i vikingtiden. For å oppnå en god bruk av historisk kontekst brukte elevene både historiske fakta og deres egne tanker og drøftinger rundt samfunnssituasjoner og verdier i middelalderen. Nedenfor følger noen utdrag som viser akkurat dette:

Jeg tror samfunnet på den tiden, ikke bare i Norge, men ellers også var jo ganske annerledes enn det vi har i dag, så det var jo mye onde handlinger som ble begått i andre land i tillegg. Det er jo på en måte en av våre storhetstider da, hvor vi oppnådde ganske mye selv om det ikke bare var bra ting kanskje. (Gruppeintervju 3, 2021)

Jeg tror ikke du kunne levd på en annen måte for vikingsamfunnet var jo bygd opp på den måten de oppførte seg, og den måten de ble styrt så hvis du skulle prøve da å gjøre opprør mot det som var normalt å gjøre for en viking så tror jeg du ville bli sett på som merkelig. Du hadde ikke blitt sett på som mektig hvis du hadde gjort noe galt liksom fordi de ble respektert fordi de var fryktløse krigere som var barbariske som kom for å plyndre og krige om områder og alt det der. (Gruppeintervju 4, 2021)

Det stemmer med det man har hørt om da, at de var store og fryktløse på jakt etter gull og verdier. Men føler at den siden har man hørt mye om, mens vi fikk se litt mer om hvordan de levde. De plyndra jo ikke hver dag, og du ser jo at Ragnar har kone med barn og gård og alt det der. Så det var litt mer fokus på at de var bønder og ikke bare plyndrere. (Gruppeintervju 4, 2021)

4.3.2.1.2 Middels bruk av historisk kontekst

Gruppene som plasseres i denne kategorien defineres etter samme kriterier som i de skriftlige innleveringene. I denne kategorien finner vi gruppe 2 og 5. Her manglet det en slags dybde i deres bruk av historisk kontekst. Samtidig som det var mangel på en viss dybde, var det også mangel på variasjon i hvordan de brukte historisk kontekst for å forklare raidet på Lindisfarne.

Allikevel påpekte og til en viss grad plasserte de raidet på Lindisfarne i en historisk kontekst.

Ut ifra serien så virker det som om det angrepet mot Lindisfarne er vikingenes første møte med kristendommen da kanskje. Fordi jeg husker spesielt det korset som hang på veggen liksom, så syntes de det var så rart at de tilba en gud som allerede var død på en måte, som allerede hang på korset. Det viste at de ikke kunne noe om kristendommen fra før av. (Gruppeintervju 2, 2021)

Vi fikk også se samfunnsoppbygningen da med treller som ble voldtatt, smed som fikk bank av noen over de i samfunnet. Og vi ser at de som reiser var bare bønder, så det er normale folk. Også ser vi at høvdingen er på toppen med fint hus, fin kone og pels og sånn. Så vi ser raskt hvem som er på toppen og hvordan samfunnet er strukturert da. (Gruppeintervju 2, 2021)

[...] De har liksom ikke gått på skole og lært at det er galt å drepe og ta andre land slik som vi har gjort. For de så var det riktig, og de visste ikke hva kristendommen var. (Gruppeintervju 5, 2021)

4.3.2.1.3. Dårlig/lite bruk av historisk kontekst

Det var kun en gruppe, gruppe 1, som falt under kategorien dårlig/lite bruk av historisk kontekst i svarene deres. Deltagerne i gruppe 1 nevnte svært få av forholdene som både vikingene og de kristne levde med. Flere av deltagerne så på vikingene som mordere og voldelige menn. Ingen av elevene gikk i detalj på hvorfor vikingene brukte vold eller hvordan samfunnet deres kan ha påvirket de. De betegnet vikingene som mordere og voldtektsmenn ut ifra det de hadde sett i serien. Nedfor viste også deltagerne liten forståelse for vikingsamfunnet når de svarte på om de ville gjort noe annerledes hvis de levde i vikingtiden:

I: Hvis dere var vikinger, ville dere gjort noe annerledes? Hvis dere levde på den tiden.

Deltager 1: Tror ikke jeg hadde klart å være så voldelig.

Deltager 2: Tror ikke jeg ville drept noen liksom.

(gruppeintervju 1, 2021)

Kun en gang i løpet av gruppeintervjuet viser elevene tegn til bruk av historisk kontekst. Det skjer når de får spørsmål om hvorfor raidet på Lindisfarne var en viktig hendelse:

Deltager 1: Det er fordi at det er forskjell på religioner kanskje.

Deltager 2: Er ikke det starten på, de så at det er land vest for de. Og da var det på en måte starten på sjøreisene.

Deltager 3: Jo, det var starten på vikingtida.

(Gruppeintervju 1, 2021)

4.3.2.2. *Gruppeintervju klasse B:*

I klasse B kunne vi se en viss utvikling fra den skriftlige innleveringen. Her finner vi to grupper under kategorien «god/mye bruk av historisk kontekst». Videre havnet en gruppe i midtsjiktet innenfor bruk av historisk kontekst, og det betyr også at to grupper havnet under «dårlig/lite bruk av historisk kontekst». I den skriftlige innleveringen var «god/mye bruk av historisk kontekst» den minste kategorien. Dette har snudd i gruppeintervjuene, hvor det nå var like mange grupper som viste god og dårlig bruk av historisk kontekst. Nedenfor følger eksempler fra de ulike gruppene hvor de viser ulike grader av bruk av historisk kontekst.

4.3.2.2.1 *God/mye bruk av historisk kontekst*

I denne kategorien finner vi to grupper, 1 og 3. I disse gruppene viste elevene god, mye og variert bruk av historisk kontekst. Elevene brukte samfunnsforhold og kultur til å forklare vikinger og kristne med eksempler på hvordan disse kan ha påvirket både vikinger og kristne. Blant annet pekte elevene på verdier og idealer som var viktige for vikingene. Slik brukte elevene i gruppe 1 og 3 historisk kontekst i deres gruppeintervju:

I: Husker dere om det som framstilles i kilden er ... hva skal jeg si? Likt som det vi har lært fra før?

Deltager 1: Ja. De i det hele tatt. På Lindisfarne så var det ikke så mye motgang, det gikk jo ganske greit. Men at de turte å gå i kamp fordi de trodde på den norrøne mytologien som var deres tro da. Det var ære i det, og at de kom til å komme til en god plass hvis de utførte noen handlinger.

I: Ja, bra. Tror dere at kildene bærer preg av at det er kristne som har laget de?

Deltager 2: Det sto jo, altså de kalte vikingene for en hedensk rase. Og det var mye hedninger og at de ikke var kristne da.

Deltager 3: Og at det var en dårlig ting, at de ikke var kristne.

Deltager 4: Og at de gjerne var så ville og brutale siden de ikke var kristne da. Sier at de var ugudelige.

Deltager 5: De hadde en annen tro, derfor ble de liksom sett ned på av de kristne. Og når de utførte de handlingene tror jeg ikke de likte de noe bedre.

(Klasse B, gruppeintervju 1, 2021)

I: Ja, tror dere at dere hadde blitt påvirket av samfunnet de levde i?

Deltager 1: Ja, det tror jeg.

Deltager 2: Jeg tror ikke vi hadde oppført oss så mye annerledes fordi jeg tror samfunnet hadde oppdratt oss til at det de gjør er greit og akseptabelt, det ble ikke sett på som noe negativt å plyndre og ta livet av folk.

Deltager 3: Du ble hylla liksom, og du vil bli hylla.

Deltager 4: Du vil jo til Valhall.

(Klasse B, gruppeintervju 3, 2021)

4.3.2.2.2. Middels bruk av historisk kontekst

I denne kategorien finner vi kun en gruppe, nemlig gruppe 4. I denne gruppa var det mindre variasjon og dybde i deres bruk av historisk kontekst. Allikevel påpekte de forhold som var sentrale og gjeldende i vikingtiden og under raidet på Lindisfarne. På denne måte brukte de noe historisk kontekst for å forstå og forklare raidet på Lindisfarne.

I: Hvorfor er angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse da? tenker dere.

Deltager 1: Det introduserte jo kristendommen for vikingene liksom, så de på en måte.. de har alltid hatt det norrøne, men nå fikk de sett eller hørt om kristendom for de tok jo det klosteret liksom.

I: Hvis dere var vikinger, ville dere gjort noe annerledes?

Deltager 2: Altså jeg tenker at det var litt vanskelig å sette seg inn i for vi vet jo ikke hvordan alt var på den tiden, og de levde jo på en helt annen måte enn det vi gjør nå.

(Klasse B, gruppeintervju 4, 2021)

4.3.2.2.3. Dårlig/lite bruk av historisk kontekst

I denne kategorien finner vi gruppe 2 og 5. I disse gruppene var det mangler på historisk kontekst. Elevene slet med å koble raidet på Lindisfarne opp mot kristne eller norrøne verdier og idealer. Gruppene satt heller ikke raidet i en større historisk sammenheng uten å nevne at det var starten på vikingtiden. Videre ble det ikke nevnt noen konsekvenser av raidet.

I: Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse?

Deltager 1: Var ikke det enten det som starta eller slutta vikingtiden?

I: Starta ja, det er riktig det. Hvilke konsekvenser har det hatt da? Tror dere?

Deltager 2: Det var vel det at de så litt ned på vikingene på grunn av at de ikke var kristne liksom.

(Klasse B, gruppeintervju 2, 2021)

I: Om det stemmer overens med det dere visste fra før om vikingene eller var det.. lærte du noe nytt om vikingene ved å se på de kildene?

Deltager 1: Har jo sett noen serier og sånn om vikingene og de var jo brutale og sånn.

I: Så det stemte overens med det som sto i kildene?

Deltager 1: Ja, det føler jeg stemmer overens med det jeg har sett før.

(Klasse B, gruppeintervju 5, 2021)

4.3.3 Historisk kontekst: Klasse A vs. B

Innenfor bruk og forståelse av den historiske konteksten ser vi klare skiller mellom de to klassene i den skriftlige innleveringen. Elevene som har sett på en episode av Vikings anvendte den historiske konteksten i større og mer varierende grad enn det de som jobbet med de skriftlige primærkildene gjorde. Dette kan vi lese av tabellen hvor det var flere med god/ mye bruk av historisk kontekst i klasse A. Samtidig var det nesten dobbelt så mange med dårlig/lite bruk av historisk kontekst i klasse B enn det var i klasse A. I tillegg var elevene i klasse A mye mer detaljerte i deres bruk av historisk kontekst hvor blant annet de ti bud ble brukt for å forklare hvorfor de kristne avsto fra å bruke vold. Dette viser til en god forståelse av verdier og idealer knyttet til den kristne tro, noe som er viktig for å forstå hvorfor raidet på Lindisfarne utspilte seg slik det gjorde.

I gruppeintervjuene utjevner dette seg noe. Her er det like mange grupper i begge klassene som går under kategorien god/mye bruk av historisk kontekst. Men også her er det klasse B som har flest grupper som havner under kategorien dårlig/lite bruk av historisk kontekst. Dermed kan vi si at trenden fra den skriftlige innleveringen videreføres til gruppeintervjuene i begge klasser.

4.4 Identifisering med vikingene

Et spennende fenomen som dukket opp i intervjuene var elevenes bruk av «vi» og «de» når de ble spurt om vi burde være stolt av vikingene og hvordan vikingtiden har en sentral plass i norsk kultur. Her vil jeg gå gjennom de to klassene og peke på hvordan de to ordene har blitt brukt, og hvor ofte de ble brukt. Jeg har valgt å dele «vi» og «de» inn i to delkategorier, positivt og negativt. Her vil det komme frem om elevene brukte «de» når de snakket positivt om noe som vikingene gjorde, eller om de brukte «de» når de snakker om noe de ikke er stolte over ved vikingene. Samme praksis vil gjennomføres for bruk av ordet «vi». Nedenfor følger en tabell som sammenligner bruken vi/ de i to klassene.

Tabell 12: Identifisering i klassene

Bruk av vi/de	Antall klasse A	Antall klasse B
Vi (positivt)	2	4
Vi (negativt)	0	0
De (positivt)	4	2
De (negativt)	2	5

4.4.1 Klasse A

Som vi kan lese av tabellen ovenfor brukte samtlige av gruppene begrepet «de» når de omtalte vikingene. Fire grupper brukte ordet «de» i positiv forstand. Nedenfor følger noen eksempler på hva elevene sa da de fikk spørsmål om vi burde være stolte av vikingene eller ikke. Elevene viser at de var stolte over tilkoblingen til vikingene og peker på ulike aspekter ved vikingtiden som de var stolte over. Deltagerne i gruppe 2 og gruppe 1 påpekte først og fremst globalisering og sjøreisene som grunn til å være stolt over vikingene, mens hos deltageren i gruppe 4 var det først og fremst krigføring som gjør at hen er stolt av vikingene.

Man blir jo stolt av hva vikinger klarte å oppnå. De oppnådde jo store ting, dyktige krigere som erobra store områder. (gruppe 4, 2021)

Bør jo være stolte til en viss grad. De starta på en måte globalisering med skipsfartøy og sånn. (gruppe 1, 2021)

De andre var jo ikke noe bedre. De andre landene og kulturene, de var ganske brutale de og. De fant Amerika, selv om man sier at Columbus fant Amerika, så var vikingene der først. Så vi bør være stolt over det de har oppnådd da. (deltager 2, gruppe 2, 2021)

Tabellen viser også at de fleste av elevene i klasse A bruker «de» når vi snakker om vikingene både i negativ og positiv forstand. «Vi» ble brukt i mindre grad, og i intervjuene er det ingen tilfeller av bruk av «vi» når man snakket om noe negativt. Den dominerende bruken av «de» vitner om at elevene ikke nødvendigvis ville identifisere seg med vikingene, og at de holdt en viss avstand fra vikingene og vikingtiden.

4.4.2 Klasse B

I klasse B ser vi et klart skille mellom bruken av «vi» og «de». Samtlige av gruppene brukte «de» når de snakket om noe man ikke er stolt av med vikingtiden. På samme måte ser vi at flertallet av gruppene brukte «vi» når de pekte på noe man var stolt av med vikingene. I svaret fra gruppe 4 får vi se et eksempel på begge deler. Her har deltageren ingen problemer med å identifisere seg med, og ta del i, vikingenes oppnåelser. Deltageren nevnte ingen hendelser eksplisitt, men man kan tolke hen dit at sjøreiser og krigføring som førte til makt er noe av det vikingene har fått til. I neste setning viste hen klar avstand mellom seg selv og vikingene. I det

hen påpekte hvordan vikingene har oppnådd makt tok deltageren avstand og viste at dette er noe hen selv ikke identifiserte seg med ved å endre bruken fra «vi» til «de».

I: Vikinger er jo noe som ligger nært vår kultur. Er vikingtida noe vi nordmenn burde være stolte av? Eller er det noe vi ikke burde være stolte av?

Deltager 1: Vi burde være stolte av visse deler av det. Altså hva **vi** har fått til. Altså kanskje ikke metoden **de** gjorde det på. Men det er jo vår historie så jeg tenker at det er noe man burde være stolt av til en viss grad hvert fall. (Gruppe 4, 2021)

I tillegg ser vi at samtlige grupper påpekte noe negativt/ noe de ikke er stolt av med vikingene og samtlige brukte «de» når de omtalte disse fenomenene/hendelsene. Fra før av har vi sett eksempel på dette fra gruppe 4, og følgende utdrag finner vi fra de øvrige gruppene;

De var jo veldig brutale da. At de ikke brydde seg om noen andre enn seg selv.
(Gruppe 3, 2021)

Vi hadde ikke vært de vi er nå uten vikingene, men de gjorde jo mye galt og da.
(Gruppe 2, 2021)

Deltager 1: De visste jo ikke at, når de først angrep disse kristne og sånn så tror jeg ikke de angrep de fordi de var kristne.

Deltager 2: Ja, de ville bare ha tingene deres.

Deltager 3: De, de.. De hadde liksom ingen grenser, de var helt ville.
(Gruppe 1, 2021)

At de drepte og plyndra da.
(gruppe 5, 2021)

4.4.3 Identitet klasse A vs. klasse B

Som vi ser, påpekte samtlige av de fem gruppene i klasse B noe man ikke kan være stolt av med vikingtiden og tilknytningen den har til norsk kultur. Til sammenligning er det bare to av fem grupper som gjør det samme i intervjuene i klasse A. I begge klassene peker alle på noe

ved vikingtiden vi, som nordmenn, kan være stolte av. Begrunnelsen til denne stoltheten varierer fra alt fra å være stolt av hvor man kommer fra, til krigføring, makt og styrke.

Et annet fenomen som dukker opp i spørsmålet rundt elevenes stolthet rundt vikingtiden er at i klasse A bruker fire av fem grupper «de» når de skal beskrive noe de er stolte av noe som vikingene gjorde eller oppnådde. Dette står i kontrast til klasse B hvor to av fem grupper brukte «de» på samme måte. Samtidig brukte fire av fem grupper «vi» for å beskrive noe de var stolte av i klasse B, mens to av fem grupper gjorde det samme i klasse A. Dette kan tyde på at elevene i klasse A har et mer distansert forhold til vikingene. I klasse A distanserer de aller fleste seg fra vikingene både når de snakker om det de mener var positive og negative hendelser. I klasse B derimot ser vi at det er en klar forskjell i hvordan de beskriver de positive og negative hendelsene. Der «vi» blir i stor grad brukt når det handler om ting de er stolte av, mens «de» blir brukt ofte når man snakker om hendelser de ikke er stolte av.

5 Diskusjon

I forrige kapittel presenterte jeg ulike kategorier som viste elevenes utbytte av undervisningsopplegget de har vært gjennom. Innenfor disse kategoriene presenterte jeg videre noen hovedtendenser som representerte ulike retninger innad i de to klassene. I dette kapitlet vil jeg diskutere disse tendensene og kategoriene videre. Her vil jeg prøve å knytte teorien jeg har presentert i teorikapitlet og tidligere forskning for å sammenligne mine resultater. I tillegg vil jeg også diskutere undervisningsopplegget mitt.

5.1 Kildekritikk

Innenfor kildekritikk var det stor forskjell mellom de to klassene i den skriftlige innleveringen. I klasse A, som så på episode, var det bare halvparten som viste en slags form for kildekritikk. I klasse B, som jobbet med skriftlig kilde, var det langt flere elever som viste en form for kildekritikk med hele 19/25 elever. Selv om det var stor forskjell i antall elever som viste en form for kildekritikk var både sourcing og sammenligning av kilder sentralt i elevenes vurdering av kildene i begge klassene.

Det er ikke overraskende at klassen som jobbet med skriftlige kilder hadde flere elever som var kritisk til kilden de jobbet med enn de som så på film. Dette begrunner jeg med at elevene som jobbet med skriftlige kilder fikk en grundigere gjennomgang i hvordan man jobber med og vurderer historiske kilder. I klasse A, som så på episode, hadde vi ikke tid til en slik gjennomgang fordi det tar minimum 40 minutter å vise episoden. Derfor måtte jeg være mer selektiv i hva jeg ville fremheve for elevene i denne klassen. Som nevnt i metodekapitlet prioriterte jeg derfor sammenligning av kilder (episode vs. gjennomgang i timen) og la ikke stor vekt på hvilket formål episoden og skaperne av den hadde. Dette kan være grunnen til at flere elever i klasse B enn klasse A som brukte sourcing i deres vurdering av kildene de jobbet med.

Dette kan sammenlignes med et forskningsprosjekt av Marcus, Paxson og Meyerson (2006). Her viste de at elever i utgangspunktet var kritiske til Hollywood-filmer i forhold til deres motiv og reliabilitet. Allikevel forsvinner denne kritiske holdningen når filmen blir vist i klasserommet, og elevene bruker ikke samme kritikk mot filmer slik de gjør mot skriftlig tekst. Dette kan vi også se igjen i dette forskningsprosjektet. Det er nemlig et stort mindretall av

elevene som har sett episoden som bruker sourcing i sin vurdering av episoden de har sett. Dette kan også knyttes opp mot Donnellys opplevelseskategorier. Kanskje blir opplevelsen så sterk - for elevene at de blir trukket inn i episoden de har sett på, og dermed «glemmer» de å vurdere hva som er budskapet og avsenderen bak det de ser. Siden det kun var halvparten av elevene som viser en form for kildekritikk, kan dette være tilfellet for mange av elevene.

Allikevel var det mange elever i klasse A som sammenlignet det de visste fra før med innholdet i episoden de så. Elevene fikk på forhånd eksplisitt beskjed om å se etter forhold i episoden som vi hadde snakket om i undervisningsøkten før. Dette tok elevene med seg inn i deres besvarelser i den skriftlige innleveringen.

I klasse B var det motsatte tilfellet. Her var nemlig sourcing den mest utbredte vurderingsmetoden av de skriftlige primærkildene.. Godt over halvparten av elevene i klasse B, som viste en form for kildekritikk, baserte dette på forfatterens rolle, motiv, verdier og formål med den skriftlige kilden. Dette kjennetegner det Reisman & Weinburg kaller for Sourcing. Som jeg har vært inne på tidligere kan dette begrunnes med det eksplisitte arbeidet med vurderinger av kilder og hva dette kan fortelle oss. De skriftlige primærkildene som elevene jobbet med, har også et tydelig kristent perspektiv. Det er derfor ikke overraskende at elevene biter merke i dette, og at det blir vurdert av elevene hvordan dette påvirker kildens troverdighet. I tillegg til å påpeke at forfatterne av kildene var kristne, klarte også flere av elevene å peke på hva dette betydde for kildene og hva det kunne fortelle oss om både de kristne, vikingene og forholdet mellom de to folkegruppene.

Forskjellene på bruken av vurderingsmetode av kildene i de skriftlige innleveringene er ikke overraskende. Først og fremst er sammenligningsgrunnlaget mye større i klassen som har sett på episode. I episoden ser elevene flere eksempler på samfunnsklasser, religionsforskjeller og motivasjon for å dra vestover. På denne måten har de mye lettere for å sammenligne med undervisningstimen hvor vi diskuterte og jobbet med nettopp disse temaene i vikingtiden. For klassen som har jobbet med skriftlige kilder er sammenligningsgrunnlaget langt mindre. Dette er først og fremst på grunn av knapphet på kilder fra vikingene. Selv om det er knappheter på kilder fra vikingene vil jeg argumentere for at dette styrkeforholdet i detaljer nok gjelder episoder vs. skriftlige kilder på en generell basis. Detaljnivået og informasjonen det er mulig å hente ut er større i en episode på 40 minutter, enn en skriftlig kilde.

På en annen side kommer det kristne motivet frem i de skriftlige kildene. Dette utnytter klasse B, og klarer å bruke dette til å analysere kildene slik at de får mer kunnskap om raidet på Lindisfarne samt de historiske aktørene i denne hendelsen. Dette gjelder også i gruppeintervjuene. Også her er sourcing dominerende i klasse B. Som nevnt i analysen var det misforståelser rundt sammenligning av kilder i den skriftlige innleveringen i klasse B. Allikevel viser resultatene fra gruppeintervjuene at også her er det lite sammenligning av kilder i klasse B. I gruppeintervjuene ble elevene i klasse B spurt eksplisitt om kunnskaper om vikingtiden generelt, og sammenligne dette med det de hadde lest i kildene. Dermed viser gruppeintervjuene at det er lite bruk av sammenligning av kilder. Dette er dermed uavhengig av de skriftlige innleveringene.

I gruppeintervjuene kan vi derimot se en forandring hos elevene i klasse A. Her får sourcing en større plass. Som nevnt viser forskning at elevene «glemmer» å være kritiske til film når den blir vist i klasserommet (Marcus, Paxton, & Meyerson, 2006). I gruppeintervjuene blir elevene igjen bedt om å vurdere avsender, innhold og perspektiv. Her viser flere av gruppene i klasse A at de bruker sourcing. Særlig blir underholdning vurdert som et motiv som kan ha påvirket fremstillingen av vikingene i Vikings. Det virker som om elevene igjen finner frem sin kritiske holdning til Hollywood-filmer. Dette viser resultatene fra gruppeintervjuene. Resultatene fra de to klassene er relativt like i gruppeintervjuene når det gjelder kildekritikk. Man kan si at elevene i klasse A i større grad vurderer episoden de har sett etter kjennetegn som man gjerne forbinder med vurdering av skriftlige kilder. Dette viser på mange måter likhetene mellom de to kildene og hvordan avsender, perspektiv og budskap alltid er sentralt, uansett hvordan historisk kilde elevene jobber med.

Jeg vil også argumentere for at dette bekrefter at bruk av film/serie i undervisning krever mye arbeid og veiledning når det gjelder kildekritikk. Elevene må stadig bli minnet på at det også finnes budskap og motiver bak spillefilmer og serier. Motivet bak en spillefilm er kanskje ikke like fremtredende som i en skriftlig kilde. Det er derfor viktig at elevene får veiledning og hjelp i møte med disse kildene for å oppnå en god utvikling av kildekritikk.

5.2 Historiebevissthet

I de skriftlige innleveringene var det forskjeller i antall mellom de to klassene. Det var seks flere elever som viste historiebevissthet i klasse B enn i klasse A. Allikevel, var det flere elever i begge klasser som knyttet språklige og kulturelle forskjeller som kom til uttrykk i raidet på Lindisfarne til situasjoner man kunne oppleve i dag, og dermed viste en form for historiebevissthet. Særlig ble situasjoner og hendelser i Midtøsten brukt som eksempler hvor elevene så likheter mellom situasjonene der og raidet på Lindisfarne. I de skriftlige innleveringene var det mange likheter mellom hvordan elevene brukte religion til å sammenligne raidet på Lindisfarne og hendelser i nyere tid. I gruppeintervjuene ser vi derimot en forskjell mellom de to klassene i hvordan de beskriver raidet på Lindisfarne opp mot dagsaktuelle hendelser.

I klasse A viderefører de i stor grad de samme tankene som i de skriftlige innleveringene. De bruker først og fremst eksempler fra Midtøsten hvor de mener religionsforskjeller bidrar til konflikter den dag i dag. I klasse B har det derimot skjedd en endring. Der deler flere av gruppene tanken om at raidet på Lindisfarne har likhetstrekk med det vi i dag kan kalle for et terrorangrep. Elevene knytter videre terrorangrep opp mot et religiøst motiv. Hvor disse tankene har kommet fra er vanskelig å si. Man skulle kanskje trodd at elevene i klasse A hadde kommet med sammenligninger med terrorangrep da de har fått et visuelt inntrykk av raidet på Lindisfarne som var brutalt. Allikevel kommer det også tydelig frem i de skriftlige kildene brutaliteten av raidet på Lindisfarne. Dette har tydelig satt spor i elevene.

I de historiske kildene som har blitt brukt i dette forskningsprosjektet kommer de kulturelle og religiøse forskjellene tydelig frem. Dette har også elevene i begge klasser bitt seg merke i, og gjenkjenner disse forskjellene også i dagens samfunn og hvordan det igjen påvirker konflikter vi kan oppleve i dag. Dette forskningsprosjektet har dermed vist at både skriftlige primærkilder og bruk av episode kan føre til utbytte i form av historiebevissthet hos elever. Hvert fall i den smale definisjonen av å kunne knytte fortiden opp mot nåtiden. Videre brukte jeg begrepet narrativ kompetanse i min teori del. Her kommer det tydeligere forskjeller mellom de to klassene til uttrykk.

I analysen min av bruk av historisk kontekst kom jeg frem til at elevene i klasse A viste mer/bedre bruk av historisk kontekst enn elevene i klasse B. Dette vil jeg direkte overføre til at elevene i klasse A også viser bedre narrativ kompetanse enn det elevene i klasse B gjør. Elevene i klasse A viser bredere forståelse av hvilke verdier og strukturer som var gjeldende. De setter

seg i større grad inn i livene til de historiske aktørene. I diskusjonen av historisk kontekst knyttet jeg dette til forskningsprosjektet til Huijgen, Van De Grift, Van Boxtel og Holthuis. Her viste de hvordan historiske kilder kunne brukes til å utvikle historisk kontekst hos elever. Siden historisk kontekst er en veldig sentral del i det Rösen kaller for narrativ kompetanse, vil jeg argumentere for at historiske kilder også kan utvikle narrativ kompetanse hos elever. I dette forskningsprosjektet ser vi også at elevene som har sett på episode av Vikings, viser større narrativ kompetanse enn elevene som har jobbet med skriftlige primærkilder.

I dette tilfellet vil det være aktuelt å knytte tidligere forskning av undervisning med film knyttet opp mot historiebevissthet. Det er gjort mye forskning med film i undervisning og blant annet har historiedidaktikere som Seixas (1994) og Wineburg (2001) undersøkt filmundervisning knyttet opp mot historiebevissthet. Her viser forskningen at spillefilmer ofte kan brukes som referansepunkt for historiske hendelser. Innsikt i hendelser, som film kan gi, brukes som argumenter om de historiske aktørene og på den måten kan det gi økt historiebevissthet (Wineburg, 2001). Samtidig viser forskningsprosjektet til Seixas (1994) at forskjellige perspektiv er viktig for å oppnå historiebevissthet. I Seixas sitt forskningsprosjekt viser han to forskjellige filmer som skildrer samme hendelse. På denne måten får elevene en mulighet til å forstå de historiske aktørene på en bedre måte. De får innsikt i hvordan verdier og kultur påvirker valgene de historiske aktørene tar. Dette er sentralt innenfor Rösens begrep narrativ kompetanse. Derfor er det ikke overraskende at elevene i klasse A, som har sett på episode, viser en større narrativ kompetanse enn motparten deres i klasse B.

5.3 Historisk kontekst

Som vi kan lese av tabell 10 er det flere elever i begge klassene som viser både god og medium bruk av historisk kontekst i de skriftlige innleveringene. I lys av forskningsprosjektet til Huijgen, Van De Grift, Van Boxtel og Holthuis (2018) er det ikke overraskende at elevene viser bruk av historisk kontekst for å gjøre mening av kildene de har jobbet med. Fremgangsmåten jeg har brukt i mitt forskningsprosjekt har blitt løftet frem i deres forskningsprosjekt som en metode som kan hjelpe elever til å utføre historisk kontekstualisering. I begge klassene fremkommer det flere gode eksempler på hvordan sosiokulturelle, sosioøkonomiske og sosiopolitiske forhold i vikingtiden og middelalderen påvirker raidet på Lindisfarne. Elever i begge klasser bruker kristen og norrøn tro for å forklare motiver, handlinger og valg som de

historiske aktørene har gjort. På denne måten viser elevene at de har oppnådd en dypere forståelse for den historiske konteksten og bruker den for å komme med argumenter om den historiske hendelsen. Allikevel kan vi se forskjell i frekvensen av god/mye bruk av historisk kontekst i de to klassene.

I klasse A var bruken av den historiske konteksten større og mer variert. I de skriftlige innleveringene var det flere elever med god/mye bruk av historisk kontekst i klasse A enn i klasse B. Det var også dobbelt så mange med dårlig/lite bruk av historisk kontekst i klasse B enn det var i klasse A. I Huijgen et al. (2018) ble det påpekt at man kunne bruke kilder som film og skriftlige kilder til å gjøre mening av den historiske konteksten som elevene har opparbeidet. Derfor var det noe overraskende at det var en relativt betydelig forskjell i antall elever som har vist god/mye bruk av historisk kontekst.

Igjen vil jeg begrunne dette med det begrensede kildegrunnet man har fra vikingtiden. Manglende skriftlige, historiske kilder fra vikingene, og om deres samfunn begrenser mulighetene for elevene til å bruke flere aspekter av deres historiske kontekst. Dette gjenspeiles også i svarene elevene i klasse B har gitt kontra motparten deres i klasse A. Som sagt, er episoden av Vikings mer detaljrik og forteller mer om vikingene enn det de skriftlige primærkildene gjorde. Dette gjør det også mulig for elevene i klasse A å gjenkjenne og dermed gjøre mening av den kunnskapen de har om vikingene fra før av. I Wineburg (2001) sitt forskningsprosjekt viser han hvordan film blir et referansepunkt for elever når de diskuterer historiske hendelser. I besvarelsene til elevene ser vi også at elevene ofte refererer til episoden de har sett når de kommer et argument om vikingene eller raidet på Lindisfarne. Dermed viser også dette forskningsprosjektet at film blir et referansepunkt for elevene, og at de unytter skildringene i film til å bedre sin bruk av historisk kontekst.

Selv om det var forskjeller mellom de to klassene i bruk av historisk kontekst har mitt forskningsprosjekt bekreftet at elever kan bruke deres historiske kontekst for å gjøre mening ut av historiske kilder, og dermed få økt historisk forståelse. Her bekrefter mine funn funnene i forskningsprosjektet til Huijgen, Van De Grift, Van Boxtel og Holthuis som ble utført i 2018. Allikevel viser dette forskningsprosjektet at potensialet for utvikling av historisk kontekst hos elevene er større ved bruk av film/episode enn skriftlige primærkilder.

5.4 Identitet

Elevene i klasse A viste et mer distansert forhold til vikingene. Av tabellene i analysekapittelet kan vi se at elevene i klasse A omtaler vikingene som «de» i langt større grad enn hva man gjør i klasse B. Dette gjør elevene uavhengig om de snakker om noe positivt eller negativt som vikingene har gjort. Dette tyder på at elevene i klasse A har et forholdsvis distansert forhold til vikingene. I gruppeintervjuene finner vi enkelt tilfeller hvor individer bruker «vi» i tre grupper. Her ser det ut som at de visuelle inntrykkene fra episoden elevene har sett har fått en innvirkning på deres identifikasjon. I episoden som ble vist for elevene var det visuelle og eksplisitte skildringer av både voldtekt, plyndring og drap. Særlig sistnevnte er det mye av på slutten av episoden hvor raidet på Lindisfarne blir skildret. Her er det verdt å trekke inn Donnelly's opplevelseskategorier. Hun peker på disse kategoriene som noe som kan bidra til historisk forståelse. I dette tilfellet kan det se ut som at f.eks. den emosjonelle opplevelsen til elevene har blitt så sterk at de har i større grad ubevisst skjøvet vikingene fra seg. Dette kan ha med at vold, voldtekt og plyndring ikke er noe elevene ikke identifiserer seg med, og de tar dermed avstand fra vikingene.

Dette kan vi også koble opp mot kildekritikk. Som tidligere diskutert så var det få elever i klasse A som påpekte underholdningsmotivet rundt spillefilmer/episoder. Vi har også sett i analysekapittelet at det var elever som beskrev vikingene som følelsesløse mordere og voldtektsmenn. Her kan det virke som om filmen har blitt en representasjon av hva som faktisk skjedde. Elevene referer til filmen som om vikingene kun var mordere og voldtektsmenn. Og det er selvfølgelig ikke noe man vil identifisere seg med. Og dermed tar disse elevene avstand både fra vikingene og deres handlinger.

Videre ser vi i klasse B at det er et klarere skille mellom bruken av vi/de i hvordan de omtaler vikingene. I klasse B blir i hovedsak «vi» brukt når elevene omtaler noe positivt, og bruker som regel «de» når de omtaler noe negativt. På denne måten knytter elevene i klasse B seg til vikingene i større grad enn elevene i klasse A. Her har man ikke den konsekvente bruken av «de» slik som man fant i klasse A. Dette kan igjen knyttes til kilden som elevene har jobbet med. Når man leser en skriftlig kilde sitter man ikke igjen med de samme inntrykkene som man får av å se på en episode. Handlingene som blir beskrevet blir ikke like eksplisitte og gjør ikke like stort inntrykk som hvis man hadde sett de. Konsekvensen av dette blir at elevene ikke tar samme avstand fra vikingene. For disse elevene er vikingene fortsatt noe de identifiserer seg med, bevisst eller ei.

Også her kan vi knytte inn kildekritikk. I klasse B var det et stort antall elever som kritiserte forfatterne av de skriftlige kildene for å ikke være objektiv. På denne måten forsvant noe av troverdigheten til forfatterne, og mange elever påpekte at det gjerne kunne være en overdrivelse og at raidet på Lindisfarne kanskje ikke var så ille som det var beskrevet. Derfor virker det som om elevene i klasse B har langt lettere for å identifisere seg med vikingene. Vikinger er tross alt noe som forbindes med Norge, og det er ikke rart at elevene har et slikt forhold til vikingene. Allikevel er det spennende å se hvordan visuelle inntrykk kan spille inn på hvilket forhold elevene får til vikingene.

5.5 Svakheter ved mitt undervisningsopplegg

Siden min empiri er et resultat av et undervisningsopplegg jeg har selv laget finner jeg det nyttig å diskutere eventuelle svakheter ved mitt undervisningsopplegg. Man kan argumentere for at jeg kanskje burde hatt flere skriftlige primærkilder til klasse B på grunn av forskjeller i hvor mye informasjon en film/episode kan tilby og en skriftlig kilde. Allikevel vil jeg poengtere at det finnes knappheter på primærkilder om vikingene, og særlig fra et vikingperspektiv. Jeg valgte ut disse kildene fordi de skildret samme hendelse som episoden av Vikings gjorde. Samtidig som jeg følte at elevene kunne få god innsikt i forholdet mellom vikingene og de kristne munkene gjennom disse kildene. Som sagt kan man argumentere for at man burde inkludert flere kilder. Allikevel syntes jeg at det viktigste for denne oppgaven var at begge klassene fikk like lang tid til de forskjellige stadiene i denne forskningen. Vurdering ble derfor at det var bedre med færre kilder, slik at elevene kunne sette seg grundigere inn i disse, fremfor at det kun ble overfladiske vurderinger og analysere av flere kilder.

I den skriftlige innleveringen til klasse B hadde flere elever misforstått spørsmålet. Her ble elevene spurt om å sammenligne det de kunne fra før med kildene de hadde lest. Formuleringen av dette spørsmålet har ikke vært eksplisitt nok da flere av elevene trodde at jeg mente deres kunnskaper om raidet på Lindisfarne. Dette var det flere av elevene som ikke hadde noen særlig kunnskap om. I utgangspunktet var jeg ute etter deres generelle kunnskap om vikingene og vikingtiden. I tillegg hadde vi også gått gjennom en sammenligning av norrøn og kristen tro i den forrige undervisningstimen. Det var nettopp denne kunnskapen jeg ville få frem hos elevene. Dette lyktes jeg ikke særlig med da noen av elevene misforsto spørsmålet. Dette kan bidra til å påvirke resultatene i denne studien.

6 Konklusjon

I dette forskningsprosjektet har jeg prøvd å undersøke hvilke forskjeller og likheter det er i læringsutbyttet til elever som har jobbet med ulike historiske kilder. Ved å ha utført samme undervisningsopplegg i to vg2-klasser hvor den eneste forskjellen har vært kilden de har jobbet med har jeg utført en kvalitativ forskning som har kastet lys på utbyttet elevene fikk av de nevnte undervisningsoppleggene. Jeg har sett nærmere på hvordan elever bruker historisk kontekst, historiebevissthet og kildekritikk knyttet opp mot kilden de har jobbet med. I tillegg syntes jeg også det var interessant å se om kilden elevene har jobbet med har hatt en innvirkning på elevenes forhold til vikingene. Den ene klassen har sett en episode av vikings, og den andre klassen har jobbet med skriftlige kilder om raidet på Lindisfarne. Formålet med denne oppgaven var å svare på følgende problemstilling: *Hvilke forskjeller og likheter er det i utbytte hos elever ved å jobbe med forskjellige historiske kilder om vikingene?* Denne problemstillingen ble støttet opp av følgende fire forskningsspørsmål:

1. Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i bruk av historisk kontekst?
2. Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i bruk av kildekritikk?
3. Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i hvordan historiebevissthet kommer til uttrykk?
4. Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i hvordan de identifiserer seg med vikingene?

I dette kapittelet vil jeg svare på disse fire spørsmålene før jeg konkluderer rundt problemstillingen min. I tillegg vil jeg presentere hva jeg selv syntes kunne være interessant for videre forskning.

6.1 Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i bruk av kildekritikk?

Det var flere elever i klasse B (skriftlige kilder) som viste kildekritikk enn i klasse A (Episode av Vikings) i de skriftlige innleveringene. I klasse B var det hele 19 elever som viste en form for kritisk tenkning, mens i klasse A var det kun 11 elever som gjorde det samme. I tillegg til forskjeller i antall elever som viste kritisk tenkning, var det også forskjeller i hvordan de to klassene kritiserte kildene de jobbet med i de skriftlige innleveringene.

Innenfor kildekritikk er sourcing og sammenligning av kilder to viktige begreper (Reisman & Wineburg, 2015) (Schneider, 2013). Disse begrepene har vært sentrale i min analyse av elevenes kritiske tenkning rettet mot kildene de har jobbet med. Denne oppgaven viser at elevene i klasse A (episode av Vikings) bruker sammenligning av kilder i større grad enn elevene i klasse B (skriftlige kilder). Her brukte elevene det de hadde lært fra forrige time som sammenligningsgrunnlag for det de fikk se i episoden av Vikings. Særlig kritiserte elevene hvordan noen samfunnsforhold ble fremstilt i serien, f.eks. likestilling og høvdingens rolle og legitimering.

På motsatt side bruker elevene i klasse B «sourcing» i større grad enn elevene i klasse A i de skriftlige innleveringene. Her stilte elevene kritiske spørsmål til forfatterne bak de tre kildene de hadde lest. Blant annet ble forfatterne kritiserte for et sterkt religiøst motiv og at kilden er skrevet i etterkant av hendelsen, og derfor er det mulig at forfatterne har både overdrevet og tatt seg andre friheter da kilden ble skrevet ned.

I gruppeintervjuene så vi derimot en endring i forhold til de skriftlige innleveringene. Her ble sourcing den mest brukte formen for kildekritikk hos elevene i klasse A. De viste i større grad en kritikk rettet mot skaperne av episoden. Elevene drøftet hvordan et underholdningsmotiv kan ha påvirket episoden og fremstillingen av vikingene. I klasse B var sourcing fortsatt gjengangeren i hvordan elevene vurderte kilden deres. Bare en gruppe brukte corroboration of sources i gruppeintervjuene. I begge klassene viste fire av fem grupper en form for kildekritikk i gruppeintervjuene.

Som vi kan se er det både tilfeller av sourcing og corroboration of sources i begge klassene. Allikevel ser vi en forskjell i frekvensen av bruken av de to metodene i klassene. Dette jevner seg noe ut i gruppeintervjuene da elevene i klasse A blir mer eksplisitt spurt om motivet bak episoden de har sett. Dermed viser denne forskningen at elevene som har sett episode i større grad vurderer innholdet fremfor motiv og avsender. Samtidig er det motsatte tilfellet hos

elevene som har jobbet med skriftlige kilder. Der er det motiv og avsender som vurderes i større grad enn innholdet i seg selv.

6.2 Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i hvordan historiebevissthet kommer til uttrykk?

Historiebevissthet er et sentralt begrep innenfor den nye læreplanen. Med historiebevissthet legges det vekt på forholdet mellom fortid-nåtid og fremtid (Karlsson & Zander, 2009). Videre er narrativ kompetanse sentralt innenfor historiebevissthet. Narrativ kompetanse legger vekt på at elevene skal kunne mye mer enn bare å gjenfortelle hva som har skjedd. De skal også kunne fortelle om konteksten som historien oppstår i (Seixas, *Historical Consciousness and Historical Thinking*, 2017).

I begge klassene viste flere elever en form for historiebevissthet i de skriftlige innleveringene. Dette gjorde de ved å knytte fortiden til nåtiden. Flere av elevene kjente igjen forhold rundt raidet på Lindisfarne i situasjoner og hendelser som har oppstått i moderne tid. Særlig ble religionskonflikter brukt som en sammenligning mellom raidet på Lindisfarne og dagens samfunn. Her ble konflikter i Midtøsten mest brukt av elevene i begge klasser som eksempler på religiøse konflikter.

I klasse B ble også vikingtiden knyttet til dagens samfunn i Norge. Her la elevene vekt på sentrale hendelser i vikingtiden og konsekvensene de har hatt for Norge i moderne tid. Særlig ble samlingsen og kristningen av Norge brukt som eksempel fra elevene. I klasse A derimot var det ingen av elevene som gjorde dette i den skriftlige innleveringen. Disse tankene dukker ikke opp i klasse A før i gruppeintervjuene.

For det er forskjeller mellom gruppeintervjuene og de skriftlige innleveringene i begge klasser. I begge klassene blir koblingen mellom viktige hendelser i vikingtiden og dagens samfunn i Norge fremhevet i langt større grad i gruppeintervjuene. Dermed kan vi si at historiebevisstheten har på et generelt grunnlag blitt bredere i gruppeintervjuene i begge klassene enn det var i den skriftlige innleveringen. Samtidig kobler flere av gruppene i klasse B raidet på Lindisfarne opp mot det vi i dag kaller for terrorangrep. Dette er et nytt perspektiv som ingen av elevene delte i den skriftlige innleveringen.

Dette viser altså at elevene i klasse B gjenkjenner flere forhold fra raidet på Lindisfarne i dagens samfunn enn elevene i klasse A. Evnen til å koble fortiden til nåtiden er som sagt en sentral del av historiebevissthet. Men det er også narrativ kompetanse. Og her svinger pendelen den andre veien.

Vi har allerede sett hvordan elevene i klasse A viste bedre og mer bruk av historisk kontekst. Det overføres også til narrativ kompetanse. Elevene i klasse A viser en større evne til å kunne fortelle om verdier og samfunnsforhold og deres påvirkning enn elevene i klasse B. I denne oppgaven viser derfor elevene i klasse A at episode som historisk kilde gir større muligheter til å oppnå narrativ kompetanse ut ifra dette undervisningsopplegget.

For å oppsummere kan vi si at det er forskjeller mellom de to klassene. Klasse B viser en bedre evne til å knytte fortiden til nåtiden. Samtidig viser klasse A bedre narrativ kompetanse. Derfor er det i hovedsak forskjeller i hvordan de to klassene uttrykker sin historiebevissthet.

6.3 Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i bruk av historisk kontekst?

I følge Endacott & Brooks er historisk kontekst en forståelse av sosiale, kulturelle og politiske normer som var gjeldende under den historiske epoken som undersøkes. (2013) Jeg delte elevene i begge klasser inn i tre grupper; god/mye bruk av historisk kontekst, middels bruk av historisk kontekst og dårlig/lite bruk av historisk kontekst. Forskjellene på disse gruppene er først og fremst hvor detaljert, variert og nøyaktig deres bruk av historisk kontekst var.

Resultatene viste at det var flere elever i klasse A, som så på Vikings, som viste god/mye bruk av historisk kontekst. I klasse A var det 9 elever som tilhørte den nevnte gruppen. I klasse B var det bare 6 elever som viste god/mye bruk av historisk kontekst. Samtidig var det kun fire elever i klasse A som viste dårlig/lite bruk av historisk kontekst, i motsetning til klasse B hvor hele 9 elever viste dårlig/lite bruk av historisk kontekst. I gruppen som viste middels bruk av historisk kontekst var antallet i de to klassene ca. like med 9 elever i klasse A og 10 elever i klasse B. I gruppeintervjuene som ble gjort ser vi litt likere resultat i de to klassene, men også her viser flere grupper i klasse B dårlig/lite bruk av historisk kontekst enn gruppene i klasse A.

Dette kan tyde på at episoden av Vikings gir elevene en større mulighet til å utnytte og ta i bruk den historiske konteksten og dermed få en økt forståelse for den historiske hendelsen, de

historiske aktørene og den historiske epoken. Selv om det var flere elever i klasse A som oppnådde det, viser elevene i klasse B at det også er mulig å bruke historisk kontekst til å oppnå økt historisk forståelse. Men vi kan allikevel, ifølge dette forskningsprosjektet, konkludere med at elevene som så på episode hadde en bedre og mer variert bruk av historisk kontekst.

6.4 Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de to klassene i hvordan de identifiserer seg med vikingene?

I dette forskningsprosjektet så vi at elevene som så på Vikings viste et mer distansert forhold til vikingene enn elevene som jobbet med skriftlige kilder. Donnelly (2014) har delt inn filmopplevelser inn i fire kategorier. Her kan det Donnelly kaller for emosjonell opplevelse hatt en innvirkning på elevene i klasse A sitt forhold til vikingene.

I gruppeintervjuene ser vi nemlig at elevene i klasse B bruker «vi» når de snakker om vikingene. Dette skjer oftere enn det gjør i gruppeintervjuene til elevene i klasse A. Dette kan også kobles opp mot kildekritikken. Som vi så viste elevene i klasse A mindre kildekritikk enn elevene i klasse B. For noen av elevene i klasse A ble episoden av Vikings en historisk korrekt fremstilling av vikingene. Inntrykkene av vikingenes handlinger ble derfor sterke. Slike sterke inntrykk kan ha bidratt til et mer distansert forhold til vikingene enn hva tilfellet i utgangspunktet var. Få mennesker har lyst til å bli sammenlignet med mennesker som utfører slike handlinger.

På motsatt side så vi at elevene i klasse B kritiserte forfatterne av de skriftlige kildene. Det tydelige religiøse motivet bak de skriftlige kildene var noe flere av elevene i klasse B la merke til. Derfor mente mange av elevene at forfatterne kanskje hadde overdrevet i sin beskrivelse av raidet på Lindisfarne. Dermed blir ikke handlingene til vikingene like brutale fordi forfatterne av kildene har mistet troverdighet i elevenes øyne. Dette fører til at elevene ikke får det samme distansert forholdet til vikingene slik elevene i klasse A fikk. Nettopp fordi de brutale handlingene ikke har like mye troverdighet hos alle elevene, slik de fikk i klasse A.

6.5 Videre forskning

I dette forskningsprosjektet har jeg forsket på likheter og forskjeller i utbytte hos elever som jobber med forskjellige historiske kilder. Her har jeg tatt i bruk skriftlig kilder og en episode av serien Vikings. I 2022 kom det en ny serie om vikinger på Netflix. Denne serien heter Vikings: Valhalla, og er produsert av samme skapere som Vikings, serien som er bruk i dette forskningsprosjektet. Her ville det vært spennende å ha gjennomført et lignende sammenligningsprosjekt hvor de to seriene blir brukt opp mot hverandre. Er det forskjeller i utbytte hos elevene som ser Vikings og elevene som ser Vikings: Valhalla? Har den ene serien et større potensial i skolen enn den andre? Kan vi se en utvikling av perspektiver på vikingene fra Vikings ble laget til Vikings: Valhalla?

Det kunne også vært spennende å utføre samme undervisningsopplegg i en annen tidsperiode. Som nevnt i det tidligere underkapittelet er det historiske perioder som vi har kilder som inneholder mer detaljer og flere perspektiver. Hvordan ville da resultatene ha blitt? Er det fortsatt forskjeller mellom arbeid med skriftlige kilder og spillefilmer/episoder? Eller vil resultatene bli nokså like som i dette forskningsprosjektet?

I tillegg kunne det også vært spennende å knytte historiske kilder opp mot motivasjon hos elever. De aller fleste elever vil nok foretrekke å se på en episode/film fremfor å lese en skriftlig kilde. Hvordan påvirker dette elevenes utbytte? Svekker dette skriftlige kilders plass i den norske skolen? Hvordan kan man motivere elever i historiefaget ved å bruke skriftlige kilder fremfor multimodale historiske fremstillinger.

7 Referanser

- Bakken, J., & Andersson-Bakken, E. (2021). Innholdsanalyse. I E. Andersson-Bakken, & C. P. Dalland, *Metoder i klasseromsforskning* (ss. 305-326). Universitetsforlaget.
- Barton, K. C. (2005, Juni). Primary Sources in History: Breaking through the Myths. *The Phi Delta Kappan*, ss. 745-753.
- Bøe, J. B. (2002). *Bildene av fortiden* . Høyskoleforlaget .
- Counsell, C. (2000). Historical Knowledge and Historical Skills. A Distracting Dichotomy . I J. Arthur, & R. Phillips, *Issues in History Teaching* (ss. 54-71). London: Routledge .
- Donnelly, D. (2014). Using Feature Films in Teaching Historical . *Agora* , ss. 4-12 .
- Endacott, J. L., & Brooks, S. (2013). An updated theoretical and practical model for promoting historical empathy. *Social Studies Research & Practice*, ss. 41-58.
- Hauge, G. (2013). *From the fury of the Northmen, good Lord, deliver us: Ein analyse av historiebruken og framstillinga av vikingtida i norske og engelske lærebøker frå slutten av 1800-talet og fram til i dag*. Bergen : Universitetet i Bergen .
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005 , November 1). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *SAGE Journals* , ss. 1277-1288.
- Huijgen, T., Van De Grift, W., Van Boxtel, C., & Holthuis, P. (2018, Februar 09). Promoting historical contextualization: the development and testing of a pedagogy. *Journal of Curriculum Studies*, ss. 410-434.
- IMDB. (2022 , Februar 18). *IMDB*. Hentet fra Michael Hirst : <https://www.imdb.com/name/nm0386694/>
- Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: innføring i metode for helse- og sosialfagene*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Jacobsen, D. I., & Postholm, M. B. (2011). *Læreren med forskerblick : innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Kristiansand: Høyskoleforlaget .
- Karlsson, K.-G., & Zander, U. (. (2009). *Historien Är nu: En introduktion till historiedidaktiken*. Studentlitteratur .
- Kvernmo, G. (2005). Intervju som metode - barn/unge som informanter. I A. Howe, K. Høium, K. Gerd, & I. Knutsen Ruud, *Studenten som forsker i utdanning og yrke. Vitenskapelig tenkning og metodebruk* (ss. 66-80). Høgskolen i Akershus .
- Lee, P., & Ashby, R. (2000). "Progression in Historical Understanding among Students Ages 7–14. I P. Stearns, P. Seixas, & S. Wineburg, *Knowing, Teaching & Learning History: National and International Perspectives* (ss. 199-222). New York: New York University Press.
- Marcus, A. S. (2005). "It is as it was" Feature Film in the History Classroom. *The Social Studies*, ss. 61-67.

- Marcus, A. S., Paxton, R. J., & Meyerson, P. (2006). "The Reality of it All": History Students Read the Movies. *Theory & Research in Social Education*, ss. 516-552.
- Martinez, J. (2019, September 19). *Britannica Academic*. Hentet fra Lindisfarne raid : <https://academic.eb.com/levels/collegiate/article/Lindisfarne-raid/632009>
- Reisman, A., & Wineburg, S. (2008). Teaching the Skill of Contextualizing in History. *The Social Studies*, ss. 202-207.
- Reisman, A., & Wineburg, S. (2015, Mai). Disciplinary Literacy in History: A Toolkit for Digital Citizenship. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, ss. 636-639.
- Reisman, A., & Wineburg, S. (2015, Mai). Disciplinary Literacy in History: A Toolkit for Digital Citizenship. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, ss. 636-639.
- Schneider, J. (2013). To Blink or Not to Blink: The Cuban Missile Crisis. I S. Wineburg, D. Martin, & C. Monte-Sano, *Reading like a Historian: Teaching Literacy in Middle & High School History Classrooms* (ss. 124-142). New York: Teachers College Press.
- Seixas, P. (1994). Confronting the moral frames of popular film: Young people respond to historical revisionism. *American Journal of Education* vol. 102, ss. 261-285.
- Seixas, P. (2017). Historical Consciousness and Historical Thinking. I M. C. Rodríguez, S. Berger, & M. Grever, *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education* (ss. 59-72). Palgrave Macmillan UK.
- Stoddard, J. D., & Marcus, A. S. (2010, Januar- Februar). More Than "Showing What Happened": Exploring the Potential of Teaching History with Film. *The High School Journal*, ss. 83-90.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Utdanningsdirektoratet. (2022, Mars 14). *Kjerneelementer*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <https://www.udir.no/lk20/his01-03/om-faget/kjerneelementer?lang=nob>
- Utdanningsdirektoratet. (2022, Mars 25). *Timetall*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <https://www.udir.no/lk20/his01-03/timetall?lang=nob>
- VanSledright, B. A. (2002, November). Fifth Graders Investigating History in the Classroom: Results from a Researcher-Practitioner. *The Elementary School Journal*, ss. 131-160.
- Wagner, D. (2018). Teachers' Use of Film in the History Classroom: A Survey of 19 High School Teachers in Norway. *Journal of Humanities and Social Science Education*, ss. 22-44.
- Wineburg, S. (2001). *Historical thinking and other unnatural acts: Charting the future of teaching the past*. Philadelphia: Temple University Press.

8 Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv til elevene:

Vil du delta i forskningsprosjektet

Utvikling av historiebevissthet

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan ulike undervisningsmetoder påvirker elevers historie forståelse. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med masteroppgaven er å se hvordan elever utvikler historie bevissthet/ historisk forståelse ved å jobbe med samme emnet på forskjellige måter. To klasser skal jobbe med samme tema på forskjellige måter. (Jobbe med episode av tv-serien Vikings/ jobbe med historiske kilder fra angrepet på Lindesfarne)

Problemstilling: *«Hvordan utvikler elever historiebevissthet ved hjelp av forskjellige undervisningsmetoder?»*

Forskningsspørsmål:

«Hvilken grad av historiebevissthet viser elevene?»

«Er det noen sammenheng mellom metode og kjønn?»

«Er det noen sammenheng mellom metode og motivasjon?»

«Kan gruppediskusjoner påvirke elevenes historie bevissthet?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Forskningen pågår i to klasser på 2. trinn VGS. Klassene har blitt plukket ut etter at studenten tok kontakt med skole for å høre om gjennomføring av masterprosjekt kunne gjennomføres der.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du deltar i prosjektet innebærer dette at du må;

- Delta på undervisningsopplegg rundt vikingtiden med enten bruk av serie eller historisk kilde.
- Du vil delta i en gruppediskusjon hvor det blir tatt opp lyd
- Du svarer på et spørreskjema som kartlegger kjønn og ditt forhold til faget.
- Du svarer på oppgaver som vil bli brukt til å analysere hvorvidt du viser historiebevissthet.

All informasjon og svar på undersøkelser vil lagres på en ekstern minnepenn. Prosjektet vil vare i tre uker.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Prosjektet vil heller ikke påvirke din karakter i faget.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

De som vil ha tilgang til opplysningene vil være forskeren og veilederen Ole Kallelid.

Alle opplysninger vil bli lagret på en ekstern minnepinne. Gruppediskusjonene som vil bli tatt opp vil transkriberes slik at ingen vil høre din stemme og hva du sier utenom forskeren.

I spørreskjema vil det ikke bli spurt om navn slik at ingen kan vite hva du har svart på undersøkelsen.

Alle navn vil anonymiseres og skal ikke være mulig å gjenkjenne i ferdig publikasjon. Det som vil bli kjent er nyttige utdrag fra lydopptak, oppgavebesvarelse og observasjon.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er mai 2022. All data vil bli slettet; lydopptak, spørreskjema og oppgavebesvarelser.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Universitetet i Stavanger ved Ole Kallelid (ole.kallelid@uis.no)

- Vårt personvernombud: personvernombud@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Ole Kallelid
Veileder

Fredrik Ravndal Ørbeck
student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Utvikling av historiebevissthet*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at oppgavebesvarelser kan brukes i forskningen

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

889371

Prosjekttittel

utvikling av historiebevissthet hos elever

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora / Institutt for kultur- og språkvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Ole Kallelid, ole.kallelid@uis.no, tlf: 92080733

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Fredrik Ravndal Ørbeck, fredrik.orbeck@ebnett.no, tlf: 91776252

Prosjektperiode

08.11.2021 - 26.11.2021

Vurdering (1)

21.10.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 21.10.21, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

Det er obligatorisk for studenter å dele meldeskjemaet med prosjektansvarlig (veileder). Det gjøres ved å trykke på "Del prosjekt" i meldeskjemaet. Om prosjektansvarlig ikke svarer på invitasjonen innen en uke må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 25.5.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf.

personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Google Forms og Nvivo er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Lisa Lie Bjordal

Lykke til med prosjektet!

Kilder om angrepet på Lindisfarne:

I år 793 angrep vikingene klosteret på Lindisfarne i England. Klosteret var et samlingspunkt og var det viktigste stedet for kristen lære og tro i denne delen av England. Ryktene om angrepet på klosteret spredte seg fort og det sendte sjokkbølger gjennom hele landet. Angrepet skulle markere starten på det vi i dag kaller for vikingtiden.

I den anglosaksiske krønike (bok som forteller om hendelser som har skjedd i Storbritannia fra år 1-1154) står følgende skrevet om angrepet;

«Det kom fryktelig forvarslar til Northumbria (del av England hvor Lindisfarne ligger) og folk ble livredde. I himmelen kunne man se utrolige lynnedslag og kraftige virvelvinder, samtidig kunne man se drager fulle av ild fly på himmelen. En stor hungersnød fulgte disse forvarslene, og like etter i samme år, seks dager før fullmånen i januar, kom det forferdelige angrepet av hedenske menn som ødela Guds kirke på Lindisfarne med brutal stjeling og slakt.»

To andre kilder beskriver angrepet i mer detalj;

«Hedningene forlat alt i ruiner, de tråkket på de hellige stedene med sine forurensende ben, gravde opp alterene, og tok alle skattene som tilhørte kirken. De dro også med seg mange av brødrene av klosteret i lenker, mens andre ble druknet i havet.»

«Kirken ble fylt med blodet til prester av Gud, og kirkens utsmykninger (pynt på vegger og gjenstander) ble alle ødelagt. De hedenske lovbrøtterne tråkket på gravene til helgener i Guds tempel som om det var avføring som lå i gatene. Vårt mest ærverdige sted har blitt et bytte for en hedensk rase.

- 1) Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personene utfra teksten?
- 2) Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindesfarne? Er han troverdig?
- 3) Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?
- 4) Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?
- 5) I kildene beskrives vikingene som plyndrere og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?
- 6) Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan den ha hatt konsekvenser?
- 7) Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.

Hvordan jobbe med kilder:

Vi skiller mellom ulike typer kilder etter hvilken avstand de har til de historiske hendelsene:

Primærkilde: historiske kilder som er direkte knyttet til en hendelse. Altså har enten personen som forteller eller gjenstanden som forteller vært til stede under hendelsen. Litt strengt definert er primærkilder originalkilder som oftest finnes på museer og i arkiver eller andre samlinger. I skolen jobber man ofte med kopier eller oversettelser av primærkilder, ofte bare i form av utdrag.

Sekundærkilde: bygger på primærkilden. Det kan for eksempel være faghistoriske artikler, lærebøker, avhandlinger og andre historiske framstillinger som bygger på en tolkning av en primærkilde. De skrives av historikere og andre forfattere som bygger på egen eller andres forskning eller på annen litteratur om historiske emner.

I tillegg skiller vi også kilder etter innhold f.eks.

Beretninger; Er talende kilder som med ord, tegn eller bilder beskriver noe som har skjedd. Dersom den som forteller, har vært øyenvitne til hendelsen kalles det for førstehåndsberetninger. Hvis den som forteller har hørt om begivenheten fra en annen er det en andrehåndsberetning. Førstehåndsberetninger er spesielt interessante siden innholdet i andrehåndsberetninger kan ha blitt endret i gjenfortellingen. Vi må likevel også være kritiske til førstehåndsberetninger fordi de er subjektive oppfatninger av en hendelse. Opphavspersonen kan ha ønsket å påvirke mottakerens oppfatning av begivenheten på bestemte måter. Hvis hendelsen ligger langt tilbake i tid, er det dessuten en risiko for at noe kan være glemt eller huskes feil.

Levninger; Alle kilder er levninger, det vil si en rest fra fortiden. Å bruke en kilde som levning vil si å undersøke hva den indirekte kan fortelle oss om opphavsperson(er) og tiden den ble til i. det kan for eksempel være hvilke idealer, verdier, behov eller holdninger som kan ha preget tiden den ble til i, og personene som utformet dem.

Sjekkpunktliste for kildebruk og kildekritikk:

1. kildetype: Primær eller sekundærkilde? Hvem står bak kilden? Når, hvor og i hvilken historisk sammenheng er kilden blitt til? Kan vi gå ut fra at den er ekte? Hvis kilden er en kopi, en oversettelse eller et utdrag av en primærkilde: er det grunn til å tro at den er riktig gjengitt?
2. kilden brukt som levning: Hva forteller kilden indirekte om opphavspersonene? Og om tiden og situasjonen den ble til i?
3. kilden brukt som beretning; er det en førstehånds eller andrehåndsberetning? Hvem er det som forteller? Hvilket ståsted har vedkommende til hendelsen? Hvor stor er avstanden mellom den historiske hendelsen og tidspunktet for beretningen? Virker beretningen troverdig? Er det samsvar mellom beretningen og andre kilder til den samme hendelsen?
4. utbytte av kilden: hvilke svar kan kilden gi oss på spørsmålene våre? I hvilken grad kan nye spørsmål avledes av kilden?

Hvem var vikingene? Gruppeoppgave

- Vikigene delte samfunnet inn i tre samfunnsklasser. (trelles, bønder og høvdinge/eliten)
- I tillegg hadde kvinner en viktig rolle i vikingtiden.
- Fordel disse fire gruppene på bordet.
- Svar på spørsmålet individuelt ved bruk av boka (s. 127-128) + internett;
- Hvilke oppgaver og rettigheter hadde din samfunnsgruppe?
- Presentere svaret ditt til de andre på bordet. Viktig; ta notater når de andre presenterer sine svar.

Hvem var vikingene?

- Eliten: stor makt, hærførere, ga beskyttelse, utførte ritualer
- Bønder: arbeidskraft, gårdsbruk, tingforsamlinger
- Treller: ufrie, tungt arbeid, eiendom
- Kvinner: viktige, ansvar på garden, like oppgaver som mannen

Norrøn mytologi

- Guder
- Muntlige kilder
- Ritualer

- Oppgave: bruk bok(s.135-136) + internett
- Hvilke forskjeller kan du finne mellom norrøn mytologi og kristendommen?

Norrøn mytologi vs kristendom

Forskjeller

- Monoteistisk - polyteistisk
- Regler – tilpassningsdyktig
- Presteskap – høvdinge
- Skriftlige kilder – muntlige kilder
- Seksualitet
- Ekteskap

Likheter

- Ritualer
- Liv etter døden
- Hel/ valhall- helvete/ paradiset

Sjøfartsreiser

- Hvorfor?
- Makt
- Overbefolkning
- Handel
- Hvordan?
- Skipsteknologi
- Hvor?
- Austerveg og vesterveg

Hva skal vi se etter i vikings episoden?

- Fremstilling av vikingene og kristne munkar – hvordan fremstilles vikingene? Hvordan fremstilles de kristne munkene?
- Religionsforskjeller – er det noen forskjeller mellom de kristne og vikingene og deres tro
- Religion i hverdagslivet til både vikinger og kristne – hvordan fremstilles religion i serien?
- Samfunnsklasser og funksjoner i vikingsamfunnet – kan man gjenkjenne noen samfunnsklasser og funksjoner i serien?
- Hvordan begrunner episoden vikingenes reise vestover? Hvilke årsaker ligger bak reisen?

Vedlegg 5: intervjuguide

Hva tenker dere når jeg sier Vikingtiden?

Hvorfor er det viktig å lære om vikingtiden?

Hva husker dere fra episoden/ Hva husker dere fra kilden om Lindisfarne?

Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse?

Hvis dere var vikinger, ville dere gjort noe annerledes?

Hvis dere var kristne, hvordan ville dere reagert på en slik hendelse?

Ser dere noen likheter mellom Lindisfarne og noen situasjoner vi kan oppleve i dag?

I dag er vikinger noe som ligger «nært» norsk kultur. Hva synes dere om det? Er vikingtiden noe vi nordmenn burde være stolt av?

Har denne redselen som blir vist i kildene/ serien vært med på å påvirke vårt syn på vikinger tror du? I såfall hvordan?

hvorvidt det som framstilles i filmen/ kilden, er i overenstemmelse med læreboka i historie (eller det dere visst fra før om denne tiden? Har filmskaperne tatt seg noen (kunstneriske) friheter, slik dere kan bedømme det? Hvorfor bryter evt. filmen med det lærebøkene sier, tror dere?

Hvor mye er filmen/kilden preget av den er laget av briter (eller av amerikanere?) Hvordan ville filmen ha blitt hvis det hadde vært en norsk produksjon/ vikinger som skrev kilden, tror dere?

Noe dere vil legge til?

Vedlegg 6: Skriftlig innleveringer klasse A:

Elev: Aina

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Vikingene i serien fremstår som voldelige, respektløse. De både voldtar og plyndre, og prøver å begå utroskap. Serien vektlegger mer de voldelige sidene, mens boka har fokus på samfunnsstrukturen. I serien kommer det ikke tydelig frem hvem som har de ulike rollene i samfunnet, men du blir introdusert til både vikingene og trelle. Jeg tror de fremstilles slik i serien for å få frem samfunnsforskjellene fra da og i dag. I tillegg hvor grotesk det var.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Likheten mellom det jeg allerede visste var trelle, og plyndringen. Ulikheten var at jeg ikke forestilte meg at det var så grotesk og voldelig.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror at vikingene også dro på sjøreiser for å få trelle, og overta nye områder.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Vikingene er svært voldelige mot de kristne. Dette er nok fordi vikingene følte seg truet av religionen til de kristne.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Vikingene fremstår mer opptatt av å erobre å stjele, og er forberedt på å beskytte seg selv. De kristne fremstår som de stoler på at Gud skal beskytte dem.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Disse forskjellene ender opp med å være grunnen til at de kristne taper slaget. De er ikke beredt på mulige trusler. Likheter i dag er land som ikke er beredt på slag
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Lindisfarne slaget var viktig for det var en del av spredningen av kristendommen.

--	--

Elev: Jan

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Jeg synes at vikingene fremstilles som respektløse. F.eks. at de ikke tar hensyn til andres religion når dem knuser korset som hang på veggen da de var ute og plyndret. Men de så ut akkurat som jeg hadde forestilt meg. Svære menn, rustning, våpen og langt hår.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	De likhetene som jeg visste fra før av var hvordan de levde og hvordan de plyndret. Ulikhetene var religionene som jeg ikke visste noe om.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Nei vesten var ikke oppdaget enda og derfor motbeviste de at det ikke var land i vesten. Hovedgrunnen var først og fremst for å få verdier som gull, en annen grunn kan være at de vil finne nye land som de fant i vesten og var uoppdaget.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Som vi ser i episoden hadde de ikke mye respekt for de kristne, grunnet at Jesus var død og derfor ikke hadde noen tro på han. De tror bare på mytologien der f.eks. Tor styrte været.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	I den kristne religionen er det bare en gud mens vikingene hadde flere guder dem trodde på. De kristne var ikke like brutale som vikingene og drev ikke med plyndring.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Ulikheten var det at de kristne ikke kjempet imot, vikingene tok fort overtaket og hadde masse våpen.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	De fant ut av vesten, og jeg tror at det ble mye plyndring i vesten etter det ble oppdaget

Elev: Synnøve

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Jeg synes at vikingene fremstilles som veldig brutale og følelseløse, ettersom at dem angrep de kristne som sto helt forsvarsløse. De viste ingen nåde, utenom til de siste som sto igjen. Men de ble tatt med tilbake som slaver. Jeg tror de fremstilles slik fordi de var overlegne i forhold til andre folkegrupper. De hadde effektive våpen og fremkomsmiddel.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Vikingene dro på sjøreise for å finne gull, eller andre verdier. Dette var for eksempel en slave. Det var mye snakk om den norrøne mytologien som viste til at det var svært viktig for vikingene.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	De dro på jakt etter gull for å kjøpe seg makt, i tillegg dro de også med seg slaver som kunne tjene dem. Dem brukte sjøreisene også til å spre frykt, noe som også bidrar til mer makt. Jeg tror også at dem dro på sjøreiser for å finne og hente kvinner, for i vikingkulturen var det veldig normalt å ha flere kvinner (flerkoneri). Gjerne også nye ressurser å utnytte.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Vikingene og de kristne hadde svært dårlig forhold til hverandre. Slik blir det fremstilt i serien hvertfall. Jeg vil tro at det har noe med religion og livssyn å gjøre. Vikingene trodde på norrøn mytologi og de kristne underkastet seg kristendommen. Vikingene mente de kristne var svake, fordi at de kristnes beskytter var død og dermed ubrukelig.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Troen, måten dem tilber de hellige, bibelen til kristne var dyrbar, vikingene brydde seg om gull, Utseende også: Munkene hadde halve håret sitt igjen, vikingene hadde langt hår og fletter. Munkene hadde en drakt som alle delte likt. Vikingene så på dem selv som likeverdige. Paven var autokrat ovenfor
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde	

det noen konsekvenser for vikingene videre?	
---	--

Elev: Helga

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Jeg synes de fremstilles som voldelige og mektige, litt som jeg har sett for meg fra før, men kanskje litt i overkant voldelige. Jeg vet ikke helt hvorfor de fremstilles slik, men kanskje det er for å tydelig vise hvordan vikingene var
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Ja, jeg kjenner igjen skipet, og klærene de bruker
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror dette var i stor grad en av de viktigste grunnene til at de dro ut på slike reiser, men kanskje også for å skaffe seg trelles
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Som det ble tydelig fremstilt i episoden, er det ikke er noe godt forhold mellom vikingene og de kristne. Vikingene drepte de fleste av de kristne innbyggerene, og beholdt noen få som slaver. Forholdet deres er kanskje slik litt på grunn av deres forskjellige tro og måte å leve på.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Forskjeller mellom de kristne og vikingene er
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	

Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	
---	--

Elev: Hans

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Jeg synes at vikingene i serien "Vikings" blir fremstilt veldig til det jeg har hørt tidligere. At de setter et ganske korrekt bilde på hvordan vikingene er blitt beskrevet. Vikingene er notoriske for å være fryktløse krigere. De er helt alminnelige menn som lever i et samfunn hvor de blir styrt over av en høvding. Det er åpenbare klasseskiller og folk flest var bønder. Det lønnet seg også å være bønder siden du fikk retten i samfunnet til å si hva du mente og være med på endringer hvis det var noe du støttet på. Statusen innad bønder kunne også variere, noen kunne ha mer makt enn andre dersom de hadde store gårder med stor eiendom. Ved siden av at de var bønder så var de også fryktløse dyktige krigere som plyndret til seg skatter, eiendom, trelle og kvinner. Det er også veldig stor variasjon da noen tror på kristendommen, mens de fleste vikingene vi støter på følger en tro hvor den norrøne mytologien spiller sterkt inn. Da de ser dårlig vær finner de årsaker som at gudene er sinte på noen og velger å straffe dem. Måten vikingene blir fremstilt på i Vikings synes jeg er veldig nøyen og tror de blir beskrevet på denne måten for å legge vekt på hvem de er som personer, årsakene og drivkraften til hva de gjør. De legger stor vekt på plyndringen og det at de er mektige menn som har stor autoritet og mot. Det at selv om de ikke vet noe er sikkert så velger de å ta risken på å få en sterk rikdom og en større sjans for makt oppnåelse.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	

I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Reisen mot vest var hovedsakelig drevet på jakten mot gull. Dette tror ikke jeg var hovedgrunnen. Vikingene var mennesker som var utrolig interiserte i makt og tanken må masse eie. De var også menn av heder og ære. De gikk rundt og sa at de ville ha en historie som de kunne videre fortelle til deres familie.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Forholdet mellom vikingene og de kristne i episoden var ikke så veldig bra, da vikikgene så en ny tro som ikke gikk overens med deres egen. De så på dette som noe truende, noe som kunne skape problemer for deres egen tro. De mente at det ikke
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	

Elev: Ida

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Vikingen fremstilles som religiøse, voldelige, tøffe og respektløse. De både voldtår, plyndrer, dreper mennesker og begår utroskap som om det var ingenting. Serien vektlegger mer de voldelige hendelsene, enn vikingenes daglige liv og de ulike rollene i vikingsamfunnet. Men vi møter både høvdinger og trelles. Jeg tror de fremstiller det slik for å vise de store forskjellene på samfunnet vårt i dag og deres samfunn. I tillegg til at det gir mer spenning med tanke på underholdning.

Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	I serien virker det som om kvinner er mer undertrykt enn det vi visste fra før. I tillegg følte jeg at jarlen ikke respekterte og beskyttet folket sitt, som var noe han skulle gjøre ettersom han var avhengig av dem.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror de også dro for å skaffe seg trelle og for å få nye områder.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Forholdet mellom vikingene og de kristne var ikke bra. Jeg tror vikingene føler seg truet av kristendommen.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	likheter mellom de kristne og vikingene er at de begge har en religion, med en eller flere guder som de ba til og utførte ritualer for dem. Begge trodde også på et liv etter døden. Forskjellene mellom dem er at de kristne kun hadde en gud, mens vikingene hadde flere. De kristne var mer organisert og regelbundet, og med flere leveregler som De Ti Bud, mens vikingenes tro var friere og bygde på muntlige overleveringer.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Det at de kristne trodde og stolte alt på Gud gjorde at de ikke kjempet imot. I tillegg fulgte de De Ti Bud, hvor det blant annet står at man ikke skal slå i hjel. Dermed ble det et lett slag for vikingene.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet på Lindisfarne er en viktig historisk hendelse ettersom dette startet kristningen.

Elev: Kaja

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	De fremstilles på samme måte som jeg visste fra før. Et eksempel er at de røver, dreper og tar folk til slaver.

Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Kvinner er viktige, både i serien og ut ifra det jeg vet om vikingtiden.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	De dro også på sjøreiser for å finne nye slaver.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Jeg tror ikke forholdet mellom vikingene og de kristne var så bra, med tanke på at begge folkeslagene oppførte seg respektløst overfor hverandre. Vikingene drepte og kidnappet de kristne, og senere kom de kristne til vikingene for å kristne dem, siden de ikke var enige i vikingenes tro.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Både de kristne og vikingene er mennesker som tror på noe overnaturlig, de tror at det er noen andre som styrer. De kristne mennene bodde i kloster med andre menn, mens vikingene bodde på gårder. Munkene hadde heller ingen våpen og lite sikkerhet. Vikingene hadde våpen
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Forskjellene påvirker angrepet på Lindisfarne ved at når vikingene kommer finner de ingen kvinner.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet på Lindisfarne var historisk fordi det var da vikingene dro til England og plyndret et kloster. Vikingene fant ut at det var land i vest

Elev: Thomas

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	I serien fremstilles de som svært religiøse, voldelige og enkle mennesker. Utifra det vi har lært på skolen virker det som om de har et veldig bevisst forhold til maktfordelingen og litt mer gjennomtenkte og smarte.

Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	I serien virker det som kvinner er mer undertrykket enn det jeg fikk inntrykket av i undervisningen tidligere. Jarlen viste kanskje mindre hensyn mot bøndene og de under han enn det vi har lært om i undervisningen.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror mye av reisene til vikingene handlet om plyndring, men ikke alt. For eksempel tror jeg det å orientere seg og vite hva som er rundt deg er veldig viktig. Jeg tror også at det å gjøre forhandlinger og skape samarbeid kan ha vært mer viktig enn serien gir uttrykk for
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Fordi vikingene følte seg truet av kristendommen og at den ville ta over deres tro
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	De kristnes mål var å fortelle andre om gud og videreføre sin tro. De fulgte de 10 bud og plyndret derfor ikke. Vikingene var merr "private" om troen sin men levde av plyndring og stjeling.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	De kristne la sin tro på at gud ville beskytte dem som førte til at de tapte slaget fordi de ikke var forberedt
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet på lindisfarne var vikingene sin første eksponering mot kristendom og det var det som startet kristningen

Elev: Hans

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Jeg syntes vikingene fremstilles ganske likt i forhold til det jeg vet fra før. De fleste som dro på reisen vestover, også lederen var bare vanlige bønder. Vikinger blir ofte sett på som beist, som bare plyndret, drepte og voldtok. De gjorde det her og, men de ble også framstilt som vanlige mennesker. Jeg tror de fremstilles

	slik for å vise at vikingene var så voldelige som det er sagt, men de var mennesker.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Det var viktig for en høvding å bli venner med folk for å skape allianser og beholde makten. I Vikings gjør jarlen en dårlig jobb, ettersom han dreper folk og ikke har noen venner eller lojale tilhengere utenom hirdmennene sine. De fleste var bønder, kvinnene passet på hjemmet mens mennene var borte.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror vikingene seilte vestover også for å finne nytt fruktbart land og teknologi i tillegg til å dra på jakt etter gull.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	De kristne ser på vikingene som djevler, mens vikingene ser på de kristne som dumme folk som har satt troen sin i feil Gud.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Vikingene ser barske, tøffe og uredde ut, mens de kristne ser små, redde og hjelpeløse ut. De har ikke våpen eller erfaring som kunne ha hjulpet dem, mens vikingene har plyndret før og alle hadde skjold og våpen. Begge folkegrupper er religiøse og har tro i sin egen gud/guder.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Disse forskjellene gjorde at vikingene ikke møtte noen form for motstand, og det får vikingene til å føle at deres tro er mye bedre.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet på Lindisfarne var en viktig historisk hendelse fordi det viste vikingene at det var mer land over havet, og var starten på vikingenes mange reiser og tokter til andre land.

Elev: Marius

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du	Vikingene fremstilles som veldig mektige og overlegne. De dro på tokt og plyndret slik jeg vet fra før. De tok også med seg slaver og gull/skatter hjem. Jeg tror de fremstilles slik

vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	fordi at vi skal få en forståelse over hvor sterke og overlegne de var.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Jeg synes at det var mange likheter fra det som skjedde i serien og det jeg visste fra før av. At de bodde tett, tok med seg trelles, var sterke og overlegne og drepte.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror ikke at vikingene dro på jakt kun for å finne gull, de dro nok også for å finne trelles og kvinner. Slik at de kunne gjøre arbeid for dem hjemme
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	De har et dårlig forhold der jeg tror de kristne ikke helt skjønner hva de er og er redde for dem. Vikingene var krigere og sloss, mens de kristne var fredfulle og gjøre kristne ritualer. Jeg tror at de har et dårlig forhold til hverandre fordi de er fra forskjellige steder og på en måte ikke vet helt om hverandre.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Forskjeller mellom dem er at vikingene er godt rustet til kamp og har masse skjold og våpen, de er sterke og overlegne. Mens de kristne ikke har særlig med våpen og bruker gud til det meste. Og de kristne har gull, mens vikingene ikke har det men må plyndre og stjele seg til det. Likheter er at de begge har guder som de tror på.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Disse forskjellene påvirker angrepet på Lindisfarne i den grad av at vikingene tar lett kontroll over landsbyen til de kristne og dreper mange av dem. Vikingene er godt rustet med våpen og får med seg mye av dyrene og gull som de har. De kristne er sjanseløse og dermed mistet de sin landsby og mange av befolkningen. Mange kristne ble tatt som trelles av vikingene.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet på Lindisfarne ble en viktig historisk hendelse, fordi dette var den første tokten til vikingene. Siden den var vellykket og de fikk seg bort i live, ble dette noe de fortsatte med i lang tid. Konsekvensene det hadde for vikingene var at de fant ut at dette kunne de gjøre videre. På

	den måten kunne de få inn nye treller og bli rike på skatter.
--	---

Elev: Charlene

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Jeg synes vikingene fremstilles mye mer ekstreme enn hva jeg visste fra før. Føler det ofte er slik at i historiebøkene er de beskrevet mer rolige og normale, mens i hver serie eller film jeg har sett er de fremstilt kalde og barbariske. Jeg tror dette er fordi vikingene faktisk var veldig normale og gode til en viss grad, mens i film tror jeg det mest er for underholdningens skuld.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Noen likheter mellom serien og hvordan vikingene er fremstilt i timene, er at de har en veldig sterk tro på de norrøne gudene. Dette vises for eksempel når de er i Lindisfarne og plyndrer klosteret, sier han ene at guden til munkene er død, mens deres guder (Tor, Frøya, Odin) er i live. Andre ting som er likt er hvordan de har treller- bant annet plyndrer de med seg nye treller, og at konene passer gården og barna mennene de er ute på tokt.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror ikke vikingene kun dro på reiser for å skaffe gull, jeg tror de gjorde det for å vise en makt/dominans ovenfor folk i andre land. Andre ting de skaffet seg var også bedre kunnskap om havet, og flere treller.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Jeg tror forholdet mellom vikingene og de kristne var veldig dårlig, fordi begge så på hverandre som noe fælt. Når vikingene kom til England sa den ene munken at «Hevlete og deres demoner» var ankommet, noe som antyder at de kristne er redd for vikingene, men også at de er beryktet.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Likhetene mellom de kristne og vikingen er at de begge er sterkt troende religiøse, og de holder seg i flokker med andre folk med likheter. Forskjellene mellom dem kan for eksempel være at vikingene bruker vold for å imponere deres guder, mens de kristne heller tyr til å be til deres gud om beskyttelse.

Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Ulikhetene påvirker angrepet i Lindisfarne fordi de kristne skjermer seg fra kampen, mens vikingene som skal imponere sin gud bruker vold og tar dominans over de kristne.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	

Elev:

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Vikingene framstilles i som veldig groteske og voldsomme. Dem tenker at gudene er med å styrer og kan være både fornøyde å ikke fornøyde, gudene styrer hva som skjer utifra dette. Jeg tenker alt dette er ganske likt som det jeg vet fra før. Vikingene tenkte at gudene styrte alt å fulgte med på alt. I tillegg til at vikingene brukte mye vold og var veldig groteske.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Det jeg la mest merke til var likheten mellom hvor viktig gudene er, ønsket ved å imponere gudene og skrekken for å skuffe dem. Også hvordan de oppførte seg da de fant nytt land. Drepte alle og ønsket kun gull.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror vikingene ønsket gull, men også nytt land og ønsket treller og kvinner.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Vikingene og dem kristne har ett veldig splittet forhold og vet veldig lite om hverandre som vi så i serien hadde vikingene veldig lite forståelse for hvordan dem levde og hvorfor
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Både de kristne og vikingene tenker at det er noe større altså en gud som styrer og bestemmer alt. Vikingene tenker gjerne at de har litt mer kontroll da de kan selv gjøre ting for å imponere og gudene vil handle på bekostning av dette. Mens de kristne tenker gjerne mer at gud gjør det den mener er rett og det som er «skjebnen» til å skje. Vikingene bringer fram historiene sine gjennom å fortelle, mens de kristne gjennom skrift.

Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	På angrepet er det null kommunikasjon, det er et språk barriere men også kulturell barriere. Vi ser mange tilfeller i dag hvor det skaper konflikt pga vi ikke vet nokk eller forstår hverandre.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet var veldig viktig pga det var første gang vikingene dro til England, ned mot resten av Europa.

Elev: Geir

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	De lever i et samfunn med jarler og ledere. Vi ser og at mange er bønder og har forskjellige samlinger får å organisere seg. De blir beskrevet som familiekjære og veldig æres opptate. Men og barbariske i visse situasjoner. Vi får og et religiøst innblikk i seriene både når de reiser og før de reiser. De beskriver veldig godt hvordan de var. Både samfunnsroller og religion er med i serien. Jeg tror de fremstillet mer relaistisk siden skaperne av serien har prøvd og endre bilde på mennene med vikinghorn osv.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Mesteparten var likheter. De følger religionen og kulturen vi har lært om i Serien.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror de prøvde å stoppe kristendommen sin spredning på en strategisk måte. De kunne og finne nytt land som hadde gode landområder som de kunne bruke til avling av mat. Du fikk og treller og status ut av reisene.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	De plyndret og drepte hverandre får å ha makt. Jeg tror det var slik siden kristendommen truet vikingene sin kultur
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Begge holder på med jordbruk begge er opptate av troen. Vil si at vikingene er mer krigere en kristne. De respekterer kvinner mere. Mens

	kristne må følge de religiøse låvene kan vikingene slå seg fritt.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Vikingene bryr seg ikke om kristendommen og dermed dreper de og plyndrer klosteret. Syria er en religiøs konflikt . Irland og Nord irlend er forsovet religiøs konflikt. Tibet er en religiøs konflikt. Vil ta det så langt å si at hele midtøsten er en religiøs konflikt.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	De fant ut at de kunne høste England får ressurser. De fant ut at England. De fortsatt angrepene. De flytta til England og York ble en stor vikingby

Elev: Marte

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Jeg syntes vikingene blir fremstilt veldig brutale, litt små galne, de blir og fremstilt respekt løse og religiøse. Jeg visste alt av dette fra før av, altså det med at di ble sett på som brutale. Men syntes serien va litt for mye for min smak.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Språket i serien er jo en ulikhet fra vikingtida og serien.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror vikinger også dro ut på sjøreiser for å oppleve ting. I tillegg så er det gjerne for kvinner, eller generelt for å drepe. Eksempel til dette er når de kom til Lindes fare, så drepte de munkene, selv om de mest sannsynlig hadde gitt alt gullet, i tillegg letet de etter damer.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Vikingene og kristne har et dårlig forhold, jeg tror de har et dårlig forhold for de har forskjellige religioner.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Forkjellen mellom de kristne og vikingene, er jo først og fremst at vikingene er ganske brutale, mens de kristne sin tro forteller dem og «vende det andre kinn» og at vold er gale.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Disse forskjellene ender jo med at vikingene dreper nesten alle munkene, og er ganske så respektløse. Egentlig syns jeg at det var helt tullete å drepe alle, når de mest sannsynlig

	hadde gitt dem alt uansett. Men ulikheter fører til konflikter hver dag.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Det blir jo sagt at vikingstiden avsluttes i Lindesfare senere. Så en konsekvens hadde jo gjerne vert grådighet.

Elev: Magnus

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Jeg syntes at vikingene ble fremstilt akkurat sånn jeg har sett dem for meg. Svære menn, med langt hår og gode i kamp. Det var veldig mye drap i serien, noe jeg hadde sett for meg, men ikke at de var så ekstreme. Det var viktig for dem å ikke svike hverandre, noe jeg visste fra før av.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Vikingene hadde norrøn mytologi som hoved religion. De var ikke kjent med kristendommen, som de møtte på i serien. Jeg visste at de tok turen vestover for håp om land. Jeg hadde ikke sett for meg at vikingene var så groteske. De tok alt de ville, og utnyttet kvinner.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Turen vestover på jakt etter gull var nok veldig stort for dem. De fleste hadde ingen håp om å finne land, men det gjorde dem til slutt. Jeg tror at grunnen for at de dro på sjøreiser var for å finne land, med håp om å få større imperium. Selvfølgelig var håpet om gull veldig viktig for at de tok muligheten på å reise.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Forholdet mellom vikingene og de kristen var ikke spesielt bra. Vikingene syntes ikke noe om kristendommen. Vikingene mente selv at deres religion var bedre enn den ukjente religionen, kristendommen. Jeg tror forholdet var dårlig på grunn av at de hadde ingen kjennskap til hverandres religion, og selvfølgelig mente de at deres religion var bedre enn den andre parten
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	De kristen har kun en Gud, monoteisme. Vikingene har flere guder som heter polyteisme. For at vikingene skulle overleve var det kamp som gjaldt. Var du god i kamp, ville du overleve. Stillingen til familien din var viktig for generasjonen som kom etter. De tok arven. I kristendommen hadde de fleste like stillinger. De kristne hadde heller ingen damer.

Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	I dagens samfunn oppstår de fleste konflikter på grunn av ulikheter. De kristne kjempet ikke imot. De håpet på å ikke bli tatt med å be til gud om beskyttelse
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet på Lindisfarne var en viktig hendelse. Det var starten på muligheten om å få tak i land. Vikingene fikk tak i flere gjenstander og det ga dem mer makt. Konsekvens for sjøreiser er at båten kan synke, og vikingene vil miste medlemmer.

Elev: Margrete

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Ut ifra det jeg vet om vikinger fra før av, synes jeg at de fremstilles likt i serien som i virkeligheten. Jeg tror de fremstilles slik fordi at serien skal virke realistisk. Jeg tenker også at dette skaper større kontrast mellom vikingene og slavene.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Jeg ser mange likheter mellom serien og det jeg vet fra før av. De fremstilles som brutale voldtektsmenn og mordere som vil gjør hva de vil for å få rikdom.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Fra ungdomskolen lærte vi at vikingene ikke bare dro på jakt for å få gull, men også for å skape frykt blant andre mennesker i verden. Ved at de reiste mye, fant de også ut at verden var større enn de trodde.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Forholdet mellom kristne og vikingene er ikke på topp. Vikingene i serien tok kristne som slaver eller drepte de. En grunn til dette kan være at de har to helt forskjellige troskaper. De kristne tror på Gud, men vikingene trodde på norrøne guder.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Likheten mellom dem er at de har en tro, mens ulikhetene er mange. Vikingene likte å kjempe, i motsetning til de kristne. En annen ulikhet er at de kristne vi så i serien bodde på et guttekloster, mens vikingene bodde med en kone og hadde barn.

Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	I angrepet kan vi se at de kristne gjør seg ikke klare for kamp når de merker at vikingene kommer. Dette kan vi tyde som de viste at de allerede kom til å tape. Det er mange kriger i de senere årene som har startet ved at man er uenige i for eksempel politikk.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet på Lindisfarne var historisk fordi da fant vikingene ut at det var land vest for dem. Det betyr at mer land=mer plyndring=mer gull.

Elev: Sunniva

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	<p>Jeg synes vikingene fremstilles som mye mer voldelige enn det jeg har sett for meg. Det virker som de dreper for gøy. Samfunnet de lever i er mye konfliktbasert. Alle har fiender som de ønsker å avsløre og drepe. Makten i samfunnet må kjempes for. Enkelte av karakterene som var i serien virket veldig spesielle, nesten gale i måten de oppførte deg. Plyndringen og reisene til klostrene i England er noe som vises konkret i serien. De stjeler med seg kristne verdier akkurat slik som det har vært fortalt tidligere. Jarler og trelle er også noe man ser i serien. Trosbildet er også tydelig preget av den norrøne mytologien. Dette kommer bla. Frem i scenen på båten i uværet, da de snakker om gudene som sender tegn til dem.</p> <p>Jeg mener de fremstilles i stor grad likt som det vi har blitt presentert tidligere. Episoden vi så var mye preget av vold og dreping. Dette var en del av kulturen, men jeg tror det har blitt satt ekstra mye i fokus for å skape spenning og underholdning i serien. Plyndring og dreping er jo også en veldig sterk stereotype når det gjelder vikinger. Derfor blir dette en kjent og lett måte å presentere dem og verdiene deres.</p>
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Trellene var ikke et viktig mål for vikingene å få med seg hje. De ble sett på som ekstra last enn en verdi. Tidligere har vi blitt fortalt at trellene ga hevet sosial status, men dette ble tydelig ikke prioritert av vikingene i serien.

	<ul style="list-style-type: none"> - En likhet er kvinnenes status. Paret som krangler og sloss viser tydelig at mange kvinner hadde høy status og at skillet mellom kvinner og menn ikke var så stort som man gjerne kunne se for seg. Når mannen likevel skulle reise vekk, fikk kvinnen ansvaret over gården og barna. - Det var også en tydelig jarl karakter som hadde mye makt. Hans posisjon hadde tydelig mer makt enn kvinnen han var med. - Der var altså skillet større mellom dem. - 70% av vikingene var bønder, men dette vises ikke noe særlig i serien. Dette tror jeg har en sammenheng med det stereotypiske kjennskapet til vikingene, men også underholdningsverdien i historien. Vikingene som plyndret har fått en større plass i historien mye på grunn av deres brutale metoder og skiller seg sterkt ut fra en vanlig befolkning.
<p>I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?</p>	<p>Jeg tror nysgjerrighet var en viktig årsak til at vikingene dro på sjøreiser. Dette vises jo tydelig gjennom det kvinnen som kranglet med mannen sin. Hun hadde drømt om å reise ut sammen med han og oppleve verden. De hadde også muligens et mål om å spre sin religion, eller i hvertfall bryte ned andre trossamfunn.</p>
<p>Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?</p>	<p>Vikingene og de kristne hadde et forhold med mye konflikt. De viste også lite om hverandre. Det handler mye om at de har vært lite bereist i området hvor kristendommen fantes. De norrøne gudene ble sett på som levende, mens i kristendommen var guden død. Det virket ut som vikingene mente at dette gjorde dem overlegne og mektigere.</p>
<p>Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?</p>	<p>Forskjeller mellom norrøn mytologi og kristendom</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kristendommen forkynte bare e gud <ol style="list-style-type: none"> 1. Mange norrøne guder 2. Kristendommen - organisert og regelbundet <ol style="list-style-type: none"> 1. Omfattende organisasjon 2. Overordnet lære skrevet i bibeln

	<ul style="list-style-type: none"> 3. Internasjonale og nasjonale regler for praktisering 3. Norrøn - tilpasset lokale forhold <ul style="list-style-type: none"> 1. Muntlig overlevering 2. Manglet presteskap 3. Religiøse seremonier - ledet av høvdinger/lokale stormenn
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Vikingene ser på seg selv som mer mektige fordi de har levende guder. De ser også verdier i andre ting enn de kristne. Munken ønker å ta vare på en hellig bok fordi han mener at uten den er livet mørkt. Vikingene ser ikke verdi i dette. De vil kun ha gull og verdi
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	angrepet på lindsfarne var et viktig andrep historisk sett, fordi de fikk bekreftet at det var land i vest for første gang. Det ble et større møte med kristendommen. Det ble også starten for videre plyndring i disse områdene. Denne formen for plyndring hadde mye å si for samfunnet på denne tiden. De fikk med seg treller og verdier og ble også kjent og fryktet ute i verden. Vikingene fikk mye makt.

Elev: Vetle

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	I filmen fremstod vikingene som veldig groteske og mektige. De trodde på guder som Tor og Odin. Det var normalt å jobbe på gård. Dette er mye av det samme jeg vet fra før
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	I serien virker det som alt i vikingtiden dreide seg om var å drepe og reise, men i virkeligheten var de fleste bønder.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	I tillegg til gullet tror jeg også de var ute etter landområder. Og vise hvor kraftige de var.

Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Vikingene og de kristne har et dårlig forhold til hverandre. Dette tror jeg komme hovedsakelig fra at troen deres strider veldig imot hverandre. F.eks. baserer en stor del av kristendommen seg på at det bare er en gud. Vikingene hadde flere.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Vikingene var ute og kjempet og plundret, de kristne derimot, brukte all tiden sin på å be og vie livet til gud.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Disse forskjellene er utrolig viktige under angrepet på Lindisfarne. Vikingene kom godt utrustet, klare til kamp, med gode våpen. De kristne hadde null kamperfaring, null våpen og kunne ikke annet enn å be. For vikingene ble de derfor et lett bytte, og med lite motstand hadde de kontroll på hele plassen. I Israel/Palestina er det en stor konflikt. Dette er et moderne eksempel på hvordan forskjellige religioner kriger da de ikke er enige.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet på Lindisfarne var en viktig historisk hendelse da det var det første angrepet vikingene hadde i England. Dette hadde konsekvenser for vikingene da de begynte å flytte der.

Elev: Eirik

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Vikingene fremstilles som ikke svært hygieniske folk. Når alle mennene i begynnelsen av episoden spytt i en skål og deretter vasker fjeset sitt med det. De fremstilles også som veldig religiøse, men får på en måte velge selv hvordan de «fremstiller» hva gudene prøver å fortelle dem. Jeg tror de fremstilles sånn fordi det er slik de er beskrevet i gamle tekster fra områder de har plyndret.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	En ulikhet jeg legger merke til er at de fremstilles som veldig ekle og vemmelige personer når i utgangspunkt tror de var akkurat like i være måten enn resten av verden på det tidspunktet.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den	I utgangspunktet var reise de dro på ikke bare ment til å finne gull men også andre ting som skinn, slaver, krydder og andre verdisaker. Og jeg

eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	tror ikke alle sjøreisene var bare å dra og komme hjem igjen. Jeg tror at noen som dro også ble der de kom å aldri ble med hjem.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	I episoden ser du at de rett og slett ikke har noe spesielt forhold til hverandre, de vet ikke noe om hverandre. Men jeg tror i senere tid at forholdet er dårlig kanskje fordi disse klostrene ofte ble innvandret av vikinger og derfor likte ikke de kristne vikingene.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	De kristne tror bare på en gud mens vikingene trodde på flere guder. De kristne lever en mer rolig livstil der man ikke skal drepe, mens for vikingene kan det nettopp å drepe vær å hedre gudene deres.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Angrepene på Lindisfarne gjør sånn at vikingene får et dårlig rykte som plydrere og voldelige menn. Du kan jo se likheter med konflikt mellom to folkegrupper den dag idag også. Du kan se konflikten mellom sunni og sjiaa muslimer som pågår enda den dag idag.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Det var en viktig historisk hendelse for vikingene fordi det var første gang de opplevde vesten. Det kan ha hatt konsekvenser for vikingene fordi de ble oppdaget av andre sivilisasjoner og mest sannsynlig fikk konflikt med disse.

Elev: Oliver

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	Vikinger i serien framstilles som voldelige og respektløse til andre grupper mennesker. Virket som død var ikke noe de var redd for.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Tror ikke det er noen ulikheter siden 80% av vitenskapen min om vikingtiden kommer fra serien. Det jeg har lest til nå fra sagaer stemmer med serien så langt. Har også sett på youtube videoer der nesten alt stemmer også.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Nei, det var flere grunner enn bare gull. Vikingene dro på sjøreiser for å kjempe. Det virker som krig var nesten en idrett for menn og hvis de døde under kamp så gikk de til Valhall så de var ikke redd av å dø. Vikingene dro på sjøreiser for å imponere gudene sine for å vise at de er verdt Valhall. Vikingene dro også for å finne nye land å bo i og for å finne treller og

	kvinner der de ofte voldtok kvinner som bodde der de reiste.
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	De forskjellige religionene liker ikke hverandre. Det er fordi folkene hadde forskjellige levemåter som de andre syntes var rare. Religionene var også veldig forskjellige som gjorde at de var vanskeligere å akseptere. Folk generelt var klar for å dø for religionen sin. Derfor var ofte krig ikke bare mellom vikinger og Saxon-er men mellom Norsk mytologi og Kristendom.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Kristendom har en gud mens norrøn har flere guder Kristendom har prester som er hellige folk mens norrøn mytologi har det ikke. I norrøn mytologi er det flere verden der man kan gå etter døden som for eksempel midguard, helheim, jotunheim, Åsgård, osv, mens i kristendom er det bare 3 Jorden, himmelen og helvete. I kristendom ville alle leve uendelig etter døden mens i norrøn mytologi døde alle etter Ragnarok Gudene i norrøn mytologi levde livet som vanlige mennesker (mtp sex, drap, krig) mens guden i kristendom var allvitende og hellig. Han gjorde ingenting galt. I norrøn mytologi var det magi mens det er det ikke i kristendom.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	Disse forskjellene gjorde at vikingene hadde ingen respekt for kristne sitt liv og bare drepte dem eller tok dem som slaver. Kristne trodde at vikingene var, men fra helvete som kom til å ødelegge verden (apokalypse)
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Angrepet på Lindisfarne var en veldig viktig hendelse fordi den var den første angrepet vest som inspirerte vikingene å reise enda mer vest og sør som gjorde at de har reist til mange steder i verden. Etter angrepet kom vikingene til å bo i England som har en svært stor betydning for hvordan England og Europa er nå.

Elev: Miriam

Spørsmål	Svar
Hvordan synes du vikingene fremstilles i serien i forhold til det du	Ut fra mine meninger fra før syntes jeg vikingene i serien ble fremstilt nokså likt. Jeg har alltid tenkt på vikingene som «følelseløse»,

vet fra før? Hvorfor tror du de fremstilles slik?	krigs- og voldsstyrke menn, noe jeg følte mennene i serien ble fremstilt som også.
Er det noen likheter/ ulikheter mellom det som skjer i serien og det du vet fra før om vikingtiden?	Båten i serien så nokså lik ut som de båtene jeg ser for meg vikingtiden hadde. Hvordan de så følelsesløst drepte uskyldige mennesker står i nokså stor likhet med hva jeg har lært om vikingtiden fra før. Selv er jeg ikke så kjent med hva vikingene gjorde annet enn å reise med båtene deres med våpen for å drepe og finne gull/dyrbare gjenstander, noe serien viste i denne episoden.
I episoden drar vikingene vestover på jakt etter gull. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg er usikker på akkurat hvorfor vikingene dro ofte på sjøreiser, men kan tenke meg at spesielt mennene på denne tiden ble lært i ung alder fra fedrene at å beskytte seg var viktig, og at krigføring, dreping og våpen alle var internaliserte rutiner. Derfor tror jeg at jakten på gull ikke bare var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser, de var også glad i å drepe/kjempe og søkte nye steder å reise. (tror jeg).
Hvilket forhold har vikingene og de kristne til hverandre? Hvorfor tror du at forholdet deres er slik?	Jeg er usikker på hvordan forholdet til vikingene og de kristne var, men tror de var svært uenige med hverandre og kom derfor i konflikt. De hadde ulike religioner, og var uenige i deres levemåte, derfor tror jeg forholdet deres var «ikke-eksisterende». Grunnen til at forholdet deres var slik tror jeg var pga. deres ulikheter og ulike perspektiv på livet generelt.
Hvilke forskjeller og likheter er det mellom de kristne og vikingene?	Likheter mellom de kristne og vikingene var sentralt at de begge hadde religioner de trodde på. Ulikt med religionene deres og troen de hadde var at vikingene trodde på flere guder, og så deres tilstedeværelse på jorda, mens de kristne tror kun på en gud og han var i himmelen. En annen forskjell var at de kristne ikke var like voldelige som vikingene, og farte ikke rundt for å drepe.
Hvordan påvirker disse forskjellene angrepet på Lindisfarne. Kan man se likheter i dag?	De religiøse ulikhetene deres gjorde at vikingene uten tanke over det drepte de kristne. De brydde seg ikke om hverandres religioner og førte derfor til at mange ble drept, og resten solgt som trelle. Det finnes mange religiøse konflikter den dag i dag, som for eksempel Israel/Palestina konflikten, Boko Haram, Taliban osv.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig historisk hendelse? Hadde det noen konsekvenser for vikingene videre?	Dette var en viktig historisk hendelse fordi det var starten på reisene vikingene hadde. Før angrepet til Lindisfarne var de overbevist om at det ikke var land vest for dem. Dette hadde konsekvenser for vikingene videre fordi de

	fortsatte med angrepene og forflytta seg rundt om i England og verden.
--	--

Vedlegg 7: Skriftlig innlevering klasse B

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten?	Selv om vi ikke får opplyst forfatteren av kildene, vet vi forfatteren ikke var der under hendelsen, men at kilden er preget av gjenfortellinger, kanskje fra et religiøst perspektiv. Forfatteren kan da være en andrehandsberetning, fordi den som forteller har hørt om begivenheten fra en annen.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Forfatteren beskriver angrepet veldig overdrevent og dramatisk på første kilde, med en veldig religiøs oppfatning. Mens andre kilde virker mer troverdig, ettersom det er mer beskrivelser av hvordan angrepet på Lindisfarne var.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Jeg visste ikke noe som helst fra før, så kan ikke sammenligne om noe er annerledes i kildene, derfor er jeg også mer kildekritisk.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Jeg tror ordet «hedning» blir brukt ofte for å ha en større effekt eller skille mellom kristne og ikke kristne, slik at den religiøse delen av kilden skulle komme mer frem og overbevise flere, spesielt de religiøse. Kildene kan fortelle oss at forholdet mellom vikingene og kristne ikke var det beste, utafra setningen «Vårt mest ærverdige sted har blitt et bytte for en hedensk rase», får jeg oppfatningen at det var en dårlig tone mellom de to. De bruker ordet på en nedlatende måte.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Jeg tror ikke at plyndring var den eneste grunnen vikingene reiste ut på sjøreiser, det kan også være på grunn av indre uro, nysgjerrighet og overbefolkning.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan	Angrepet på Lindisfarne er en viktig hendelse, fordi angrepet skulle markere starten på vikingtiden. Den kan ha hatt konsekvenser som

man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	ødeleggelse og uriner, i tillegg til hat rettet mot vikingene for deres atferd.
---	---

Elev: Heidi

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten?	personene var kristne og man ser hvort hvilken side de var på. (ikke vikingene)
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Den første beskriver det litt overtroisk. Forteller om drager og virvelvinder osv som kan virke overtroisk og lite troverdig. Den andre forteller mer detaljert om slaget. Den høres litt mer troverdig ut fordi med kunnskapen man vet fra før vet man at det var mye vold på denne tiden.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Det er mye likt, forteller veldig overdrevent og detaljert.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Ordet «hedning» blir brukt fordi de som forteller historien var kristne mennekser i Storbritannia og da bruker de ordet «hedning» istedenfor. Det blir brukt som en nedsettning av de som ikke var kristne. Forholdene mellom de kristne og vikingen var dårlig og ble nok ikke bedre av at de kristne kalte vikingene for hedninger.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	Nei, det var nok flere grunner. Alt i fra nysjerrighet, overbefolkning, for lite kvinner å gifte seg med og indre uro i landet. Det er nok en god blanding av alt vi jeg tro.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse	Det var en viktig hendelse fordi hendelsen marker vi som starten av det vi kaller vikingtiden i dag. Det var det første møte med kristendommen for

og kan det ha hatt konsekvenser?	vikingene og konsekvensene av det er jo at Norge senere ble kristnet.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	Forskjellene mellom de kristne og vikingene var at vikingen hadde norrøn mytologi og dermed ikke brydde seg om de kristne severdighetene de ødela. Det var religiøse motsetninger. De brydde seg ikke om at der stjal og ødela flotte utsmykninger i kirken og ulikheten mellom dem gjorde nok at det ble konflikter. De hadde ulike verdier i sentrum og brydde seg om forskjellige ting. Man kan dra flere likheter fra dette til dagens samfunn. Man ser hele tiden konflikter og kriger som utløses på grunn av religion. Terror angrep skjer der religion ofte ligger til grunn. Det er fordi folk er uenige med hvordan de forskjellige religionene opererer og hvilke verdier de forskjellige har. Også hvilke rettigheter folk har innenfor religioner.

Elev: Karl

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten?	det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten. Vet ikke hvem forfatteren er
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Ja det virker troverdig
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Nei.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Fordi det var et ord som ble brukt om di som ikke trodde på kristendommen
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var	

den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?	
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Nei de ville også oppleve nye steder finner mer folk og mer områder å erobre
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	De fikk mye makt, og det hjalp dem

Elev: Tom

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten?	Det er veldig tydelig at begge forfatterne av kildene var kristne / "på siden" til engelskmennene. Eksempler av dette kan man finne når vikingene ble beskrevet: "de tråkket på de hellige stedene med sine forurensende ben" eller "Vårt mest ærverdige sted har blitt et bytte for en hedensk rase"
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Forfatteren er troverdig til en viss grad. Det som er troverdig er selve angrepet, det at vikingene slaktet klosteret, og tok mange til fange som slaver. Det som har blitt overdrevet er det som skjedde før angrepet på Lindisfarne. Tviler sterkt på at det kom "utrolige lynnedslag og kraftige virvelvinder, samtidig kunne man se drager fulle av ild fly på himmelen. Ja, kanskje det var lynnedslag, men det har ingen direkte sammenheng med at vikingene skulle angripe.

<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	<p>Jeg har ikke lagt merke til noe annerledes som står i begge kildene. Bortsett fra noen av overdrivingene til forfatteren.</p>
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>Det sier oss at den som har skrevet kildene ser ned på vikingene - det er tydelig at forfatteren er kristen fordi hedning betyr "en som ikke er kristen" - blir derfor brukt som et skjellsord mot vikingene.</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser?</p>	<p>Ikke bare for plyndring nei, det er tydelig at det var mye nysgjerrighet i spill – i tillegg så var det ikke så veldig mye plass i Norge - så derfor måtte de ut til andre land / område</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>Fordi dette blir sett på som starten på vikingtiden. I tillegg til dette vil rykter spre seg med en gang – mang vil ikke føle seg trygge lenger i England og det kommer til å bli sterke overdrivelser mot vikingene – f.eks. Folk som er kristen kommer til å ha an bias imot de</p>
<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>Det er tydelig at vikingene og folket i England / Lindisfarne var veldig forskjellige - først og fremst handla det en god del om religion – dette kan vi se reflektert i dag – der mange store konflikter er ofte startet på grunnlag religioner – dette ville da føre til forskjellige verdier – vikingen kunne godt drepe engelskmannen, men Engelskmennene ville ikke engang drepe engelskmennene, selv om det var for å forsvare seg selv</p>

Spørsmål	Svar
<p>Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten</p>	<p>Ut ifra beskrivelsene fra kildene, så kan vi tenke oss at personen som forteller dette var til stede når dette skjedde.</p>
<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>forfatteren beskriver det som en forferdelige hendelse, siden han sier for eksempel «...kom det forferdelige angrepet av hedenske menn som ødela Guds kirke på Lindisfarne med brutal stjeling og slakt». Personen i den første kilden er ikke så troverdig siden han overdriver mye, han sier for eksempel «samtidig kunne man se drager fulle av ild fly på himmelen».</p>
<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>De brukte ordet «hedning» som et slags skjellsord mot vikingene. Kildene kan tydelig fortelle oss at forholdet mellom vikingene og kristne ikke var bra.</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.</p>	<p>De de dro også på sjøreiser fordi de ville finne nye boplasser, jordbruksområder osv.</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>Angrepet på Lindisfarne er en viktig hendelse, fordi den markerer starten på det vi kaller viking tiden.</p>

Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	
--	--

Elev: Halldis

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Ut fra tekstene så kan vi si at denne personen er det vi kaller for andrehåndsberetninger. Den som forteller, har hørt om begivenhetene fra en annen.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Forfatteren beskriver angrepet på Lindisfarne som starten på det vi idag kaller for vikingtiden. Han forteller at de trakk på de hellige stedene med sine forurensede bein, gravde opp alterene, og tok alle skattene som tilhørte kirken. Forfatteren er ikke 100% troverdig, fordi hen ikke har vært et øyevitne til hendelsen.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Ordet hedning er en betegnelse på en person som ikke er kristen. Jeg tror at dette ordet blir brukt ofte fordi vikingene reiser rundt og når de er i England så er det ikke sikkert at alle de møter på er kristne.

I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	

Elev: Astrid

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Det virker som personen har kjennskap til det som skjer og ikke bare er en random person. Det virker som han selv har opplevd det.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Ja, han er troverdig siden det er godt gjenfortalt og virker realistisk.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Nei, viste ikke noe fra før.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Forholdene mellom vikingene og kristne virket ikke bra, fordi hedningene (vikingene) ødela for de kristne og gud.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	Nei, jeg tror det var flere grunner, f.eks. tjene penger, få større arealer og for å utforske.

Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Fordi mye ble ødelagt og det skjedde på en brutal måte. Ja jeg tror den hadde konsekvenser siden de måtte bygges opp igjen og satte sitt preg på Lindisfarne. De hadde ingen respekt for stedet eller gud.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	

Elev: Henriette

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Personene som har skrevet dette har veldig godt kjennskap og vet hva de snakker ut om, med tanke på at personen skriver veldig mye og veldig utfyllende.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Ja, personen er troverdig fordi han skriver såpass godt og det virker ut som om det er ærlig fordi det blir sagt som en historisk hendelse.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Vet ingenting fra før.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Fordi det var andre religioner enn kristendommen på den tiden som hadde fokus og derfor blir ordet brukt. Det kan fortelle oss at vikingene ikke er kristne.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var	Både og, men antar at det var en viktig rolle med tanke på at vikingene ville erobre nye steder, få skattet osv.

den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Fordi angrepet var den første hendelsen av starten av vikingtiden vi kjenner til.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	Forsto ikke spørsmål

Elev: Tove

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Personen som har skrevet denne teksten er nok en del av denne kirken da personen kun forteller alt det fæle hedningene gjorde mot dem og deres hellige steder. Han fremmer kirken og stiller hedningene i dårlig lys. Forfatteren levde nok på denne tiden og forteller sin side av saken.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Han beskriver det på en nokså troverdig måte samtidig som han har et tydelig syn på saken som gjør saken ganske ensidig. Dette gjør at det kan oppfattes litt mindre troverdig da det kun blir fortalt fra en side. Den andre siden opplever nok denne situasjonen på en helt annen måte.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Visste ikke noe om det angrepet fra før av.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene	Kristine brukte ordet hedning som en samlebetegnelse på

forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	vikinger og var nok et negativt ladet ord.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	Jeg tror at dette var en av grunnene, men og at de var ganske nysgjerrige på verden og land og ville reise og ta over mer land.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Denne hendelsen utløste generelt viking tiden og de fikk et rykte på seg.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	forskjeller i samfunnet påvirket angrepet på mange måter. Vikingene plyndret og tok over mye land mens kristne mer holdt seg rolige og var ubeskyttet mot angrepene.

Elev: Cathrine

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Forfatteren av den andre kilden snakker på en måte som får oss til og tro at han levde på tiden av hendelsen og opplevde noe av det. Forfatteren tar partiet til krikaen i hendelsen og prøver å stille hedningene i et dårlig lys. Forfatteren av den første snakker mer om tiden før hendelsen, men begge er kristne og fremstiller slik de ønsker at andre skal høre den.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Forfatterene bruker mye detaljer som får det til å fremstå som troverdig, men de velger parti. Dette kan gjøre at man ikke får hele historien, men bare

	delene han vil fortelle som gjør historien mindre troverdig.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Har ikke hørt om hendelsen før.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Hedning er et negativt ladet ord som de bruker om vikingene. Bruken av ordet viser at forholdet mellom de kristne og vikingene ikke var bra. Det var mye strider mellom partene.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	Jeg tror ikke stjeling var den eneste årsaken for hvorfor vikingene dro ut på tokt. Det var mye annet som lå bak som nysgjerrighet, makt og behov av ressurser.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Det var etter denne hendelsen vikingtiden startet for fullt.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	Partiene hadde ulike verdier som de fulget. Får vikingene var plyndringen en del av samfunnet. De kristen har helt andre verdier og tanker om hva som er greit og ikke.

Elev: Frode

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Forfatteren må være en person som har god kunnskap til stoffet, og som interesserer seg innenfor dette.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Ja det virker som forfatteren er troverdig, i den ene kilden er det jo et utkast fra en gammel bok. Mens den andre kilden virke

	også troverdig basert på den kunnskapen jeg har om vikingene.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Jeg har ikke noe kunnskap om denne hendelsen fra før, men har jo litt generell kunnskap om vikingtiden.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Jeg er usikker på hvorfor ordet «hedningene» blir brukt siden det betyr jo andre religion enn kristendommen, derfor vil jeg tro siden de er vikinger og tror på en annen religion er grunnen til det blir brukt. Kildene kan fortelle oss at det er stor forskjell på hvordan de forskjellige partene ser på det å drepe og plyndre
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	Ja og nei, jeg tror dette spiller jo en stor rolle for å samle inn penger og verdifulle eiendeler til deres høvding og dem selv. Det at de også var nysgjerrige etter å ha hørt historier om en fjernt land over havet er også viktig.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Angrepet på Lindisfarne er jo en viktig hendelse pga det marker starten på vikingtiden, den hadde jo en konsekvens for engelskmennene og kristendommen.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	Forskjellene påvirker angrepet på Lindisfarne ved at de er forskjellige personer med forskjellige tro, de snakker også ikke samme språk noe som gjør det vanskelig å forhindre det som skjedde. Vi kan også se likheter i dag ved at krig startes over konflikter.

Spørsmål	Svar
<p>Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten</p>	<p>Man kan tenke seg at det er kristne engelske forfattere ut ifra hvordan de beskriver hendelsen</p>
<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>Den første beskrivelsen er nok etter all sannsynlighet ikke troverdig. De snakker om drager o.l. som gjør kilden veldig lite troverdig. Den andre virker å være med troverdig, siden ingenting «sykt» skjer.</p>
<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	<p>Jeg vet ikke noe fra før om spesifikt angrepene på Lindisfarne, men ut ifra det jeg vet om vikingtokter så høres kildene for så vidt troverdige ut. Det jeg har lært er at vikinger ikke var noe særlig flinke på dragetemming, så akkurat den delen virke lite sannsynlig, men ellers så virker kildene troverdige, spesielt den andre.</p>
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>Det ble brukt fordi det ble sett på som mer ordentlig å bruke i forhold til «satans». Kildene forteller oss at vikingene synes kristendom er teit og at de kristne så på seg selv om en bedre rase mennesker enn barbarene med øks som de kalte vikinger.</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var</p>	<p>Nei, de var også nysgjerrige på hvordan verden rundt dem</p>

den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	så ut. Det var også stor befolkningsvekst i Norge på denne tiden og mangel på kvinner som gjorde at unge menn reiste for å finne kone og bosted.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Fordi det markerte starten på vikingtiden, krigen mellom kristne og vikinger, og det sendte sjokkbølger gjennom England som førte til hat og redsel mot vikingene.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	Forskjellen mellom de kristne og vikingene var svært viktig, siden det gjorde at de kristne så på angrepet som mye mer brutalt enn det faktisk var. De kristne så jo på seg selv som mye mer skikket enn vikingene. Likheter i dag kan man se når det er konflikter med bakgrunn i religion.

Elev: Erik

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Forfatteren i denne teksten er mest sannsynlig en som bodde ved Lindisfarne. Mes sannsynlig hadde denne personen en tilknytning til klosteret. Siden forfatteren hadde tilknytning til klosteret og måten han beskriver hendelsene, var denne

	<p>personen mest sannsynlig kristen, eller vertfall troende.</p>
<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>Forfatteren forteller om noen overnaturlige hendelser før angrepet. Forfatteren har også mange nøyaktige beskrivelser, til tross for at det kan være en sekundærkilde. Men det virker som en stor del av fortellingen er ekte. Siden mye av dette virker sannsynlig, og det finnes flere historier om at vikingene var så brutale som beskrevet.</p>
<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	<p>Når jeg leste denne teksten hadde jeg ikke hørt om alle forvarslene forfatteren beskriver. Denne delen var ny for meg.</p>
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>En hedning er en person som ikke er kristen. De ble ofte sett på som mindre hvert av kristne. Grunnen til at forfatteren bruker dette orde når han/hun snakker om vikingene, var fordi vikingene ikke brydde seg om at klosteret var hellig, og</p>

	forholdt seg ikke til kristne regler og lover.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	Jeg tror at det var flere grunner til at vikingene dro ut på reiser. Det var nok for å få rikdom, utforske, overpopulasjon og folk som flyktet.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Angrepet på Lindisfarne markerer starten på vikingtiden. Det kan være at dette viste at det var mulig å reise vest og plyndre andre byer.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	Siden vikingene var mye mer brutale og hadde mye trening i kamp, hadde ikke det ubeskyttete klosteret nok sjans til å forsvare seg. Man kan se eksempler i dag der mektige land ønsker å ta over mindre land som ikke klarer å forsvare seg.

Spørsmål	Svar
<p>Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten</p>	<p>Personene var kristne.</p>
<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>Den første beskrivelsen blir litt vel overtroisk da de snakker om drager og forklarer tidspunktet utfra månen osv. Den andre forklaringen ser jeg som mer troverdig fordi det er flere detaljer om selve slaget og ikke bare forklaringer rundt, og forklaringen høres riktig ut utfra kunnskapen vår om hvordan de levde på den tiden.</p>
<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	<p>Det er veldig mye likt, og forklaringen ligner veldig.</p>
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>Ordet «hedning» blir brukt fordi det var kristne briter som skrev det, og de bruker ordet hedning istedenfor.</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.</p>	<p>Nei, det kan også ha vært på grunn av nysgjerrighet eller for eksempel overbefolkning, for mange unge ugifte menn, og indre uro i landet.</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>Jeg vil si det var en viktig hendelse fordi det er en stor del av historien og på en måte "starten" på vikingtiden. Konsekvensene kan ha vært at flere ønsket å dra ut på tokt.</p>

<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>Forskjellen var at vikingene fulgte jo norrøn mytologi og hadde derfor ingen særlig respekt for de dyrebare kristne verdiene, enten det var utsmykninger eller generelt tin som hadde stor verdi for dem. De hadde generelt lite respekt for de kristne og de brydde seg om helt forskjellige ting. Hadde fokus på forskjellige sentrum. Disse uenighetene kan nok ha ført til konflikter mellom partene. De fleste krigene og konfliktene i dag blir også utløst på grunn av religion og ikke nødvendigvis politikken. Mennesker av ulik tro sliter ofte med å kunne se logikk i den andre partens tenkning og handlemåte i og med at det er såpass forskjellig.</p>
---	--

Elev: Hilde

Spørsmål	Svar
<p>Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten</p>	<p>Vi kan si noe om denne personen utfra teksten, at han mest sannsynligvis var kristen og religiøs, dermed er teksten skrevet i et negativt perspektiv ovenfor vikingene/plyndrerene av kriken. I tillegg vet vi at personen som gjenforteller ikke var til stedet grunnet årstall og dermed er det en andrehandsberetning kilde.</p>
<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>Forfatteren beskriver angrepet på Lindisfarne som noe forferdelig og brutalt, han prøver å overtale oss gjennom at vi får medfølelse over de som</p>

	ble angrepet en typisk form for apellformen patos.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Jeg tror ikke at vikingene er så ille som de kristne skal ha de til. Ikke alle var voldelige og aggressive, mange av dem var også anerkjente vel respekterte handelsmenn.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Jeg tror at ordet hedning blir brukt for at det skal gi Vikingene et dårlig rykte, og sette negativt lys på vikingene. Dette forteller oss at vikingene og de kristne hadde et dårlig forhold til hverandre fordi at forfatteren av teksten omtaler dem og deres handlinger på en negativ måte.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	Nei, jeg tror det var flere grunner til at vikingene dro på sjøreiser blant annet overbefolkning i Norge, nysgjerrighet samt med at de hadde et behov for å utforske og lære nye ting.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Det var en viktig hendelse fordi det var en markør som viste til forskjellene og utfordringene mellom vikingene og de kristne. Den er en viktig hendelse i forhold til at kristendommen i senere tid kommer til å spre seg til Norge.

<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>Forskjellene påvirker angrepet i Lindesnes i den forstand at det er en form for religionskonflikt. I dag kan man se likheter iblant annet Kashmir, et land hvor det er konflikt på bakgrunn av to motstridende religioner, Islam og Hinduismen.</p>
---	--

Elev: Sigrun

Spørsmål	Svar
<p>Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten</p>	<p>Forfatteren av kildene oppgis ikke, men vi kan fortsatt, ut ifra det vi leste få et inntrykk av personen. Forfatteren av den første kilden virker mindre informert på detaljer, akkurat som om personen selv ikke var til stede under handlingen. Viking. Forfatteren av den andre kilden skriver tydelig med detaljert og er kanskje mer investert i hendelsen, og har mer fakta. Samtidig er det veldig synlig at personen er kristen og tar de kristnes side i denne saken.</p>
<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>Forfatteren som skriver om angrepet på Lindisfarne, tydelig setter mye trykk på at det var et kloster som ble ødelagt, som sier oss at han kanskje selv er</p>

	<p>religiøs. Ut ifra det kan det være litt vanskelig å tenke at det er troverdig pga. at forfatteren kan ta en side i saken grunnet demstro.</p>
<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	<p>Jeg kan ikke si noe om det er noe annerledes i disse kildene i forhold til det jeg visste fra før, mtp. at jeg ikke visste noe om dette fra før av.</p>
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>Hedenske kan bety mennesker som sloss i kamper for det de tror på. Kildene forteller oss om at vikingene og de kristne ikke var på samme side, og at de hadde kamper mot hverandre.</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.</p>	<p>Nei, vikingene hadde nok flere grunner til å dra på plyndrereiser som: hevn, nysgjerrighet osv.</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>Det sies jo at angrepet på Lindisfarne var viktig fordi det var dette som startet selve vikingtiden. Og ja dette kan ha hatt konsekvenser for mange pga. alt vikingene gjorde i sine liv.</p>

Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	Ulikheter fører ofte til konflikter der det er to sider som ikke er enige om noe og begge vil ha det som de vil.
--	--

Elev: Harald

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Man kan allikevel si noe om denne personen utfra teksten. Den første kilden viser at forfatteren kanskje liker å overdrive når han skriver om hendelsen. Den andre kilden viser at forfatteren kanskje er en kristen som står veldig strekt til religionen.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Forfatteren beskriver det som et slag med mye vold og øddeleggelse.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Utafra kildene kan vi at se at det skrives annerledes med i den ene kildene så er ting litt mindre troverdig med at det var drager på himmelen osv. I den andre kilden skriver de slaget med mye mer detalj.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Ordet «Hedning» er et ord som opprinnelig er en nedsettende gammel betegnelse på en person som ikke er kristen. Jeg tror det blir brukt fordi de fleste vikinger var ikke kristne. Vi kan se ut ifra kildene at forholdet mellom vikingene og kristne ikke var bra fordi «hedning» er et ord som blir brukt på en nedsettende måte.

I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	Jeg tror ikke at plyndring og stjeling var den eneste grunnen til at de gikk på sjøreiser. Jeg tror noen av grunnene var fordi de var nysgjerrige og de ville ha mer rikdom.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Angrepet på Lindisfarne var en viktig hendelse fordi det markerer starten på vikingtida. En konsekvens av angrepet kan være at det gjorde kristendommen mindre populært spesielt i Norden.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	Forskjellene påvirker angrepet på Lindisfarne på grunn av at de tror på forskjellige ting. Dette kan føre til at det blir en større konflikt en det ellers hadde vært. Man kan se likheter i dag med at det er mye konflikter som er oppstått på grunn av forskjellige religioner/retninger innenfor religioner eller syn.

Elev: Lars Arne

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Det er personer som har kjennskap til hendelsene.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Den første kilden virker ikke så troverdig. Han overdramatiserer og skriver om ting som drager. Den andre kilden er mer troverdig. Her blir hendelen beskrevet med ting som kan være realistiske.

Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Nei
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Jeg tror ordet hedningene blir brukt fordi det var mange andre religioner enn Kristendommen som var i søkelys på den tiden. Dette kan fortelle oss at vikingene ikke var kristne.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	Nei det tror jeg ikke. De dro også på sjøreiser på grunn av ting som uro i Norden og nysgjerrighet.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Det var en viktig hendelse fordi klosteret de angrep var et samlingspunkt og var det viktigste stedet for kristen lære og tro i den delen av England. Det var også en viktig hendelse fordi ryktene ble spredd fort og sendte sjokkbølger gjennom hele landet. Dette angrepet markerte starten på vikingtiden.
Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.	Ulikhetene og forskjellene kan ha ført til uro og angrepet på Lindisfarne. Også i dag er det forskjeller mellom folk som fører til kriger og konflikter rundt i verden.

Elev: Benjamin

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Vi kan se at personen ikke var tilstedet eller levde rundt angrepet på Lindisfarne. Det kan vi se fordi angrepe var i år 793

	og boken dette står i ble skrevet i 1154.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Forfatteren er ikke helt troverdig for du kan se at han overdriver eller at de ryktene han har hørt har blitt overdrevet. Det er fordi de snakker om drager som kom å sprutetr ild.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Noe som er anderledes fra disse kildene som jeg vet er at vikingene ikke var så voldelig og skummle som disse kildene skal ha det til. De var mer nyskjerrige og ville ha rikdom.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Kildene kan fortelle oss om at de kristne ikke likte vikingene og brukte hedenske (ikke tro på samme gud) som et kjels ord om vikingene. Dette forteller oss at de hadde stort hat mot vikingene og andre hederske personer.
I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.	Jeg tror vikingene dro på sjøreiser for å skaffe seg rikdom gjennom treller, gods og gull og utforske verden for å finne nye plasser å bo på.
Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?	Angrepet på Lindisfarne var en viktig hendelse og er betegnet som starten på vikingtiden. Dette skapte "vikingene" og gjorde at alle vikingene fikk rykte om å være hedenske lovbrøtere som stjal alt som de kunne ta. Det skapte også frykt til de kristne som bodde i hele Europa.

<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>Forskjellene mellom kristne og vikingene skapte ulikheter og hat. De kristne brukte at de ikke trodde på det samme som et kjells ord og skapte hat med hverandre. Dette kan vi også se idag på konflikter som isreal og palestina der muslimer og jøder har konflikt over landeområder og bruker religion som et stort tema I dette her.</p>
---	---

Elev: Joachim

Spørsmål	Svar
<p>Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten</p>	<p>Vi kan fortelle litt utifra det som står i teksten. Begge var nok kristne, og de sa at «hedninger» ødela guds kirke og verk. Det hørtes også ut som om de var der under angrepene, fordi de fortalte historiene i ganske god detalj.</p>
<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>Det er to forskjellige forfattere, og de beskriver angrepet på Lindisfarne litt forskjellig. Den første forteller litt mer om oppbygningen til angrepet, og fortalte om ting som ikke kan ha skjedd, som for eksempel at det var drager på himmelen. Mens den andre forfatteren fortalte historien om slaget relativt godt, og med veldig gode detaljer. Derfor høres den andre forfatteren mer troverdig ut.</p>
<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	<p>Nei, det høres ganske likt ut. Ut i fra det jeg har lest fra før, var vikingene veldig brutale, og stjal og drepte alt de kom over. Det gjorde de også i</p>

	<p>fortellingene. I fortellingene hørtes de også veldig brutale ut.</p>
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>Ordet «hedning» blir brukt veldig ofte fordi det var et ord som ble brukt av kristne som et nedsettende ord om de som ikke var kristne. Vikingene var jo som kjent ikke kristne så derfor ble de kalt «hedninger». Kildene kan fortelle til oss at forholdet mellom vikingene og kristne ikke var så veldig bra, fordi vikingene ødela det de kristne satte pris på, som for eksempel kirken og gravene til helgener.</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.</p>	<p>Jeg tror ikke dette var den eneste grunnen til at de dro på sjøreise. Jeg tror at det var en viktig del, men jeg tror også de dro av nysgjerrighet av andre deler av verden, og gir å skaffe seg rikdom som skaffet dem et bedre rykte og ære i hjemlandet.</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>Angrepet på Lindisfarne var veldig viktig fordi det markerte starten på det som vi kjenner i dag som vikingtiden. Vikingtiden er jo en viktig del av Norges historie, og en konsekvens som skjedde på grunn av vikingtiden var at Norge ble et kristent land, og forble kristent i over 1000 år. Uten vikingtiden er det ikke sikkert at kristendommen hadde kommet til Norge, men den hadde iallfall kommet mye senere.</p>

<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>Det at de hadde forskjellig religion hadde nok mye å si på angrepet på Lindisfarne. Hvis begge gruppene var kristne eller hadde norrøn tro, hadde de nok respektert hverandre mye mer, og kanskje ikke angrepet hverandre. Vi kan se likheter idag. Mange kriger som oppstår idag er på grunn av at de har forskjellige religioner, og derfor har forskjellige meninger om for eksempel hellig land, eller sånne ting.</p>
---	---

Elev: Åshild

Spørsmål	Svar
<p>Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten</p>	<p>utifrå teksten kan ein sjå at forfattarane er imot vikingane og kallar dei for hedninger. Forfattarane er difor truleg kristne, noko som gjer at tekstane og hendingane ofte har blitt endra grunna egne religionsretning og egne meiningar. Ein ser også på årstalla at forfattaren ikkje levde på tida hendinga tok plass, dette vil seie at det er ein andrehandsbertning, sidan han sjølv ikkje har sett desse hendingane, men at han igjen fortel dei.</p>
<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>den fyrste teksten er svært urimeleg, og forfattaren fortel om dragar i himmelen, hungersnød og virvelvindar i himmelen som forvarsel til hendinga. Han er dermed ikkje truverdig i skildringane hans. I den andre teksten er det også klart at han overdriv då han</p>

	<p>fortel om angrepet på lindesfarne. Han fortel at dei kyrkja blir fylt med blod frå prestar av gud, og at alle utsmykkingane til kyrkja vart øydelagde.</p>
<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	<p>det eg tidligare har lært er at vikingane ikkje er så vonde som dei kristne seier. Me lærte at vikingane var handelsmenn, som reiste rundt og solgte produkt som skin og dyretenner. Og sjølv om dei har eit rykte om å vera valdelege og røvarar, er det kanskje meir til historia som ikkje vart fortalt.</p>
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>ordet «hedning» blir brukt som eit nedsettande nemning om ein ikkje-kritsen person, av andre kristne. Dei kristne bruker dette ordet får å få fram at vikingane var dumme sidan dei ikkje var kristne, og at dei ikkje hadde ein gud.</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.</p>	<p>eg trur ikkje at plyndring og dreping var den einaste grunnen for sjøfart hjå vikingar. Eg trur at vikingar reiste grunna nysgjerrigheit, handel og jakt på rikdom.</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>eg trur angripe på Lindesfarne var ein viktig hending grunna det sat vikingane på kartet i resten av Europa. Eg trur konsekvensane dette hadde var eit fiendskap mellom kristne og vikingar.</p>
<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>man kan trekkje klare trådar til konfliktar før i tida, og no. Eit eksempel er korleis religion er</p>

	ein av dei største grunnane til konflikt i notida.
--	--

Elev: Pål

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Han som har skrevet dette er en angelsakser fra område rundt som ser ut til å ha opplevd og sett selv hva som har skjedd ut ifra alle detaljene som er blitt beskrevet av personen.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	Siden vi leser hva forfatteren har skrevet og hva han har opplevd kan vi se på det som en troverdig kilde. Men pga av at han er kristen og det var han som har sett dette kan vi stille oss kritisk til at han har overdrevet i beskrivningene. Vi vet heller ikke hvem denne personen er så det er helt umulig for oss å si om denne personen i det hele tatt levde på samme århundre
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Med tanke på det svært lite jeg kan fra før om dette temaet vil jeg påstå at jeg ikke ser noe som er annerledes i det jeg har lest fra før og det jeg har lest her å nå på arket.
Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?	Forfatteren refererer til vikingene som hedninger fordi de kan se ut ifra hva de gjør at de ikke er kristne. Hvem som helst vet at ingen ville gjort det mot sin egen religion og derfor velger forfatteren å referere vikingene til hendinger.

<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.</p>	<p>Jeg tror ikke at rikdom og plyndring var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser. De kunne umulig ha visst hva som egentlig var på den andre siden. Grunnen til at det ble så lett for vikingene å plyndre å stjele var fordi de var på letning etter rikdom og når alle disse klostrene ved sjøen stod ubeskyttet fullt med rikdom var det enkelt for dem å plyndre å stjele.</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>Angrepet på Lindisfarne var en viktig hendelse fordi det ble sett på som begynnelsen på vikingtiden. Dette var da vikingene oppdaget ett nytt land og begynte på deres lange reise med plyndring, stjeling og kjemping.</p>
<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>Forskjellene mellom disse folkegruppene hadde en stor konsekvens på hvordan utfallet ble. Vikingene blir oppvokst som krigere, mens angelsakserne har en mye roligere oppvekst uten like mye vold og fokus på krigere. Klostrene var ubevoktet fordi det var ingen som på den tid i det område hadde noen tanker om å raide et ubevoktet kloster. Man kan se på dette i dag ganske tydelig. Hvis man ser på religion så ser man at det fører til konflikter og uroligheter over alt i verden. Ulikheter kan være den største grunnen til at konflikter oppstår, men allikevel ser vi at det ikke er det.</p>

Spørsmål	Svar
Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten	Utfra teksten kan en si at personene var kristne. Spesielt i den andre teksten beskriver personen veldig grundig hvordan angriperne ikke brydde seg om Kristendommen, og ødela kirken.
Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?	I den første teksten beskriver forfatteren forvarslene som kom i forkant av angrepet på Lindisfarne. Det virker ikke veldig troverdig da forfatteren skriver i veldig detalj, og skriver ting som «se drager fulle av ild fly på himmelen». I den andre teksten beskriver forfatteren angrepet som svært katastrofalt da han mente den kirken og tradisjoner fra Kristendommen ikke ble tatt hensyn til, men totalt ødelagt. Dette virker også ikke helt troverdig da forfatteren kan ha vært ekstremt kristen og overdrevet konsekvensene av angrepet slik at folk skulle være enda sintere på angriperne.
Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?	Med tanke på det jeg vet fra før, er det mye likt, men her går forfatterne ekstremt i

	<p>detaljer, noe som gjør at jeg mister tiltro til det som står i teksten. Folk har ofte tendenser til å overdrive, spesielt dersom det angår noe personlig eller noe en har stor tilknytting til (for eksempel Kristendommen).</p>
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>Ordet «hedninger» blir ofte brukt for å tydeliggjøre at de som utførte angrepet ikke var kristne. Det forteller også at forholdet mellom vikingene og de kristne var dårlig da de kristne for eksempel i denne teksten prøvde å sette hedningene i et svært dårlig lys.</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.</p>	<p>Nei, jeg tror ikke dette var de eneste grunnene til at vikingene dro på sjøreiser. Jeg tror også indre uro i landene deres og nysgjerrighet kan ha vært grunnene til at vikingene dro på sjøreiser.</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>Angrepet på Lindisfarne var en viktig hendelse da dette angrepet skal ha markert starten på vikingtiden. Angrepet fikk store konsekvenser da flere</p>

	<p>personer ville dra ut på tokt, og spesielt kirker ble utsatt for plyndring.</p>
<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>Forskjellene påvirker angrepet på Lindisfarne da personene på den tiden var sterkt tilknyttet religionen sin. De kristne brukte for eksempel nedsettende ord som «herdninger» for å beskrive de som ikke var kristne. I dag ser en også at religiøse motsetninger ofte er grunnen til konflikter. Folk verdsetter ulike verdier, og mener gjerne at det andre folk som har en annen religion gjør er feil. I dag ser en for eksempel at konflikter i Midtøsten skyldes religion.</p>

Elev: Nicholas

Spørsmål	Svar
<p>Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten</p>	<p>Det virker som om forfatterne var kristne og overtroiske. Litt overdriving i tillegg. «Samtidig kunne man se drager fulle av ild fly på himmelen». Den andre kilden var preget av kristne verdier. Ord som «hedninger», «hellig», «helgener» ble brukt. Det virker som forfatteren syntes angrepet var forferdelig og respektløst. Forfatteren så på dette som et angrep på troen hans.</p>

<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>Angrepet blir beskrevet som brutalt og forskrekkelig. Det er ikke helt troverdig, ettersom det ble skrevet ned lenge etter hendelsen skjedde, så hendelsen har blitt gjenfortalt flere ganger.</p>
<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	<p>Nei, det er ikke veldig annerledes fra det jeg har lest før. Jeg har fått med meg at angrepet var blodig, respektløst og «hedensk».</p>
<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>Ordet «hedning» blir ofte brukt fordi forfatterne var kristne og ikke hadde så mange skjellsord de kunne velge mellom bortsett fra å kalle noen for utroende. Kildene forteller oss at forholdet mellom kristne og vikingene var bittert. Det var tydelig at de kristne ikke likte vikingene (kalte dem for en hedensk rase).</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.</p>	<p>Nei, jeg tror at reisene hang sammen med nysgjerrighet like mye som vikingene var drevet av lysten på rikdom. De ville oppleve mer enn andre, se mer enn andre har sett før dem og oppdage nye plasser.</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>Angrepet på Lindisfarne var en viktig hendelse fordi den startet vikingtiden, som førte til tokter gjennom hele Europa og mer av England. Konsekvensene av dette er at verden har blitt til slik den er i dag. Det førte til kristningen av Norge og slutten av en barbarisk tid. Det gjorde gjerne Norge til et mer sivilisert samfunn.</p>

<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>Det var forskjeller i religion, levemåte, verdier, mål og drivkraft. Det er ofte religion som fører til konflikt, men her var det gjerne mer økonomisk forskjell. Munkene satt på store rikdommer i klostrene, og dette ville vikingene ha en del av.</p>
---	--

Elev: Erlend

Spørsmål	Svar
<p>Det står ikke hvem som er forfatter av kildene, men kan vi allikevel si noe om denne personen utfra teksten</p>	<p>Det vi kan si om de som står bak kildene er at de ikke selv var der det skjedde, men at de fikk det med seg gjennom andre, altså at de var en sekundærkilde.</p>
<p>Hvordan beskriver forfatteren angrepet på Lindisfarne? Er han troverdig?</p>	<p>Forfatteren av kildene beskriver angrepene som noe helt forferdelig og brutalt utført av hedenske menn. Vi kan si at kilden er troverdig i og med at hendelsen er beskrevet på en måte som får det til å virke som en faktisk var en del av det. Noe som derimot gjør det mindre troverdig er at det virker som kilden er nokså kristen og derfor tar de kristnes side av saken og kan dermed være litt ensidig.</p>
<p>Med tanke på det du vet fra før, er det noe som er annerledes i det du har lest i kildene?</p>	<p>I forhold til det jeg vet fra før om hendelsen, som kun er bare litt overfladisk om hendelsen, så får vi gjennom kildene ett mer innblikk i hvordan det på en måte var å oppleve det.</p>

<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte. Hvorfor tror du det blir brukt? Og hva kan kildene forteller oss om forholdet mellom vikingene og kristne?</p>	<p>Ordet «hedning» blir brukt ofte fordi kildene, som jeg har oppfattet det, er selv kristne, og alle som på den tiden ikke var kristne eller hadde en annen tro ble sett på som hedninger. Kildene kan fortelle oss at forholdet mellom vikingene og de kristne ikke var særlig bra, og mest sannsynlig ikke noe veldig bedre etter angrepet på Lindisfarne med tanke på at vikingene angrep de kristne og deres verdier og tro.</p>
<p>I kildene beskrives vikingene som plyndrede og hedninger som stjeler. Tror du dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser.</p>	<p>Nei, jeg tror ikke dette var den eneste grunnen til at vikingene dro på sjøreiser. Jeg tror også de dro på sjøreiser på bakgrunn av nysgjerrighet, rikdom og at det i Norge begynte å bli veldig mange vikinger og at de måtte begynne å flytte seg og ekspandere "riket deres".</p>
<p>Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse og kan det ha hatt konsekvenser?</p>	<p>Angrepet var viktig da det skulle markere starten på det vi i dag kaller vikingtiden, men den hadde nok og konsekvenser ved at det skapte konflikter mellom vikingene og de kristne engelske.</p>
<p>Hvordan påvirker forskjellene angrepet på Lindisfarne? Kan man se likheter i dag? Hvor ulikheter fører til konflikter.</p>	<p>Forskjellene etter angrepet på Lindisfarne endret stort. Vikingene fikk til å ekspandere seg, mens de kristne mistet et</p>

	<p>viktig sted for dem å møtes og lære om troen.</p> <p>Ja, man kan se likheter i dag ved at religionsk konflikt eller konflikt pga. tro fører til at det blir store forskjeller mellom gruppene.</p>
--	---

Vedlegg 8: transkribering av gruppeintervjuer klasse A:

Gruppe 1:

	Content
1	Hva tenker dere når jeg sier vikingtida?
2	1.Ehhh.. Jeg tenker barske menn holdt jeg på å si. Og voldelighet, ehm også de der båtene. Ehm ja, sjøreiser kanskje
3	Ja, noe annet?
4	2. Jeg tenker på umenneskelig oppførsel
5	Ja
6	3. Jeg tenker ikke så mye annet egentlig
7	Det samme som du?
8	3.Ja
9	Ja det er helt lov Hvorfor tenker dere at det er viktig å lære om vikingtiden da?
10	2. Det har mye med vår nordiske historie å gjøre. 1. Norsk kultur på en måte. Det er viktig å forstå historien og på en måte hvordan vi har kommet dit vi er i dag på en måte.
11	Og det kan vikingtida hjelpe oss med?
12	1.Ja, jeg tror på en måte det er viktig å få frem viktige deler eller store deler av historien og vikingtiden har i stor

	del påvirket Norge.
13	Ja, hva husker dere fra den episoden dere så? Hva skjedde i den episoden?
14	4.ehm, det var veldig mye brutalitet da. De dro Lindisfarne og tok egentlig og drepte veldig mange munkesom var veldig unødvendig syntes jeg da. Ja
15	Ja, hvorfor var det angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse da? Hvorfor er det viktig å lære om det angrepet?
16	1. Ehh, det er fordi at det er forskjell på religioner kanskje. 2. Er ikke det starten på, de så at det er land vest for de. Og da var det på en måte starten på sjøreisene. 3. Jo, det var starten på vikingtida.
17	Ja, okei. Hvis dere var vikinger, ville dere gjort noe anderledes? Hvis dere levde på den tiden.
18	3. Tror ikke jeg hadde klart å være så voldelig. 2.Tror ikke jeg ville drept noen liksom. 3. Men det er jo litt vanskelig å si for oss som er oppdratt den dag i dag liksom. Hadde vi liksom blitt oppdratt på den tida så er det kanskje mye mer naturlig da på en måte.
19	Mhm. Hvis dere var kristne da? Hvordan ville dere reagert på en sånn hendelse tror dere?
20	1.det er jo dumt den måten de bruker vold på. De kristne bare ber til sin gud, mens vikingene prøver å vise seg for deres guder nesten. de kristne bruker sin gud som beskyttelse liksom.
21	Ja, bra! Ser dere noen likheter mellom Lindisfarne og situasjoner som kan skje idag?
22	2.Ehm tenker du på religion?
23	Ja, for eksempel
24	2. ja, det er jo for eksempel sånn IS også. De tar jo krigføring mot de som ikke har samme religion som de har uten at de har en grunn for det.
25	Ja, er det noen som har andre eksempler?
26	4. nei ...
27	nei, ehm idag er jo vikinger noe som er veldig vær kultur. Syntes dere er noe vi burde være stolte av eller noe vi ikke burde være stolte av? Vi bruker jo ofte viking representasjoner i samfunnet ved for eksempel idrettsarrangementer.
28	1.Bør jo være stolte til en viss grad. de starta på en måte globalisering med skipsfartøy også. Men det er jo på en måte litt dumt og for måten de behandla andre mennesker på egentlig.
29	Ja, er dere andre enige?
30	4. Ja
31	ehm, i serien ser dere på en måte den frykten som munkene viser. Tror dere den måten vikingene blir fremstilt på

	har noe å si for hvordan vi ser på vikingene idag? Altså at vikingene blir fremstilt som brutale da, i f.eks. serier. Hvordan påvirker det hvordan vi ser på vikingene tror dere?
32	4.hmmm, hva skal jeg si? I vikings da så har jeg liksom ikke så veldig lyst til å bli sammenligna med vikinger på en måte. De blir jo fremstilt veldig voldelige.
33	Ja, tror dere alle vikinger var sånn de blir fremstilt i serier?
34	4. sikkert ikke. tror mye er bare for å skape underholdning, at de overdriver litt.
35	ja okei, bra. ehm, stemmer det som blir vist i episoden overens med det dere visste/ har lært om vikingene fra før av?
36	2.ehhh, ja. Eller altså på en måte så har jeg ikke tenkt så mye på vikingene fra før av. Men det er jo liksom det med brutale menn som reiste rundt og drepte og voldtok folk. det var jo liksom det de gjorde i serien.
37	Ja, er det noe i serien som er ulikt? Eller noe som overraska dere kanskje? Nei?
38	2. Nei
39	Nei, okei. Ehm, tror dere serien er prega av at den er laget av briter/amerikaner? at det er britisk eller amerikansk perspektiv på den hendelsen?
40	1.Det er godt mulig, men jeg har ikke noen eksempler på hvordan det liksom hadde blitt hvis det var norske som lagde den.
41	Nei, tror dere det ville vært likt eller hadde det vært noen forskjeller?
42	2.det kan jo hende at det hadde kommet frem på en annen måte da. Om norske folk ikke hadde vist like mye brutalitet da. 1.Mer tilnærming mot norsk og, følte liksom ikke at det var noe som skjedde i nord. At vikingene var fra norden liksom.
43	nei, hvorfor følte du ikke det?
44	5.Det var pga. språket egentlig bare, de snakka liksom ikke norsk eller gammel norsk da. Så da ble det litt fjernt 4.fra oss på en måte.
45	Ehh, helt tilslutt er det noe dere vil legge til selv som dere føler dere ikke har fått sagt eller ikke har snakka om?
46	4. hmm, nei
47	2. nei
48	Nei, okei. Takk skal dere ha.

Gruppe 2:

	Content
1	eh..hva tenker dere når jeg sier vikingtida?
2	1.altså jeg tenker jo rent sånn stereotypisk serie og filmer som man har sett på når man var barn med disse folkene som løp rundt med hjelmer med horn på hodet og slakter og plyndrer andre.
3	ja, Noen som tenker på noe mer?
4	2. brutalt.
5	Brutalt ja. Noe mer?
6	4.Handel, og og at vi utforska veldig mye av Europa på en veldig tidlig tid i historien. De var veldig dyktige reisere
7	Ja, bra. eh... hvorfor tror dere at det er viktig å lære om vikingtida da?
8	1.ja nei, altså det er viktig å lære om bare historien til Norge eller skandinavia generelt da tror jeg fordi det er mye man kan lære av det og det er på en måte en saying da at du kan ikke se i fremtiden før du kan se i fortiden.
9	ja, noen som har lyst til å legge til noe?
10	4.Det er jo ja, det er forfedrene våres, så vi må jo liksom vite litt om hvordan det var før og lære hvorfor for eksempel noen gater har det navnet, hvorfor noen fjorder heter det, hvorfor vi liksom har de tre sverda i fjell ute ved Hafrsfjord. Også hvorfor er norge som det er i dag, og hvorfor er vi for eksempel et kristent land da?
11	Ja, hva husker dere fra episoden dere så? hva som skjedde i episoden liksom.
12	2.De tok turen til vesten, de fant land da. Lindisfarne. også fant de land da, og møtte på folk der de så at det ikke var noen kvinner. De var vandt med kvinner, da var en annen religion da. Kristendommen, mens de var jo vandt til norrøn mytologi
13	Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse da? Hvorfor er det viktig å lære om?
14	1.eeh, utifra serien så virker det som om den asså angrept mot lindisfarne er vikingenes første møte med kristendommen da kanskje. fordi jeg husker spesielt det korset som hang på veggen liksom, så syntes de det var så rart at de tilba en gud som allerede var død på en måte, som allerede hang på korset. Det viste jo at de ikke kunne noe om kristendommen fra før av.
15	Ja, bra. eh.. noe annet? holdt jeg på å si.
16	2. Eh... det var jo som sagt første møte med vesten. og ja, egentlig det. og at de fikk en vei til å plyndre mer da. De kunne dra videre innover. Så da kunne de liksom dra dit igjen senere. ja, hehe.

17	Ja, det er bra det. ehh, hvis dere var vikinger på den tida. ville dere gjort noe anderledes?
18	3.Nei 1. Nei, lete etter gull og slåss. 2. Fulgt kulturen, sånn som vi gjør nå. Du må bare følge samfunnet og kulturen. Du kan prøve å gå litt utenfor, men hvis du er oppvokst med den kulturen og æresstolthet og familie og krig og vold så er du liksom i den gruppen og gjør nok det samme som de andre gjør.
19	Hvis dere var kristne da? Hvordan ville dere reagert på en slik hendelse? Altså angrepet på Lindisfarne?
20	4.ehm.. hadde nok blitt litt redd. Også vet ikke om jeg på en måte tenkt at de ble angrepet fordi de var kristne eller om det bare liksom bare fordi vikingene var ute og plyndra på en måte, jeg hadde nok blitt redd for konsekvensene av troen min da. At liksom sånn at det hadde fått noen konsekvenser om jeg hadde angrepet jeg og.
21	Ser dere noen likheter mellom angrepet på Lindisfarne og situasjoner som kan oppstå idag? eller som har skjedd i moderne tid?
22	1. altså det er jo, det er jo, hvis man tar midtøsten for eksempel er jo fullt av religiøse konflikter og det er jo ja. 2. Irland og Nord-Irland har konflikter, og Taiwan. Hva mer? 3. ehm.. det er hvert fall mange religiøse konflikter rundt i verden da. Det virker som det ja.
23	Ehm.. idag er vikinger noe som er ligger nært norsk kultur. Mye viking representasjoner i samfunnet og norsk kultur. Hva syntes dere om det? Er vikingtida noe vi nordmenn burde være stolte av?
24	3.Altså det er jo, jeg syntes jo det er litt kult da. Vikingtiden er interessant periode og ehm, det er jo kanskje litt brutalt, men jeg har ikke noe imot eller kjenner ikke skam av å bli sammenlignet eller at Skandinavia er kjent for vikingtiden da. 2. De andre var jo ikke noe bedre. De andre landene og kulturene, de var ganske brutale de og. De fant Amerika, selvom man sier at Columbus fant Amerika, så var vikingene der først. Så vi bør være stolt over det de har oppnådd da.
25	I episoden ser vi jo at de kristne er veldig redde. Det er på en måte en fremstilling som kommer når vi snakker om vikinger, at det er mye redsel. Tror dere at det påvirker hvordan vi ser på vikingene idag? Altså hvordan de fremstilles i serier og filmer.
26	1.Ja, jeg tror det. Altså med all den frykten og sånne ting så tror jeg det er nok mange beskrivelser.... altså det var ikke mange som skrev ned på en måte historier og sånne ting, så det blir på en måte vandrehistorier da, og da er det nok fort gjort at mange var redde osv. så er det lett og overdrive og tviste litt på historiene.
27	Det som blir skildra i episoden eller blir vist frem i episoden, føler dere at det stemmer med det dere visste om vikinger fra før eller er det noe som var ulikt fra det dere visste?
28	3.ehhh, jeg føler hvert fall at det er ganske likt hvert fall fra det jeg har sett før av filmer og serier liksom. Inntrykket jeg har fått før stemmer egentlig, at folk var redde for de og at de plyndra og fant nye land egentlig. 1.jeg er helt enig, men kanskje det med at de på en måte liksom seilte videre ut mot vesten uten Høvdingens tillatelse var litt spesielt. Jeg tror ikke det var så veldig mange som gjorde så mye uten høvdingen sin tillatelse. 2. Vi fikk også se samfunnsoppbyggingen da med treller som ble voldtatt, smed som fikk bank av noen over de i samfunnet. Og vi ser at de som reiser var bare bønder, så det er normale folk. Også ser vi at høvdingen er på

	toppen med fint hus, fin kone og pels også. Så vi ser raskt hvem som er på toppen og hvordan samfunnet er strukturert da.
29	Og det stemmer overens med det du vet fra før?
30	2. Ja, det er ganske nøyaktig at det var bønder som var vanlige mennesker. og det var høvdingen som var avhengige av bønder, og bønder som var avhengig av høvdingen. Og at det fantes treller som ikke hadde noen rettigheter.
31	Ehh.. Tror dere at serien er påvirket av det er briter/amerikanere som har laget serien og ikke nordmenn? Tror dere det hadde vært anderledes hvis det var nordmenn som lagde episoden?
32	3. Det er stereotypisk amerikanere og gjerne overdrive på en måte at de skal filmatisere det litt, og på en måte ha litt ekstra plot da for å holde det interessant, men at det ikke egentlig var så dramatisk som det ble fremstilt.
33	Mhm... Hvis det var norsk produksjon da? Tror dere episoden ville vært noe anderledes?
34	2. jeg tror vikingene hadde vært litt mindre, de var ganske store. Jeg lurer litt på hvor store de egentlig var. I episoden tok de liksom munkene og dro de rundt med en arm. Jeg tror liksom det er litt urealistisk. Noen mil på andre siden av havet er de liksom to meter mens på andre siden er de liksom 1.60 så jeg tror kanskje denne dramatiseringen av at vikingene var så store er ganske overdramatisert.
35	ehh.. Helt tilslutt er det noe dere vil legge til selv? Som vi ikke har snakka om om vikingtiden?
36	3. Alle har sagt mye godt og... latter
37	ja... takk for intervjuet!

Gruppe 3:

	Content
1	Hva tenker dere når jeg sier vikingtida?
2	ehh... jeg tenker liksom på våpen og hjelmer med horn også. Jeg tenker på norrøn mytologi og de skipene de brukte for å reise også Jeg tenker på plyndring og mye vold, og ja litt sånn groteske også. jeg tenker også groteske.
3	mhm... Hvorfor tror dere at det er viktig å lære om vikingtiden?
4	Det er jo veldig sentralt for oss i Norge, særlig hvordan det liksom har påvirket oss og hvordan det har blitt med religion for eksempel. Kristningen av Norge.

5	Ja, at Norge ble et kristent land ila vikingtida?
6	mhm.. Mange reiste ut og opplevde andre deler av verden. Norge ute i verden er liksom kjent for vikinger og da er det fint å vite litt om det.
7	Hva husker dere fra episoden av hva som skjedde?
8	eh... de ville reise vestover. Ja, ehm.. Det var liksom hu kona ville være med å reise, men hu måtte bli igjen for å passe på gården og barna. ehm.. også kom, det var liksom litt ukjent hva som var i vest, også kom de fram til et kloster. Der drepte de folk og ta alt av verdier. det var absolutt ikke nødvendig å drepe, men det var liksom sånn drep alt og ta alt liksom. De hadde veldig sånn ulikt syn på ting. Munkene syntes det var mye viktigere med bøker og bibelen for eksempel, mens vikingene syntes det var mye mer viktig med gull og andre ting. De kristne virka veldig fredfulle og de levde på en måte i troa på at Gudene deres skulle beskytte de, mens vikingene var mye mer ekstreme og groteske. Merka at de liksom prøvde å imponere gudene sine ved å liksom være sterke og drepe flest så imponerte de gudene, mens de kristne var mye mer forsiktige da.
9	bra! ehm... hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse?
10	Det var på en måte første... eh.. introduksjonen vikingene fikk til kristendommen. Munkene som gikk rundt der og... de trodde jo ikke at det var land der, så det var mange som var skeptiske til at det i hele tatt var noe land til vesten, land der og det var rikdom der og så åpna det en ny verden som de kunne reise rundt i.
11	Eh.. Hvis dere var vikinger på den tida, ville dere gjort noe anderledes tror dere?
12	Drept mindre ja ja Heller snakka med de Ja, i serien var det noen munkar som snakka deres språk så de kunne jo kommunisere. Vi hadde kanskje ikke vært med siden det var mest menn som var ute på tokt.
13	Kvinner var faktisk også med på reiser i vikingtiden.
14	De kunne liksom prøvd å lære mer om de andre da. De brydde seg ikke så mye om andre folk på en måte.
15	Hvis dere var kristne da, hvordan ville dere reagert på en slik hendelse?
16	jeg hadde på en måte sikkert helt mer mot kristendommen, hvis jeg hadde møtt et sånt folkeslag som er så voldelige og groteske som gjør så onde handlinger mot oss på en måte. Da vil ikke jeg ha noe med de å gjøre hvert fall.
17	Ja, mhm... Ser dere noen likheter mellom angrepet på Lindisfarne og situasjoner som vi kan oppleve idag?
18	Ehm... Jeg tenker vel egentlig bare generelt det å ikke forstå hverandre. Det liksom ikke ønske å kommunisere med

	<p>folk i andre kulturer og religioner. At man bare sier seg uenig også krige med de da. At folk ikke forstår noe annet enn det man selv tror på.</p> <p>Penger og makt er veldig viktig, det var jo det vikingene var ute etter. Og det er jo fortsatt penger og makt som er motivasjonen til mange mennesker.</p>
19	<p>Ja, bra! Eh.. Idag så er jo vikinger og vikingting noe som er veldig nær kultur. Vikinger er en veldig norsk ting. Hva syntes dere om det? Syntes dere vi burde være stolte av vikingtida eller er det noe vi ikke burde være så stolte av?</p>
20	<p>Eh.. etter hvert som vi har lært mer om det så føler jeg egentlig at jeg blir mindre og mindre stolt av det fordi jeg føler liksom at det strider veldig imot de verdiene vi har i dag. Men allikevel så er det jo noe vi er kjente for, og noe vi blir kjent igjen for i verden. Så det er viktig å ha kunnskap om det selv om man ikke støtter det.</p> <p>Jeg tror samfunnet på den tiden, ikke bare i Norge men ellers også var jo ganske anderledes enn det vi har i dag, så det var jo mye onde handlinger som ble begått i andre land i tillegg. Det er jo på en måte en av våre storhetstider da, hvor vi oppnådde ganske mye selv om det ikke bare var bra ting kanskje.</p> <p>Jeg tror jeg vil sammenligne det med at England hadde jo kolonier de også, selv om det ikke var så veldig snilt så bidro jo det til at de fikk mye makt, og jeg tror at det er litt derfor vi er stolte av vikingtiden fordi vi hadde mye makt støtter handlingene de gjorde.</p>
21	<p>Ja! I episoden så blir jo munkene veldig redde, og det er på en måte en gjenspeiling av hvordan det var når den hendelsen skjedde. Tror dere den redselen har vært med å påvirke hvordan vi ser på vikingene?</p>
22	<p>Jeg tror jo at vikingene for mange er jo det første vi tenker er vold, tyveri og det er jo det inntrykket vi har. Og det er jo helt sikkert at det bildet vi har i dag er påvirket av det.</p>
23	<p>Men.. Var vikingene mer enn folk som plyndra og drepte?</p>
24	<p>De fleste var jo bønder. Men de gjorde ikke så mye ut av seg, eller vi hører ikke så mye om de, for de gjorde ikke så mye anderledes. De bare levde på en måte.</p>
25	<p>Ehh.. I episoden syntes dere det som kommer frem der stemmer overens med det dere visste fra før om vikingene og har lært?</p>
26	<p>Altså egentlig så har vi jo allerede et bilde av at de var voldelig liksom, og det blir jo vist godt frem i serien. Men om det angrepet var angrepet på Lindisfarne i serien?</p>
27	<p>ja</p>
28	<p>Fordi vi snakka med læreren vår om det, og da snakka vi om at det slaget var veldig planlagt og for å vise makt. Og liksom for å bryte ned kristendommen. Og det er jo ganske anderledes enn det inntrykket vi fikk i episoden fordi i serien virka det som veldig ukjent fordi de visste ikke om det var land der borte, men i følge han så var det mer planlagt.</p> <p>Vi så jo ikke heller så mye av samfunnet, var liksom ikke så mye om de som ikke var med i slaget. Så vi fikk ikke så mange inntrykk om de, som vi hadde lært om på forhånd.</p> <p>Men det jeg også følte kom bra fram i serien var det at kvinnene kunne kjempe for det de mente og, de tok opp kampen. Hu som ville være med tok opp kampen, og ikke ga seg liksom. Hu kjempe for det hu ville, og det viser jo at de var litt mer likestilte.</p>
29	<p>Ehm.. husker dere det som skjedde med hu ene slaven før de reiste vestover?</p>

30	Hu ble voldtatt.
31	Mhm... Husker dere noe om hva dere har lært om slavene?
32	Ja, de kunne egentlig gjøre hva de ville med slavene sine. De var liksom eiendom. Men var ikke det uavhengig av kjønn?
33	Jo, det var det. Ehm... hvor mye tror dere episoden er påvirket at den er laget av amerikanere/briter? Tror dere nordmenn ville laget episoden på en annen måte?
34	Ehm.. Nordmenn er jo liksom litt mer stolte av det. Så hvis en nordmann hadde lagt det ville kanskje vikingene blitt fremstilt mer som helter enn det de gjorde der. Der er de mer for underholdning.
35	Ja.. Helt tilslutt; er det noe dere vil legge til som dere føler dere ikke har fått sagt?
36	Nei Nei Nei Nei
37	Nei, Flott! Takk skal dere ha.
38	Bare hyggelig.

Gruppe 4:

	Content
1	eh... Hva tenker dere når jeg sier vikingtida?
2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Med engang så tenker jeg sånn store kraftige menn med øks og sverd og pelskåper...plyndring. 2. Jeg tenker bønder, alminnelige mennesker som levde et normalt liv som hadde forskjellige størrelser på gårdene deres. Folk som var veldig avhengige av at de var krigere når de hadde lyst. De hadde alltid lyst på mer; skatter, rikdom, trelle og slaver og alt det der. også var det bygd opp i samfunnet at de hadde høvdinge, men de respekterte bøndene fordi de som var krigere da som kriget for høvdingene sine. 3. Jeg tenker på store menn som elsker å plyndre også og behandler nesten krig som en sport, at de syntes det er gøy å drepe folk og voldta og ta gull og sølv og trelle og alt. 4. Ja, som sånn vikingskip og plyndring. 5. Store menn, som ble sett på som monstre av andre folkeslag siden de elsket å krige og målet var å dø i krig egentlig fordi de var så fryktløse.
3	Ja, hvorfor tenker dere at det er viktig å lære om vikingtida da?

4	<p>1. Det er jo Norges historie da. Spesielt mye vikinger i Norge, og hvert fall her på Vestlandet. Det er jo interessant å vite hva andre folkegrupper i Norge har levd i Norgeshistorie og liksom se hvordan det var i Norge på den tiden i forhold til andre plasser i samme tiden.</p> <p>2. Det er første tiden hvor vi så store tegn til oposisjon av tro. De hadde valgt å tro på Norrøn Mytologi hvor de trodde på guder som styrte vær, guder som skulle hjelpe de med jordbruk og alt det der. Så ble det en utfordring da når det liksom kom kristne som stilte spørsmål til deres tro, dette var de ikke noe fan av men det var dette som førte til at senere mot slutten av vikingtida så var det jo da at da kristningen av Norge skjedde. Så det er jo ganske viktig for vår historie da, at Norge ble et kristent land tilslutt.</p> <p>4. De har påvirket hele Europa med å plyndre rundt og bosette seg i mange forskjellige land. Det begynte med Lindisfarne og de var i Kiev og Øst-Europa også.</p> <p>5. Det er jo en sånn veldig viktig del av historien i Norge, egentlig med hvordan landet er med konge også siden Harald Hårfagre var vel i vikingtiden og at en konge og litt sånn.</p> <p>5. Det var jo i vikingtida at Norge begynte å bli samlet som et rike.</p> <p>2. Så var det veldig viktig del av vikingtida dette med handel og, så det åpna mye friere handel, og fikk mye mer connections da med andre land og det er viktig å se tilbake på.</p>
5	Ja, eh... hva husker dere fra episoden sånn rent hva som skjedde liksom?
6	<p>4. De trodde jo ikke at det, eller de visste ikke om det var noe forbi havet. Det var liksom en gamble å reise mot England, men så var de heldig som fant land da.</p> <p>1. De visste liksom at det var land i Øst, men de visste ikke at det fantes noe i vest på grunn av folk som vandra rundt også.</p> <p>2. De ville liksom at, de tok å risikerte sitt eget liv da for å oppnå store ting da blant annet med eventuelt nye områder, verdiskatter som kunne plyndres, helt nye ting og historier om seg selv. De var veldig opptatt å ha gode historier de kunne fortelle fordi ikke nok med at, du kan liksom si at rikdom var hvorfor vikingene gjorde som de gjorde fordi de ville søke skatter, men de er jo mennesker og alle mennesker er jo født sånn at de bryr seg veldig mye om vår egen naturarv, vi har lyst til å bli kjent, vår ære da. Folk får jo ære av å bli kjent, og historier går jo gjennom generasjoner og blir huska som en kjent person. De ville ha en flott historie da som de kunne fortelle til sine barn som igjen kunne fortelle til sine barnebarn. Så går det liksom nedover sånn</p>
7	Ja.. Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse?
8	<p>1. De dro til vest da og kom i kontakt med kristendommen da, og de angrep et kloster.</p> <p>4. Det var på en måte en dør som åpnet seg til en verden i vest.</p>
9	Ja, hvis dere var vikinger ville dere gjort noe anderledes tror dere? Altså at dere levde på den tida.
10	<p>1. Tror ikke det. Altså det virker litt kjekt å være viking liksom syntes jeg. Måtte jeg levd i en annen tid, så tror jeg at jeg hadde vært viking liksom.</p> <p>2. Jeg tror ikke du kunne levd på en annen måte for vikingsamfunnet var jo bygd opp på den måten de oppførte seg og den måten de ble styrt så hvis du skulle prøve da å gjøre opprør mot det som var normalt å gjøre for en viking så tror jeg du ville bli sett på som merkelig. Du hadde ikke blitt sett på som mektig hvis du hadde gjort noe galt liksom fordi de ble respektert fordi de var fryktløse krigere som var barbariske som kom for plyndre og krige om områder og alt det der. Så jeg tror ikke du kunne gjort noe anderledes egentlig. For det var basically å være slave eller å være kriger. Det var liksom det det handla om.</p>
11	Ja, eh... Hvis det var kristne da? Altså munkene som bodde i dette klosteret. Hvordan ville dere reagert på en sånn hendelse tror dere?

12	<p>4.de visste jo ikke hva som kom. Så det er vanskelig å si hvordan man ville reagert. Hadde jeg liksom visst at de kom så hadde jeg nok stukket av.</p> <p>1. Tror de var ganske redde og trodde at det var Satan liksom. Pagans som kom til landet og ville ta over. De var liksom redd både for landet sitt og for religionen kanskje da.</p> <p>3. De prøvde jo ikke å løpe vekk eller noe for de mente jo at Gud skulle passe på de og ta seg av den jobben.</p> <p>1. virker som en reality check da. De hadde jo aldri sett vikinger før, de trodde kanskje bare at det var folk som skulle besøke. De hadde liksom ikke noe særlig beskyttelse. Vikingene klatret jo bare over lett og ødela disse munkene. Det var veldig sånn "drep de" og det var de kanskje ikke så godt forberedt på.</p>
13	Mhm.. Ser dere noen likheter mellom Lindisfarne og situasjoner vi kan oppleve i dag a?
14	<p>1. Altså i 2.verdenskrig så skjedde det jo nesten helt likt med Tyskland og Polen. Det var ikke helt forventa, hvis det var relevant.</p> <p>2. Samme som hvis du vil se på andre historiske hendelser med at de ble tatt med sjokk og tatt med ting som var uforventa så kan man jo se på Troja da. At de gikk inn med hesten og trodde at det var en gave. Det trodde de også var på grunn av religion. At hesten liksom var en gave til gudene for å lovprise de. Men så endte det opp med at de ble drept og erobra, samme skjedde jo i Lindisfarne da. De trodde jo at det var dommedag liksom, så de trodde jo at alt skulle gå til helvete og alt det der, så de så mye av de tragiske hendelsene i lys av religion da. Det var liksom alt skjedde pga Gud også.</p> <p>1. Jeg tenker med engang på 2.verdenskrig at når du angriper Lindisfarne så får du en sånn dårlig syn på vikingene, og derfor hører vi bare at de var sånn og veldig brutale også fordi at de kristne er jo veldig sure på grunn av det. Samme kan bli kanskje sagt om nazistene, de blir sett på som forferdelige, de drepte mange jøder og så videre men igjen tror jeg ikke at alle nazister og vikinger var sånn. Folk bare ser de sånn fordi at noen av de var onde da rett og slett.</p> <p>2. Og de onde vil at de skal bli huska sånn. Det er en grunn til at det liksom alltid er noen igjen som liksom kan fortelle de grusomste versjonene av det som har skjedd. Det er sånn de blir kjent. Nazistene hadde jo ikke gjort... de satte et stort historisk preg på på grunn av det de gjorde men de ble jo kjent som det de gjorde og, men du blir ikke kjent som nazist hvis du hjelper folk med mat også til de som er tatt til fange. Du blir jo kjent sånn basically som umenneskelige mennesker som trakk vekk alt av menneskerettigheter fra jødene også.</p> <p>4. folk glemmer fort de gode tingene folk gjør, mens ikke de dumme tingene folk gjør.</p>
15	I dag er jo vikingene noe som er veldig nært norsk kultur. Mange representasjoner av vikingtida i vårt samfunn. Syntes dere vikingtida er noe vi burde være stolte av?
16	<p>2. Ja</p> <p>3. Ja</p> <p>1. Ja</p> <p>4. Ja</p>
17	Hvorfor?
18	<p>1. Det er fordi at andre kan se på vikinger som negativt men i Norge så er de liksom sånn kule og satt liksom Norge og vikinger... Jeg er jo ikke fra Norge, men hver gang jeg drar til Sveits der jeg er fra så hører jeg alltid at "du er en viking" sant fordi jeg bor i Norge så tørr jeg å gjøre de tøffe tingene også, du får kanskje akkurat som en del av personligheten din du får det innebygd at du er viking, du er fra Norge.</p> <p>2. Du er stolt av det liksom, du hører folk sier sånn at "jeg blir ikke kald, jeg har blodet til en viking" liksom, og at sånn at det... Man blir jo stolt av hva vikinger klarte å oppnå. De oppnådde jo store ting, dyktige krigere som erobra</p>

	store områder.
19	I serien ser man jo tydelig at disse munkene blir veldig redde og... Det er jo en representasjon av en historisk hendelse. Tror dere den fremstillingen av vikingene har vært med på å påvirke hvordan vi ser på vikingene idag?
20	4.Ja, altså vikingene har jo ikke skrevet så mye liksom. Det vi vet er fra de kristne liksom, så når de var redde så hører vi liksom om satan som drepte og voldtok, men i virkeligheten kan det jo hende at det ikke var så ille. 2. De tar og overdriver mye mer og sette et dårlig navn på det liksom. For å vise hvordan man kan ha opplevd det, du skal liksom få vite hvordan det var for en livredd munk liksom at det var store mektige mennesker vikingene kunne bli sett på liksom.
21	Det som blir fremstilt i episoden, føler dere at det stemmer overens med det dere kunne fra før av om vikingtida?
22	1.Det stemmer med det man har hørt om da, at de var store og fryktløse på jakt etter gull og verdier. Men føler at den siden har man hørt mye om, mens vi fikk se litt mer om hvordan de levde. De plyndra jo ikke hver dag, og du ser jo at Ragnar har kone med barn og gård og alt det der. Så det var litt mer fokus på at de var bønder og ikke bare plyndrere. 2. Det er akkurat det. Du så liksom ikke så sykt mye, du så de eneste motivasjonene var liksom at vi skal få sykt mye gull og skatter når de dro vestover da. Og en person sa liksom at han ville ha historier som han ville fortelle til barna sine når han kom hjem igjen. Så jeg føler sånn at de kun la vekt på at vi skulle se vikingene som gjerrige og grådige som lot seg liksom styre av rikdommer og skatter da.
23	Eh... Serien er jo laget av amerikanere/briter. Tror dere det ville vært anderledes hvis det var nordmenn som hadde laget serien?
24	1.Jeg tror ikke det hadde vært så mye forskjell egentlig. Jeg tror det hadde blitt forskjell hvis man hadde hatt med mennesker som kan mye om vikingtiden, for jeg føler at når du har en produsent så gir du folk det de vil se og det er jo ofte dreping og plyndring. 4.Ingen nordmenn eller briter har jo levd i vikingtiden, så det handler jo egentlig bare om hva man har lært og ikke hvilket land man er fra. Det er hva man velger å lene seg på.
25	Bra... Helt tilslutt er det noe dere vil legge til som dere føler dere ikke har fått snakka om?
26	1. Jeg føler i den serien så ser vi at folk bare har en kone, var det ikke normalt at man kunne ha flere koner?
27	Jo, stemmer det.
28	4. Hvis man ser videre i serien så blir det mer av det. Ragnar får etter hvert en kone til.
29	Yes, Takk for intervjuet.

Gruppe 5:

Content

1	Hva tenker dere på når jeg sier vikingtida?
2	1. Altså jeg tenker jo på store menn med masse hår og våpen og sånne ting. 2. Skip eller sånn ja, og skjold og hjelmer med horn på. Høvdinger og vikinglandsbyer også.
3	Ja... Hvorfor tror dere at det er viktig å lære om vikingtida da?
4	1. Det er jo en del av norsk historie som vi stammer fra, og det går jo på en måte videre. Det er mange som vil si at de er ganske stolte av den historien at vi på en måte har hatt vikinger som har på en måte levd på en måte som andre land ikke har, eh.. og da er jo det en del av vår nordiske identitet da. Ikke sammenlignes med de, men hva liksom ting gikk i og hva våre forfedre gjorde at vi liksom er litt åpne for tidligere kulturer og hvordan ting har blitt som de er idag.
5	Ja.. Noen andre som vil legge til noe?
6	3.... Nei
7	Nei, det er lov det også. eh.. Hva husker dere fra episoden sånn veldig overfladisk?
8	4. Ehm.. Husker ikke så mye. Husker bare at det var det at de drepte de munkene og de tok med noen som gisler hjem igjen.
9	Hvorfor tror dere at det angrepet var en viktig hendelse da?
10	2. Hm.. Det var vel i vikingtida at kristendommen ble en del av Norge, og Lindisfarne var jo en veldig viktig plass for kristendommen i England. Og at det at de angrep den plassen og tok de med og fikk oppleve litt hvordan det var, det gjorde at de tok noe av de verdiene med seg da.
11	Ehm.. altså hvis dere var vikinger på den tiden. Ville dere gjort noe anderledes?
12	4. Tror jo at det har litt å si at vi hadde vært kvinner, så vi hadde liksom ikke dratt på tokt og slaya masse folk. Men du kan jo aldri være 100% historisk korrekt. Vi har liksom ikke en tidsmaskin vi kan bruke til å dra tilbake. Vi har bare en tanke om hvordan ting var, og det kan godt være at kvinner hadde mer makt enn det vi tror og at vi vet jo aldri helt og ting kan være anderledes enn det vi tror.
13	Ja. Bra. Eh.. Hvis dere var kristne da, og dere opplever at dere blir angrepet. hvordan ville dere ha reagert på en slik hendelse?
14	1. Hm.. Jeg hadde ikke hatt et godt forhold til det. De har jo ingen kunnskap til kristendommen og allikevel så velger de å bare drepe de på en måte.
15	Eh.. Ser dere noen likheter mellom angrepet på Lindisfarne og situasjoner vi kan oppleve idag?
16	4. Eh... Det er mye konflikter mellom kristendommen og islam. Konsentrasjonsleire og sånn også kanskje.
17	I dag er jo vikinger noe som er veldig nært norsk kultur. Det er mange representasjoner av vikingtiden i samfunnet vårt. Er det noe vi burde være stolte av syntes dere?
18	2. vi burde jo ikke være stolte av at de slakta uskyldige folk. Men allikevel er de jo en del av, vi burde jo være stolte

	av liksom hvem vi er og hvor vi kommer fra, det er jo ikke sikkert at de visste bedre. De har liksom ikke gått på skole og lært at det er galt å drepe og ta andre land slik som vi har gjort. For de så var det riktig, og de visste ikke hva kristendommen var. De hadde jo på en måte guder som støttet vold. F.eks. Tor med hammeren. Så det kommer jo veldig an på sånne faktorer da.
19	I denne episoden ser man jo at de munkene er veldig redde for vikingene. Det er jo en representasjon av en historisk hendelse. Tror dere den redselen som blir vist, tror dere den har en påvirkning på hvordan vikingene har blitt sett på?
20	1.Ja..Altså de presenteres jo som noe som fryktes. De gjemmer seg med engang, de bryr seg ikke om skattene, fordi de var redde for sitt eget liv. Og sånn portreteres de jo også. At de var voldsomme, de brydde seg ikke om hvem du var eller hvem du trodde på. var du ikke en del av de så skulle du slaktes. Og eh, det er jo sånn at folk har sett på de som voldelige da over hele verden utifra hvordan de blir fremstilt, og da tror jo man at de var voldelig folk.
21	Eh.. Det som vises i episoden, føler dere at det stemmer med dere visste om vikinger fra før?Eller det dere har lært i timen de siste ukene?
22 2. Jeg visste ikke så mye om vikingene fra før av egentlig, men det er jo litt likt, utfra det jeg har sett før. 4. Jeg visste jo at de var brutale også, og at de var på sjøreiser og leita etter skatter og måter å få makt på, men jeg så ikke for meg at de bare drepte folk bare for å drepe.
23	Et siste spørsmål. Serien er jo laget av amerikanere/briter. Tror dere den hadde blitt laget anderledes hvis det var en nordmann eller norsk produksjon som sto bak?
24	1.Ja, vi lærer jo mer om vikingene enn det amerikanerne gjør. Amerikanere lager kanskje episoder utfra det de har sett og de har hørt. I nord så har vi jo mange som fortsatt lever litt sånn etter vikingkulturen da med vikingklær og vikinghus for å kjenne på at de tilhører den kulturen og da er det jo et annet syn det. Hvor de liksom lever i harmoni og de går ikke rundt og dreper folk bare fordi de er vikinger. De lever liksom i de husene og tar vare på dyrene og har liksom de normene og de tradisjonene, og det er de norske verdiene da på en måte. Men så har de jo ulike syn fra amerikanere da, for de har ikke hatt det liksom med sine forfedre og sin kultur da sånn som vi har og da har vi mer kunnskap gjennom forfedre, undervisning på skolen og fortellinger, som gjør at vi har mer kunnskap enn det amerikanere kanskje har.
25	Yes... Helt tilslutt er det noe dere vil legge til som dere ikke har fått snakket om rundt vikingtida?
26	3. Nei 1. Nei 4. Nei 2. Nei
27	Nei... Takk skal dere ha!

Vedlegg 9: Transkribering av gruppeintervjuer klasse B:

Gruppe 1:

	Content
1	Yes.. Hva tenker dere på når jeg sier vikingtida?
2	1.Slåssing, dreping, stjeling, båt... 2. plyndring... at det var liksom peaket til norsk historie liksom, at vi liksom styrte store deler av verden. 3. Ehm.. Krigføring med eh smarte båter for å kunne manøvrere seg gjennom Europa. 4. Tenker på ganske tøffe folk da.. så ja.
3	Ja, fint. Hvorfor syntes dere eller hvorfor tror dere det er viktig å lære om vikingtiden?
4	1. Det er jo en del av vår historie. Å vite litt hvor vi kommer fra. 2. Det er jo en ganske stor påvirkning på oss føler jeg. Siden det var jo i vikingtiden vi fikk kristendommen, og det har jo påvirka kjempe stor del av kulturen våres med jul, påske og alle disse store feriene som har kommet fra kristendommen da. Som kanskje hadde kommet til en annen tid eller aldri kommet hit uten vikingtiden da.
5	Ja. Noen som har noe de vil legge til?
6	4. Tenker det samme. 3. mhm
7	Ja. Dere jobbet med kilde, husker dere noe fra kildene dere jobbet med? Hva handlet de om?
8	4. Eh.. Var ikke det en saga om...
9	Nå tenker jeg på de om Lindisfarne.
10	1.Åja de. De som beskrev hvor forferdelig det var å møte på vikingene, og de sa at de kunne merke et år i forveien at det kom til å skje noe.
11	Ja, hvordan merka de det?
12	1. Det ble noe, at folk sulta og det ble lite mat og de så drager i himmelen også.
13	Ja, hva var det et tegn på? Sa de noe om det i kildene?
14	2. Husker ikke om det var tegn på noe. Husker bare at det sto at det var en drage på himmelen og ild i lufta som lyn som slo ned.

15	Ja. Ehm.. Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse da?
16	1.Det var det som startet vikingtiden egentlig da. Og vikingene skjønnte at her er det ubevoktet rikdom som de kunne gå og ta.
17	Lett rikdom som de kunne få tak i?
18	1. Mhm.. Og det gjorde at de fikk lyst på mer, og da gjorde de det oftere.
19	Så det starta på en måte en bølge av...
20	4.Bølge av krigføring og plyndring, og ulike tokter. De begynte vel ikke.. etter det begynte de på tokt andre plasser enn bare England.
21	Bra
22	2.Ja, jeg er enig.
23	Yes, hvis vi tenker på det vi var innom istad med religion. Tror dere det kunne hatt noe påvirkning på religion? Siden vi snakka om første møtet med.. første møtet med kulturen i England.
24	2. Ja de møtte vel på kristendommen for første gang når de kom til England. Hvis de likte som tenkte at "Ja, dette var rimelig" og tar det med tilbake til Norge. Liksom hvis en kristen spredde det til venner og familie også kunne det spres videre.
25	Ja fint. Hvis dere var vikinger, ville dere gjort noe anderledes enn de gjorde?
26	1.Ville gjerne kanskje holdt meg litt mer tilbake. Ville kanskje ikke blitt så grådig at vi ble beseira. Kanskje brukt litt mer smart krigføring, kanskje litt mer pil og bue, var mye sverd og spyd. Kanskje litt større skjold.
27	Ja, for å ha tatt over hele England rett og slett?
28	1. Ja, kjørt litt mer romersk krigføring også, og formasjon.
29	Ja, er det noen som har noen andre tanker?
30	3. Nei, det hørtes bra ut.
31	Hvis dere var kristne da, hvordan ville dere reagert på en sånn hendelse tror dere?
32	1.Det ville vært litt kjipt altså, siden de der kildene beskrev det jo som om noen kom dit og dreit på religionen deres og tråkte på hellige graver og.. Det virka skikkelig kjipt det de skrev. 4. Brutalt 1.Ja
33	Ja.. Ser dere noen likheter mellom Lindisfarne og situasjoner vi kan oppleve idag?
34	4.Hm.. Ja, altså hvis det blir angrep eller terror på en spesiell eller en kultur eller en religion eller lignenede så akkurat som vikingene gikk etter de kristne da.

35	Ja, så Lindisfarne blir på en måte som et terrorangrep?
36	3. Ja, så de kristne på Lindisfarne følte seg.. ja.. de følte seg som et offer for en type terror.
37	Ja.. bra. Noen andre situasjoner?
38	4.Ja.. Asså du kan.. det er jo det samme som korstogene, sant. Tenker jo sånn, det er jo ikke nåtid, men det er jo mange historiske hendelser som er like som det som skjedde på Lindisfarne da.
39	Hvordan syntes du at korstogene og Lindisfarne er like da?
40	4.Ja det er jo korstogene, det er jo kristne sant som prøver å liksom overta land og prøver gjøre de om til kristne. Eh.. det er jo litt motsatt av det vikingene gjør da. De angreper jo kristne, men det er en liten sammenligning der for det handler jo om religion.
41	Ja.. I dag er vikinger noe som er nært norsk kultur. Hva syntes dere om det? Er vikingtida noe vi som nordmenn bør være stolte av?
42	1.Ja.. Det er jo litt sånn.. litt sånn trademarke da. Jeg føler vi tjener litt på det, tar og namer fotballag også etter.. vikinger og sant.
43	Ja, men for eksempel sånn som dere leste om fra Lindisfarne med hvordan de gjorde ting. Hva syntes dere om det? I forhold til at vi ofte blir knyttet til vikinger da.
44	3. De visste jo ikke at, når de først angrep disse kristne også så tror jeg ikke de angrep de fordi de var kristne. 1. Ja, de ville bare ha tingene deres. 1. De, de.. De hadde liksom ingen grenser, de var helt ville.
45	Ehm.. Har denne redselen som blir vist i kilden dere leste påvirka hvordan vi ser på vikinger?
46	1. Det er jo det med at de er så brutale og så asså, de viser ikke nåde virker det som.
47	Nei, tror dere alle vikinger var sånn?
48	1. Nei, tror du bare hører det verste. 3. Ja 2. Mhm 1. Jeg tror ikke alle gikk og drepte og voldtok og stjal hele veien. 3. Tror nok hvis vi hadde tenkt på vikinger eller at noen vikinger kom hit og så hadde vi vært ganske redde. I forhold til hvordan det blir beskrevet med disse på Lindisfarne sine synspunkter.
49	Mhm.. Ja. Eh.. Husker dere om det som framstilles i kilden er... hva skal jeg si? Likt som det vi har lært fra før?
50	4.Eh, ja. De i det hele tatt. På Lindisfarne så var det ikke så mye motgang, det gikk jo ganske greit. Men at de turte å gå i kamp fordi de trodde på den norrøne mytologien som var deres tro da. Det var ære i det, og at de kom til å komme til en god plass hvis de utførte noen handlinger.
51	Ja, bra. Ehm.. Tror dere at kildene bærer preg av at det er kristne som har laget de?
52	1. Det sto jo, altså de kalte vikingene for en hedensk rase. Og det var mye hedninger og at de ikke var kristne da.

	<p>2. Og at det var en dårlig ting, at de ikke var kristne.</p> <p>1. Og at de gjerne var så ville og brutale siden de ikke var kristne da. Sier at de var ugudelige.</p> <p>4. De hadde en annen tro, derfor ble de liksom sett ned på av de kristne. Og når de utførte de handlingene tror jeg ikke de likte de noe bedre.</p>
53	Nei..bra. Eh... tror dere vikingene hadde fremstilt det på en annen måte hvis de hadde skrevet om det angrepet?
54	<p>3. Ehm, de hadde jo sagt at det var et kjempebra slag og sånne ting. De hadde ikke sagt noe negativt om det.</p> <p>1. Jeg tror heller de hadde snakka mer om hvor mange de drepte, jeg tror ikke de hadde sagt noe om kristne religionen, de hadde kanskje sagt at noen av de kom til Valhall hvis noen av de dæva.</p> <p>2.Mhm..</p> <p>1. Jeg tror liksom de hadde beskrevet det mer som en glad ting da.</p>
55	En positiv ting ja.
56	1. Det var en liten seier.
57	Yes.. Er det noe dere vil legge til? Noe dere vil si som om vikingtida som deres syntes var spennende?
58	1. Det kuleste er jo at de tok båtene på elver også da. Det er jo crazy.
59	Ja, de var ikke så verst med skipsteknologien sin.
60	1. Mhm.
61	ikke noe mer?
62	<p>1. Nei er fornøyd.</p> <p>3. Nei</p>
63	Nei, takk skal dere ha!

Gruppe 2:

	Content
1	Eh.. Hva tenker dere når jeg sier vikingtid?
2	<p>1. Ehm.. hm. Svartedøden... Nei, nei det gjør jeg ikke. Jeg tenker på vikingtiden, jeg tenker på båt fordi de reiste.</p> <p>2. Landsbyer ogsånn</p> <p>3. Høvdinger</p> <p>4. De plyndra ogsånn</p>
3	Fint- Det er et greit startpunkt. Hvorfor tror dere det er viktig å lære om vikingtiden da?
4	1. Det er jo historie, det er liksom det, eller det er et av Norge sine kjennetegn, sånn vikingene ogsånn.

5	Ja, så det er vår historie?
6	1. Ja. 4. Vi hadde ikke vært de samme i dag tror jeg uten vikingtiden. Så da er det jo ganske viktig å lære om vikingtiden og hvorfor vi er som vi er. 3. Og det er jo sånn vi ble kristne liksom, eller landet vårt ble kristne da.
7	Ja fint. Husker dere noe fra kildene om angrepet på Lindisfarne? Hva sto det om det?
8	3. Ehm, det var jo at de.. Det var en by i England som de plyndra og tok masse ting fra en kirke. Var det ikke det?
9	Mhm..
10	3. Også var det blitt skrevet stygge forklaringer om vikingene på en måte, som ikke kanskje er helt sanne.
11	Eh.. Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse?
12	1. Åå.. Var ikke det enten det som starta eller slutta vikingtiden?
13	Starta ja, det er riktig det.
14	Hvilke konsekvenser har det hatt da? Tror dere?
15	3. Det var vel det at de så litt ned på vikingene på grunn av at de ikke var kristne liksom.
16	Som du sa istad så blir jo Norge et kristent land etter hvert. Og her møter jo vikingene kristne munkar. Kan det ha noe å si?
17	3. Ja...
18	Ja, hvordan da?
19	3. Nei, altså... det er et godt spørsmål... 2. Vi vet ikke.
20	Nei, Eh.. da går vi videre. Hvis dere var vikinger, ville dere gjort noe anderledes?
21	2. Nei.
22	Ingenting?
23	1. Jeg tror ikke det. 4. Litt mer båttur. 3. Ikke blitt så påvirka av kristne kanskje.
24	Du ville ikke ha blitt kristen etter hvert?
25	3. Nei, holdt på det norrøne.

26	Hvorfor det?
27	3. Det er jo litt kulere.
28	Kulere?
29	3.Ja..
30	Ja.. Ehm.. Hvis dere var kristne da? Hvordan ville dere reagert på en slik hendelse?
31	- ...
32	Ville dere forklart angrepet med natur hendelser som lyn og torden? Husker dere at de snakka om drager på himmelen og..? Husker dere de snakka om det i starten av kilden?
33	2. Nei.. 3. Nei
34	Nei.. De snakka om drager i himmelen og litt sånt.
35	2. Og det var tegn på at det skulle skje liksom?
36	Eh.. Ville dere forklart det på den samme måten tror dere? At vikingene kommer fordi Gud skal straffe de?
37	2. Nei.
38	Nei, hva ville du tenkt?
39	2. jeg tror ikke jeg hadde sagt at siden det er drager i himmelen så er det et tegn på at det skjer. Jeg vet ikke jeg...
40	Nei.. Ser dere noen likheter mellom Lindisfarne og noen situasjoner som kan oppstå idag?
41	4.Ehm, det er vel sånn det samme at du forklarer noe anderledes som noe farlig eller ja. Du gjør jo det fortsatt med religion på en måte.
42	At noe som er fremmed for deg kan være farlig?
43	4. Ja.
44	Noen som har noe annet de vil legge til? Nei? Ehm, idag er vikinger noe som ligger nært norsk kultur. Hva syntes dere om det? Er vikingtiden noe vi nordmenn kan være stolte av?
45	3. Sånn både og egentlig
46	Ja, hvordan da?
47	3. Eh...Vi hadde ikke vært de vi er nå uten vikingene, men de gjorde jo mye galt og da.
48	Ja, som plyndring og..?

49	3. Ja.
50	Ja, Hva er det vi kan være stolte av da?
51	2. Det er jo det at de har fått oss dit eller hvordan vi har det i dag på en måte. Det var jo en start på det hvert fall.
52	En start på Norge som en nasjon?
53	2. Ja.
54	Ja. Ehm.. Den redselen som kommer fram i kildene dere leste, tror dere de har påvirket hvordan vi ser på vikingene?
55	4.Eh, jeg tror det. Jeg tror det liksom blir.. hva skal jeg si? At de blir forklart litt onde, at de ikke egentlig var det på en måte.
56	At de ikke var så ille som de blir fremstilt i kildene?
57	3. Ja.
58	Noen som tenker noe annet?
59	2. Nei, jeg er enig. 1. mhm.
60	Ja, stemmer det som blir fortalt i kildene overens med det dere kunne fra før om vikingtida?
61	4. Kunne ikke så mye om vikingtiden egentlig.
62	Nei.. Ingen som vil si noe mer?
63	-.....
64	Nei, tror dere kilden er preget av den er laget av munkar eller kristne fra vikingtiden? Hvordan isåfall?
65	2. Ja, for de vil jo på en måte høres best ut at på en måte at de kristne var bedre enn de vikingene da. Og siden de selv var kristne så støtter jo de.. Du vil jo alltid få vennene dine i best mulig perspektiv og ikke motstanderen på en måte. 3. Sånn fremme seg selv liksom. 2. Så hvis det hadde vært en veldig anonym person som ikke kunne noen av sidene eller var på noen av sidene så hadde det ikke vært så mye bedre med kristendommen enn med vikingene.
66	Ja.. bra! Hvis kildene hadde vært skrevet av vikingene da? Hvordan tror dere at det hadde blitt fremstilt da?
67	2. Da hadde det jo blitt motsatt da, at vikingene hadde hørt ut bedre enn de kristne og fra deres synspunkt så er jo det deres meninger. Jeg vet jo ikke om det de mente var rett, men det er jo hvert fall det de står for. 3. Jeg tror ikke de hadde sett på vikingene som noe skumle.
68	Nei, de ville kanskje ikke brukt ord som hedninger eller andre ting for å omtale de kristne?
69	3. Ja.

70	Ja.. bra. Ehm.. Er det noe dere vil legge til? Noe dere ikke har fått sagt eller fortalt?
71	2. Nei.
72	Nei, takk skal dere ha!

Gruppe 3:

	Content
1	Hva tenker dere når jeg sier vikingtida?
2	1. tenker mye på plyndring og reising, og å utforske nye steder 2. ja, det å plyndre eller å rane og angripe og gå på tokt tenker jeg på. 1. mye vold. 3.tenker mer på rolige gårder og dyrking av mat. Jordbruk rett og slett. 4.jeg tenker på norsk og skandinavisk storhetstid. Vi var revolusjonerende innenfor skipsbygging og krigføring og altså utforsking av nye plasser i verden og ja.
3	Bra. Hvorfor tror dere at det er viktig at vi lærer om vikingtida?
4	1. det er jo en del av vår historie da. Norges historie. 2. Det er en veldig viktig del av Norges historie. Det var jo veldig viktig.
5	Hvorfor var det en viktig del av Norges historie?
6	4.Fordi da var Norge på sitt største og vi hadde kontroll i av mye land på de britiske øyene, Grønland og etter hvert borte i Amerika som de kalte for Vinland på den tiden.
7	Mhm.. Yes. Eh.. Sånn generelt hva husker dere fra den kilden vi jobba med? Sånn overfladisk, hva skjedde?
8	1. Den med Lindisfarne?
9	De med Lindisfarne ja.
10	1. Ja, husker jo at det var to kilder, også så de såne tegn på himmelen også at det var nød før angrepet.
11	Mhm.. Husker dere noe om..
12	2. Den andre kilden forklarte i litt mer detalj hva som skjedde, på en måte den første fortalte ikke så mye om hva som skjedde men mer før. 3. Den første fortalte jo om drager også, og det ble jo litt voldsomt.
13	Syntes du det ble litt usannsynlig?
14	3. Ja. Den neste var detaljert, men det var ting som faktisk kunne skje. 1. Også var det veldig tydelig at de kildene var skrevet av de som bodde på klosteret da, ikke vikinger. De sa

	liksom at, hva heter det når man ikke er kristen..
15	Hedning?
16	1. Ja, de kalte de for hedninger liksom.
17	Ja.. Hvorfor var angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse?
18	1. Det var jo starten på vikingtida. Det viste av det var ting vestover.
19	At det var land i vesten ja. Noe annet?
20	5. Det viste at skandinaviske folk var, de var sterkere enn mange skulle tro, at de var bedre på den tiden enn de kristne som så på seg selv som veldig mye bedre enn de selvom vikingene var veldig mye sterkere. 2. Historien gav et veldig godt eksempel på hvor voldsomme vikingene kunne være.
21	Ja.. Hvis dere var vikinger ville dere gjort noe anderledes?
22	1. Vanskelig å si. 2. Vanskelig å si ja. 1. Det er så mye.. liksom var du kriger eller bonde var du viking liksom.
23	Ja, tror dere at dere hadde blitt påvirket av samfunnet de levde i?
24	1. Ja, det tror jeg. 4. Jeg tror ikke vi hadde oppført oss så mye anderledes fordi jeg tror samfunnet hadde oppdratt oss til at det de gjør er greit og akseptabelt, det ble ikke sett på som noe negativt å plyndre og ta livet av folk. 3. Du ble hylla liksom, og du vil bli hylla. 4. Du vil jo til Valhall.
25	Ja.. Hvis dere var kristne da? Hvordan ville dere reagert på en sånn hendelse tror dere?
26	1. Nei, hadde liksom følt at det ikke var lov da, og at det var et angrep på kristendommen.
27	Mhm
28	2. Ville sikkert tatt hevn. 4. Det hadde sikkert vært forferdelig fordi alle der... det var jo ikke bevokta eller noe sånt fordi det var jo veldig rolig.. rolig. De forventer jo ikke at en haug med mennesker bare skal komme og drepe alle og holde på sånn.
29	Nei.. Bra. Eh.. Ser dere noen likheter mellom Lindisfarne og situasjoner vi kan oppleve idag?
30	1. hm.. Ja mer sånn hvis et eller annet land har lyst til å ta et annet land da. Det er jo mye som skjer nå mellom Russland og Ukraina. Hvis Russland da kaprer Ukraina, så er det jo litt sånn at en større makt tar over et land som ikke kan forsvare seg selv. 4. Du kan jo se på for eksempel 9/11 med twin towers også, at det var veldig brutalt og ekstremt. At det ikke var forventet i det hele tatt.
31	Ja, så et terrorangrep rett og slett?

32	4. Ja.
33	Ja, med religion da? Med religionsdelen, har vi noen slike situasjoner idag hvor religion skaper konflikt?
34	1.Ja, det er jo mange eksempler på det. At liksom, for eksempel i Israel så er det jo hvem som skal ha Jerusalem også mellom Palestina og Israel da.
35	Ja..yes. Eh.. I dag er vikinger noe som ligger nært norsk kultur. Hva syntes dere om det? Er vikingtida noe vi nordmenn stolte av?
36	4.Ja. Fordi det viste hvor sterke nordmenn kan være og hvor mye kontroll vi hadde over den nordlige verden. Eh.. og vi bør være stolte over at vi var så store. Også kan vi jo snakke om grunner til hvorfor vi ikke er så store idag. Det er jo allefall, eller vi skal være stolte av vi kunne bygge såpass gode skip så tidlig.
37	Ja.. Noen andre ting vi kan være stolte av? Eller noe vi ikke kan være stolte av og forsåvidt?
38	1. De var jo veldig brutale da. At de ikke brydde seg om noen andre enn seg selv.
39	Og det er noe vi ikke er stolte av eller noe vi er stolte av?
40	1. Eh.. det er noe vi ikke er stolte av.
41	Okei.
42	1. Sånn som det er nå så tenker vi jo på andre også liksom. Så..
43	Den redselen som blir uttrykt i kildene, tror dere den har vært med på å forme det inntrykket vi har av vikinger idag?
44	1. Ja..
45	Altså nå tenker jeg på hvordan de beskriver angrepet og..
46	4.Du blir kanskje sett på som litt barbariske litt som de germanske stammene i romertiden. Det er litt sammenligninger der, at vikingene blir sett på som veldig brutale som ikke har mye renslighet. At de rodde rundt i verden og ble sett på som barbarer som bare brydde seg om å krige og plyndre og sånne ting.
47	Ja.. Bra. Stemmer det som ble skrevet i kildene med det dere visste om vikinger fra før av generelt?
48	2.Ja.. 1.Ja, føler det. 2.Vi visste jo at de var brutale også.
49	Ja.. Er det noe som dere føler at ikke stemmer med dere leste?
50	2.Snakka jo om drager også. 3. Det var disse dragene ja. 2.Ja, er vel rimelig sikker på at det ikke fantes drager 3.Det vet vi forsåvidt ikke da. 2.Nei, jeg sa rimelig sikker.

51	Ehm.. Hvor mye tror dere kilden er preget av at den er laget av kristne?
52	3. Veldig preget. 1. Det gjør jo at de virker veldig brutale da, vikingene.
53	Ja, så dere tror ikke at alle vikinger var så brutale som de blir fremstilt?
54	1. Nei, det var nesten normalt liksom at det var normal krigføring på en måte. 3. Vikinger var mennesker de og, det er ikke bare brutale mennesker eller brutale folk. 4. Jeg tror jo at noen av de var som de ble beskrevet på Lindesnes det er jo ting som kan skje men det betyr ikke... 3. Lindisfarne 4. Unnskyld.. Men det betyr ikke at alle var sånn.
55	Nei.. Ehm.. Hvordan tror dere en sånn kilde ville sett ut hvis det var en viking som hadde skildret det som skjedde på Lindisfarne?
56	4. Mye roligere. 1. Ja, og mye mer gode ting over det liksom.
57	Ja
58	3. Også "vi klarte det, vi klarte å ta over de kristne folka, som bare tenker på en sånn tullete gud" 4. Og at de fant masse penger og gull. 3. Ja "vi fant mye gull"
59	Det er noe de har lyst til å gjøre igjen?
60	4. Ja 3. Ja.
61	Ehm.. Bra! Eh er det noe dere vil legge til sånn helt tilslutt som dere ikke har fått sagt som dere har lyst til å snakke om?
62	4. Nei 2. Nei 3. Nei. 1. Eller jo, vikingene var veldig troende. Flere guder, de hadde liksom en gud for hver ting nesten.
63	Hvordan, hvis vi snakker om en slik kilde.. De kristne snakker jo mye om religion og.. Hvordan tror dere, hvis en viking hadde eller fra et norrønt mytologi perspektiv, hvordan tror dere de ville skrivd om gudene da? F.eks. hvis noen døde.
64	3. Det kommer jo an på hvordan de døde. Om de døde i kamp eller av sykdom.
65	Si hvis de døde i kamp da.
66	3. Da ble de jo hylla. Det var liksom det beste som kunne skje. 1. Da kom de jo til Valhall

67	Så kanskje mer.. altså i kristendommen er det jo veldig tragedie at de dør, men hvis en viking dør i kamp ville det kanskje vært en mye mer positiv skildring av å dø?
68	1. Ja 3. Mhm
69	Bra.. da sier jeg tusen takk for intervjuet.

Gruppe 4:

	Content
1	Hva tenker dere når jeg sier vikingtida?
2	1. Gamle dager 2. Sjøreiser 3. Sinte menn 4. Tokt også
3	Bra.. Hvorfor er det viktig for oss å lære om vikingtiden?
4	2. Det er jo på en måte vårt opphav da siden de i stor hovedsak kom fra Norge, der vi kommer fra. Og da er det liksom vår historie og hvordan landet vårt har blitt som det har blitt kanskje.
5	ja.. Bra. Dere andre er enige? Ja.. Så bra. Eh... Hva husker dere fra de kildene fra Lindisfarne? Bare sånn overfladisk.
6	1. Er det ikke der de sier at vikingtida på en måte starta holdt jeg på å si.
7	Ja, det markerer starten ja.
8	2. Det var liksom to forskjellige synspunkt.
9	Ja, hvordan da?
10	2. Eller det var to forskjellige kilder
11	Ja, hva handla de om?
12	3. Eh.. Det klosteret som de angrep, også ble det drept masse kristne folk. 5. Når de skrev så virka det ganske overtroisk. At de liksom snakka om sånn himmelen og.. ja
13	Ja.. Bra. Hvorfor er angrepet på Lindisfarne en viktig hendelse da? tenker dere.
14	5. Det introduserte jo kristendommen for vikingene liksom, så de på en måte.. de har alltid hatt det norrøne, men nå fikk de sett eller hørt om kristendom for de tok jo det klosteret liksom.

15	Første møtet med kristendommen? Ja.. Hvorfor var det viktig?
16	5. Fordi senere ble hele Norge kristna.
17	Ja, Norge blir et kristent land etter hvert. Bra. Ehh.. også var det jo også som du sa istad starten på vikingtiden. Eh.. Hva skulle jeg si? Hvorfor er det... Hvordan kan vi si at det markerer på vikingtida? Hva skjer etter Lindisfarne? Fortsetter de med sånt eller, med å dra på sjøreiser eller..?
18	5. Ja, de fortsetter jo.
19	Ja, hvorfor det tror dere?
20	5. Det er sikkert flere faktorer som spiller inn, men blant annet nysgjerrighet og at man ville ha mer makt og på en måte penger osv. og utforske nye steder.
21	Ja.. Bra! Eh..Hvis dere var vikinger, ville dere gjort noe anderledes?
22	3.Hmm... Ja.
23	Ja, hva da?
24	4.Jeg vet ikke.. Mener du i nåtid eller liksom hvis det hadde vært vikingtid nå og vi levde nå, eller mener du om vi levde da?
25	Hvis du levde i vikingtida mener jeg.
26	3. Åja, nei.. 5. jo, ville ha tenkt altså de ehm.. Vikingtida varte jo ikke for alltid, det er jo en grunn til at det enda ikke er vikingtid, så ville kanskje den makten de hadde og den rikdommen de hadde, og tenkt litt anderledes på hvordan de bevarte det. Liksom at de kunne bearbeide det lengre da. At de ikke tapte den. At de var litt mer strategiske når det kom til sånne ting.
27	Ja.. fint. Ingen som har noe annet?
28	2. Altså jeg tenker at det var litt vanskelig å sette seg inn i for vi vet jo ikke hvordan alt var på den tiden, og de levde annen måte enn det vi gjør nå. Men jeg er enig med det du sier egentlig.
29	Eh.. Hvis dere var kristne da? Hvordan ville dere reagert på en sånn hendelse?
30	1. Man blir jo sint på en måte... 2. Mhm.. man vil på en måte ta hevn. 4. De var ganske disrespectful ovenfor kristendommen siden de dreiv og ødela liksom ting som var viktige for de kristne når de raida det klosteret.
31	Ja.. Eh.. Ser dere noen likheter mellom Lindisfarne og noen situasjoner vi kan oppleve i dag tenker dere?
32	5. Ja 3. Ja 5. Det er jo veldig eh.. på en måte ikke krangler, men situasjoner som oppstår nå til dags pga. religion. Du har alt fra

	<p>som skjer rundt i verden der andre har.. enten blir kritisert eller kritiserer andre religioner eller at de tolker det på en annen måte som gjør at det kræsjer på en måte. Du har flere eksempler fra Norge der for eksempel han Manshaus han likte jo ikke akkurat, så da tok han å drepte de. Så det er mange likheter. Du skulle jo tro at det ikke fortsatte og at folk har lært, men de har jo ikke det. Så du ser jo hvordan religion spiller inn på konflikter nå idag.</p>
33	Ja bra. Noen som har noe de vil legge til?
34	3. Jeg er enig med hu.
35	Ehm.. Idag er vikinger noe som ligger nært norsk kultur. Som ofte forbindes med nordmenn. Er det noe vi burde være stolte av eller noe vi ikke burde være stolte av?
36	<p>4.Vi burde være stolte av visse deler av det. Altså hva vi har fått til. Altså kanskje ikke metoden de gjorde det på. Men det er jo vår historie så jeg tenker at det er noe man burde være stolt av til en viss grad hvert fall.</p> <p>2. Altså selvom de gjorde det på en måte som vi kanskje ikke ville gjort det på så, så er jo det på en måte grunnlaget for at vi er der vi er idag liksom. Selv om det er veldig lang tid tilbake så er det ikke sikkert ting hadde vært som det er i dag hvis de hadde gjort det på en annen måte.</p> <p>1. De gjorde ikke bare forferdelige ting. Måten de fant opp ting på, altså teknologi, altså de tok ting et hakk videre da. Det altså, alle sånne historiske ting så må man tenke at det kom noe godt ut av det på en måte. Så jeg tenker at det er noe vi til en viss grad skal være stolte av.</p>
37	Ja.. Eh.. Den redselen eller måten de kristne beskriver vikingene på, tror dere det har hatt innvirkning på hvordan vi ser på kristne idag? Isåfall hvordan?
38	4.Eh.. Det var jo sånn at det var ofte de kristne, de lærde da som kunne skrive og fortelle dette videre. Det kunne jo ikke vikingene, så det er på en måte deres historie vi har fått hørt. Og måten de forteller om at de var så barbariske og alt det der er jo det inntrykket vi har fått også. Vi tenker liksom ikke at de var gode og snille mennesker. Vi har jo fått det synet og det har kanskje påvirket til at Norge ble kristna etter hvert, så har vi hørt mer om det. Disse slagene ble jo skrevet om i ettertid, så da er det det synet vi har fått da.
39	Ja. Er det som fremstilles i kilden, stemmer det overens med det dere visste om vikingtida fra før av?
40	<p>2. Ja..</p> <p>4. Ja.. Egentlig. Det vi har lært er jo mye mer utfyllende enn det vi kunne fra før av liksom. Men sånn det slaget på S liksom hørt om siden ungdomsskolen og barneskolen kanskje så det er jo det samme bare mye mer utfyllende nå.</p> <p>5. Tror kanskje nå har vi på en måte, vi har aldri.. tror hvert fall at de fleste ikke har tenkt over hvilken synsvinkel det på en måte har blitt skrevet utifra.. hvordan det på en måte ble tenkt? Vi har liksom alltid hørt den kristne versjonen av det på en måte. Eh.. men nå får vi jo vite at de skrev det jo sikkert på en måte som de sikkert oppfattet det på, men det er jo ikke sikkert at det var sånn det var. Når folk skriver ting så er vi alltid glad i å legge på ting.</p>
41	Så syntes dere at kilden er preget av at det er et kristent syn på hendelsen?
42	<p>5. Ja</p> <p>4. Definitivt.</p>
43	Ja, hvordan tror dere at det ville vært hvis det var en viking som hadde skrevet ned den kilden da?
44	3. Tror de hadde vært mer sånn "yes.. vi greide det"

45	Litt mer positiv?
46	3. Ja 4.Og sikkert litt mer stolthet rundt det. 3.Ja. 5. At det ikke bare var masse forferdelse rundt det, at det var noe flott og bra rundt det på en måte. Men du får jo aldri en skikkelig pålitelig kilde når det er to sider og ingen tredje part. Mellom der er det jo noe som sikkert stemmer, men det er jo alltid preget av en side eller den andre. Et sted i midten så er liksom riktig da.
47	Ja.. fint. Eh.. Helt tilslutt er det noe dere vil legge til som dere føler dere ikke har fått snakka om? Eller noe dere har lyst til å ta opp om vikingene?
48	5. Nei 4. Det går fint
49	Nei.. Da sier jeg takk for intervjuet.

Gruppe 5:

	Content
1	Eh.. Hva tenker dere på når jeg sier vikingtida?
2	1. Det er jo det, vikinger også.. krig og. Ja middelalder 2. Erobring
3	Erobring ja.
4	3, Skandinavia.
5	Skandinavia ja.
6	4. Horn, båtene.
7	Ja, bra. Hvorfor tror dere at det er viktig å lære om vikingtida da?
8	1. Det er jo noe som skjedde i Norge da. Så det er jo sånn, det er jo historie.
9	Ja.
10	3.Sånn som alt er historie så handler det jo om å lære av det.
11	Ja, lære av vikingtida?
12	3. Mhm.

13	Hva er det vi kan lære om vikingtida da?
14	3. Nei.. Nå vet ikke jeg så veldig mye om vikingtiden men det er nok ganske mye relevant der tenker jeg.
15	Ja.. Husker dere noe om de kildene vi jobba med forrige uke? Om det angrepet på det klosteret? Bare sånn helt over?
16	1. Det var jo bare vikingene plyndra et sånn kloster i England.
17	Ja, også... husker dere hvem som har skrevet kildene? Altså ikke navn, men var det vikinger eller kristne som skrev de?
18	2. Det var kristne.
19	Det var kristne ja. Bra. Eh.. Hvorfor tror dere angrepet på Lindisfarne var en viktig hendelse for oss da? Hvorfor er det viktig for oss å lære om det?
20	4. Jeg var syk så det vet jeg ikke.
21	Ingen andre som vet eller har noen tanker rundt det som de vil dele?
22	1. Ikke jeg hvert fall.
23	Nei, da går vi videre. Hvis dere var vikinger, ville dere gjort noe anderledes? Sånn generelt.
24	2. Altså vikinger før i tiden?
25	Ja.
26	2. Ja.. Vet ikke. 3. Hvis vi hadde levd på den tiden eller i vår tid?
27	Ja, den tida.
28	2. Og vi vet det vi vet nå liksom?
29	Eh.. Ja.
30	2. Ja, så vi lever i fortiden og vi vet det vi vet idag?
31	Nei, si du lever i fortida og du vet ikke hva som skjer videre.
32	2. Ja, okei. Det kommer jo litt an på oppvekst da. Hvor du har vokst opp og hvordan det går. Kanskje du blir kriger, jeg vet ikke.. kanskje du blir.. jeg vet ikke høvding. Det spørres jo på familien og alt sånn da. Jeg vet ikke.
33	Nei.. Hvis dere var kristne da? Hvordan ville dere reagert på en slik hendelse?
34	4. Hadde blitt sur.
35	Sur ja.

36	3. Hadde hatt lyst på hevn.
37	Ja... Eh.. Er det noen likheter mellom Lindisfarne og noen situasjoner som kan oppstå idag?
38	1. Det er sånn uenigheter og to sider som tenker ulikt, og løser det med vold liksom.
39	Ja.. Mhm.. Sånn med et.. hva skal jeg si... overraskende angrep, har vi noen slike idag? Munkene forventet jo ikke å bli angrepet. Har vi noen slike tilfeller idag?
40	3. Ja det finnes jo enda krig i... 1. Terror.
41	terrorangrep ja.
42	4. Bombing også da i Syria også da. Du vet jo ikke når det skjer eller om det skjer med deg på en måte.
43	Og motivet.. altså hvorfor skjer ofte terror?
44	2. På grunn av religion.
45	Religion ja.
46	2. Liksom forskjellige religioner og syn på ting.
47	Ja.. Bra. Vikinger er jo noe som ligger nært vår kultur. Er vikingtida noe vi nordmenn burde være stolte av? Eller er det noe vi ikke burde være stolte av.
48	1. Det kommer jo an på hvordan du ser det da. Noen mener at sånn stolthet over at vi tok over mye av England og reiste rundt i Europa mye. Mens andre tenker kanskje.. Nei jeg vet ikke. Kommer sikkert litt an på person til person da.
49	Ja, hva mener du da?
50	1. Jeg bryr meg ikke så mye fordi det er veldig langt i fortida da, men jeg vet ikke. Det er litt kult at nordmenn var litt dominerende da. Det er vel det jeg tenker om det.
51	Er det noe vi ikke kan være så stolte over av vikingtida da tenker dere?
52	4. At de drepte og plyndra da.
53	Drepinga og plyndringa ja.. Eh.. i kilden så er jo de kristne veldig redde, tror dere at det har vært med på å påvirke hvordan vi ser på vikingene i dag? Og hva vi tenker om vikingene?
54	1. Det er jo.. vi ser jo på vikingene som store og sterke liksom. Og det kommer jo sikkert fra av at alle var så redde for dem.
55	Ja.. At det som står i kildene på en måte.. at de var så redde for de har vært med på å påvirke at vi ser på vikingene som store og sterke?
56	1. Ja.

57	Ja.. Eh.. Utfra det dere visste om vikingtida fra før av, stemte det overens med det som sto i kildene? Var det noe som ikke var likt?
58	3. Kildene det var det vi gjorde i timen da eller?
59	De kildene vi jobbet med forrige onsdag ja.
60	3. Åja.. jeg vet ikke. 2. Hva spurte du om?
61	Om de kildene.. Om det stemmer overens med det dere visste fra før om vikingene eller var det.. lærte du noe nytt om vikingene ved å se på de kildene?
62	2. Har jo sett noen serier også om vikingene og de var jo brutale også..
63	Så det stemte overens med det som sto i kildene?
64	2. Ja, det føler jeg stemmer overens med det jeg har sett før.
65	Yes.. Eh.. Altså hvor mye tror dere de kildene var preget av at de var skrevet av kristne?
66	2. Det er jo sikkert en del.. for man ser jo bare hans synspunkter på det. Og han vil jo sikkert bare skrive mest mulig drit om vikingene fordi de plyndra jo liksom fra kristendommen.
67	Hvis det var en viking som hadde skrevet om den hendelsen da? Hvordan tror dere en sånn kilde ville sett ut?
68	1. Ehm.. Ville nok gjort litt om på det. Ville nok ha hørt bedre ut
69	Hvordan da?
70	1. Da hadde de motiv og da hadde de en grunn til at de gjorde det, mens når de kristne skriver det så mener de at de ikke hadde en grunn for det og at de bare gjorde det liksom.
71	Ja.. Bra. Noe annet? Nei? Sånn helt tilslutt er det noe dere vil legge til eller noe dere føler dere ikke ha fått sagt?
72	- Nei.. - Nei.. 4. De hadde horn.
73	De hadde horn ja. I hjelmen.
74	4. Ja. 2. Eller hadde de det?
75	Ser man de vikinghjelmene idag da?
76	4. Det er jo det da..

77	De er jo ofte på idrettsarrangement for eksempel når Norge er representert så er det jo ofte folk med vikinghjelmer. Hva syntes du om det?
78	4. Nei det viser jo litt sånn.. vet ikke jeg .. tradisjon kanskje?
79	Ja.. bra. Da sier jeg takk for intervjuet.